T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

BÂLÎ

HAYATI EDEBÎ KİŞİLİĞİ

DÎVÂNININ TENKİTLİ METNİ
(İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Ahmet SEVGİ

Hazırlayan
Muhammed YAŞAR

Konya-2005

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ

En önemli kültürel geçmişimiz olan ve edebiyat tarihimizde altı asır gibi uzun bir zaman diliminde varlığını sürdüren Divan Edebiyatı alanında yapılan çalışmaların sayısında son yıllarda bir artış gözlenmektedir. Buna rağmen hâlâ üzerinde çalışma yapılmayan Divan Edebiyatı mensupları da mevcuttur. Biz de bu çalışmamızda; kaynaklarda kendisiyle ilgili bilgilere rastlamak pek mümkün olmayan 16. yüzyıl isimlerinden Bâlî Çelebi'nin hayatını ve edebî şahsiyetini tanıtarak divanının tenkitli metnini ortaya koymaya çalıştık.

Yukarıda da değindiğimiz gibi hakkında yok denecek kadar az bilgi olan Bâlî'nin divanının tenkitli metnini hazırladığımız çalışmamız girişten sonra üç bölümden oluşmaktadır. Girişte şairimizin yaşadığı dönemin siyasî, kültürel ve edebî durumu hakkında bilgi vermeye çalıştık.

Birinci bölümde şairin hayatı, aynı mahlaslı diğer şairler, edebî kişiliği ve şairi etkileyen isimler yer almaktadır. Şairin hayatına değinirken birkaç tezkirede ve kaynakta yer alan kısa bilgileri derledik. Şairimizle aynı mahlasa sahip 8 şair tespit ettik. Bunlarla ilgili kaynaklardan ulaştığımız bilgileri verdik. Şairin hayatından sonra, elimizde sadece divanı mevcut olduğu için divanının tanıtımını, tertibi ve nüshaları olmak üzere iki başlık altında yaptık.

Şairin edebî şahsiyeti değerlendirilirken elimizde kaynak bulunmadığından şiirlerinden yola çıkarak bir tespitte bulunmaya çalıştık. Şaire tesir eden isimler konusunda nazire yazdığı şairleri dikkate alarak bir sonuca varmaya çalıştık.

İkinci bölümde divan incelemesi şekil özellikleri ve muhteva özellikleri olmak üzere iki başlık altında yapıldı.

Üçüncü ve son bölümde çalışmamızın özünü oluşturan divanın tenkitli metni bulunmaktadır. Tenkitli metni hazırlarken

elimizdeki iki nüshadan herhangi birini esas almadık. En doğru metni ortaya koymaya gayret ettik. Ayrıca metni hazırlarken dönemin ses hususiyetlerini de göz önünde bulundurduk.

Edebiyat tarihinde pek fazla bilinmeyen bir isim üzerinde yapmaya gayret ettiğimiz bu çalışmamızda ortaya mümkün olduğunca kusursuz bir çalışma koymaya gayret ettik. Fakat ulaşabileceğimiz kaynak sayısının yok denecek kadar az olması önümüze birtakım müşküller çıkardı. Temennimiz çalışmamızın bizden sonrakilere faydalı olmasıdır.

Çalışmam esnasında, eğitime başladığım ilk yıldan beri maddî ve manevî hiçbir desteğini esirgemeyen aileme, yazım sırasında her konuda yardımcı olan arkadaşım Özhan AYDIN'A, lisans ve yüksek lisans eğitimim sırasında yakın ilgilerini gördüğüm kıymetli hocalarım Prof. Dr. Emine YENİTERZİ'YE ve Yard. Doç. Dr. Semra TUNÇ'A ve çalışmam esnasında danışman hocam olarak her konuda bilgilerine ve tecrübelerine başvurduğum; her zaman fikirleriyle bana şevk veren, kıymetli zamanlarını benim için harcayan, her zaman örnek aldığım kıymetli hocam Prof. Dr. Ahmet SEVGİ'YE sonsuz şükranlarımı sunarım.

Muhammed YAŞAR **Konya–2005**

KISALTMALAR

age	: Adı geçen eser
ay	: Aynı yer
bkz.	: Bakınız
C	: Cilt
Fak.	: Fakültesi
G	: Gazel
Haz.	: Hazırlayan
h.	: Hicrî
İ	: İstanbul Üniversitesi Nüshası No: 3496
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
K	: Kaside
Ktp.	: Kütüphanesi
m.	: Miladî
md.	: Madde
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKAE	: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Y	: Yapı Kredi Nüshası No: 1080
Yay.	: Yayını

GİRİŞ

BÂLÎ’NİN YAŞADIĞI DEVRE GENEL BAKIŞ*

A. SİYASÎ DURUM

On beşinci yüzyıl, Osmanlı Devletinin ve Türk Edebiyatının gelişmeye başladığı devirdir. Devletin sınırları siyasî alanda yeni toprakların alınmasıyla genişlemiş, Selçuklu Devletinin yıkılışından sonra Anadoluda başlayan siyasî bölünmelere ve uzun süre yaşanan kargaşaya son verilmişti. Fatih Sultan Mehmet zamanında İstanbulun da alınmasıyla Trakyada ve Anadoluda merkeze bağlı, sağlam temeller üzerine oturan siyasî bir birliktelik sağlanabilmişti.

Yukarıdaki gelişmelerin de ışığında on altıncı asır hem Osmanlı Devletinin hem de Osmanlı Edebiyatının büyük bir gelişme göstereceği ve en parlak zamanını yaşayacağı dönem olacaktır.

On altıncı yüzyıl Orta Asyadaki devletlerin siyasî bakımdan dağılma ve kültürel açıdan da çöküş devresi olmasına rağmen, Osmanlı’nın birkaçı çok güçlü padişahların idaresinde büyüme ve gelişmesini sürdürerek büyük bir imparatorluk haline geldiği

---

* Bu bölümün hazırlanmasında şu kaynaklardan yararlanılmıştır:

Nihat Sami Banarlı, “16. Asır Osmanlı Türkçesi Edebiyatı”, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.1, MEB, İstanbul, 1997, s.557-630.

Haluk İPEKTEN - Mustafa İSEN, “16. Yüzyıl Divan Edebiyatı”, Türk Dünyası El Kitabı, C.3, TKAE Yay., Ankara, 1998, s.169-203.

Haluk İPEKTEN (ve diğerleri) , “16.yy Divan Nazmı”, Büyük Türk Klasikleri, C.3, Ötüken-Söğüt Yay. İstanbul, 1986, s.195-210.

Hasibe MAZIOĞLU, “Eski Türk Edebiyatı” Türk Ans. C.32, MEB, Ankara, 1983, s.111-122.

İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI, Osmanlı Tarihi, C.2, TTK, Ankara, 1948, s.233-420.

Nevzat KÖSEOĞLU, “16. Yüzyılda Türk Dünyası” Büyük Türk Klasikleri, C.3, Ötüken-Söğüt Yay. İstanbul,1986, s.137-170.

Nevzat KÖSEOĞLU, Türk Dünyası Tarihi ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1991, s.207-267.

dönemdir. Bu yüzyılda, Osmanlı Devletinin çok güçlü bir devlet haline gelmesinde önemli rol oynamış ve tarihimize yön vermiş şu isimler tahtta bulunuyordu: 2. Bayezıd (1480-1512), Yavuz Sultan Selim (1512-1520), Kanunî Sultan Süleyman (1520-1566), 2. Selim (1566-1574), 3. Murat (1574-1595), 2.Mehmet (1595-1603).

Yüzyılın başında tahtta bulunan 2. Bayezıt yerini oğlu Ahmet'e bırakmak istiyordu. Fakat yeniçeriler Karışdıran savaşında ataklığını ve cesaretini gördükleri Selim'in padişah olmasını istiyorlardı. Her ne kadar Sultan Bayezıt saltanattan çekilmeyip, Selim'i Şah İsmail üzerine yapılacak seferde komutan olarak tayin etmeye çalışmış olsa da, hem askerlerin önemli kısmının hem de Selim'in bu isteği kabul etmemesi üzerine devlet idaresini 1512'de oğlu Selim'e bırakır.

1512'de tahta geçen Yavuz Sultan Selimin amacı bütün Türk ve İslam ülkelerini bir yönetimin bayrağı altında toplamaktı. Bu amaç doğrultusunda doğudaki Türk devletlerini Osmanlı Devletine katmayı planlıyordu. Yavuz aynı zamanda İran'ı ele geçirerek Türkmenistana ulaşmayı amaçlıyordu. Bunun yanı sıra Anadoludaki karışıklıkları yakından takip eden 1. Selim, Osmanlı için büyük tehlikenin doğudan geleceğini tahmin etmişti. Bu tahmininde haklı çıkan Yavuz; cesur, atak ve sert mizacıyla sekiz yıllık kısa saltanatında doğu sınırlarında karışıklık çıkaran, kendisi Türk asıllı olduğu halde siyasî emelleri uğruna Doğu Anadolu halkını bölüp ayırmaya çalışan, Şah İsmail'e bir nâme gönderir ve ondan İslâm'a dönmesini ister. Aksi halde savaş için yürüdüğünü ve atının ayağını bastığı yerleri alacağını bildirir. Akkoyunlu Devletini ortadan kaldırarak Azerbaycan , Irak ve İranı ele geçirerek sınırlarını Ceyhun nehrine kadar genişleten Şah İsmail, bir yandan da Anadolu'ya gönderdiği adamları vasıtasıyla Alevîleri tahrik ederek kendisine

bağlamaya başlamıştı. Bunun üzerine sefer için sıkı bir hazırlığa başlayan Yavuz Sultan Selim, yol üstündeki değişik illerde konaklayıp ilerlerken Şah İsmail'in cevabı gelir. Gelen nâmede Şah İsmail hazırım demektedir. Bunun üzerine sefer yolculuğuna devam eden 1. Selim ve askerleri Van Gölünün doğusundaki Çaldıran ovasında Şah İsmail'in ordusuyla karşılaşırlar. Yapılan savaşta Şah İsmail yenilgiye uğrar ve savaş meydanından canını zor kurtarır. Bu zafer neticesinde Şah İsmail tehlikesi ortadan kaldırıldığı gibi, Anadolu'nun doğusu devlete bağlanarak Anadolu topraklarının bütünlüğü sağlanmış oldu.

Şah İsmail meselesi halledildikten sonra Turnadağ savaşı ile Dulkadiroğulları Beyliğine son verilir. Bu olaydan sonra zaten önceden var olan Osmanlılar ile Memlûkler arasındaki gerginlik daha da artmış olur. Memlûkların Halepe inmesi üzerine Yavuz Sultan Selim, Mısır sultanına bir mektup yazarak Halep'ten geri çekilmesini ister. Kansu Gavri gönderdiği cevapta çekilmeyeceğini bildirir. Bunun üzerine 1516 yılında Suriye üzerinden İrana geçmeyi planlayan Osmanlı ordusu, Memlûklara yönelir. İki ordu Mercidabık denilen yerde karşılaşır. Osmanlı ordusu burada Memlûk ordusunu ağır bir yenilgiye uğratır. Kansu Gavri ölür, Halep ve Şam ele geçirilerek Osmanlı Devletine katılır. 1517'de Mısır üzerine yapılan seferle de Tomanbay idaresindeki Memlûk ordusu Ridaniye'de yenilgiye uğratılır. Bu zafer sonucunda Memlûk Devletine son verildiği gibi, Mısır da Osmanlı topraklarına katılır. Tüm bu zaferlerden sonra, artık bütün Orta Doğu, Arabistan ve Kuzey Doğu Afrika, Osmanlığı hükümdarlığı altındadır.

Devletin sınırlarını önemli oranda genişleten 1. Selim zamanında yeniçeri ocağı yeniden düzenlenir. Donanmanın güçlendirilmesi için Mısır ve Suriye'den denizciler getirilir.

Görüldüğü gibi Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı Devleti çok önemli mesafeler almıştır.

22 Eylül gecesi vefat eden Yavuz Sultan Selim'den sonra yerine 30 Eylül 1520'de tahta geçen Kanunî Sultan Süleyman hükümdarlığının ilk yıllarında çıkan isyanlarla uğraşır. Saltanatı döneminde Avrupa seferlerine önem veren Kanunî, ilk seferini Fatih zamanında Sırplar tarafından Macarlara bırakılan Belgrata yapar. Daha önceki padişahlar zamanında seferler düzenlenen fakat alınamayan Belgrat, yapılan hazırlıklardan sonra karadan ve denizden kuşatılır. Bir aylık bir kuşatmadan sonra Belgrat alınır. Böylece Avrupa'ya düzenlenecek seferler için de önemli bir üs elde edilmiş olur. Belgrat'ın fethinden sonra Osmanlı-Macar ilişkileri iyice gerginleşir. Bu sırada Macarlara esir düşen Fransa Kralı Fransuva'nın yardım isteği üzerine Macaristan üzerine sefer yapılmasına karar verilir. 1526 yılında Mohaç ovasında yapılan savaşta Macarlar yenilgiye uğratılır. Bu zaferden sonra Osmanlı ordusu Macaristan içlerine ilerleyişini devam ettirir. Bu ilerleyişinden sonra Viyana önlerine kadar gelen Osmanlı ordusu, Viyanayı kuşatır. Viyananın kuşatılması üzerine o güne kadar birbirlerine düşman olan Avrupa ülkeleri ayağa kalkar. Buna rağmen kuşatma devam eder. Ne var ki sefer mevsiminin sonuna gelinmiş ve sefer için hazırlık yapılmamıştır.

Avrupa seferlerinden sonra Kanunî doğuya yönelir. İran üzerine yaptığı birkaç seferden sonra Gürcistan, Erivan, Nahçivan ve Karabağ alınır. İranlılarla yapılan ilk resmî antlaşma olan Amasya antlaşması ile Tebriz, Erivan ve Doğu Anadolu Osmanlı Devletine kalır.

Kanunî Sultan Süleyman zamanında Osmanlı Devleti sadece karada değil denizde de mücadele veriyordu. Fatih zamanında kuşatılan fakat alınamayan Rodos fethedilerek bazı deniz yollarının güvenliği sağlanmış olur. Ayrıca, Barbaros Hayrettin

Paşa komutasındaki Osmanlı donanması, Preveze deniz savaşı sonunda Akdenizi bir iç denizi haline getirir. Bu dönemde ayrıca Trablusgarp ve Sakız Adası fethedilir. Hint seferleri düzenlenerek Portekizliler yenilgiye uğratılır.

Kanunî'nin 46 yıllık saltanatı boyunca Osmanlı Devleti siyaset, ilim, irfan ve sanat itibariyle en parlak dönemini yaşadığı gibi, hukuk ve arazi işleriyle ilgili çıkarılan kanunlarla da ne derece medenî bir devlet olduğunu göstermiştir. O, hukuka bağlılığı ve bu şuuru idareye hakim kılmasıyla ünlüdür. Çok âdil bir padişah olan Kanunî Sultan Süleyman, yarım asırlık saltanatının sonunda Osmanlı Devletini üç kıta üzerine yayılmış, dünyanın en güçlü ordusuna sahip, geniş, zengin ve haşmetli imparatorluğu yapmıştır.

Sigetvar Kalesi'nin kuşatması sırasında 73 yaşında ordusunun başında 13. seferine katılan Kanunî Sultan Süleyman 7 Eylül sabaha karşı vefat eder.

Babasının vefatından sonra tahta geçen 2. Selim babasının devrinde olduğu gibi kendi devrinde de sadârette kalan Sokullu Mehmet Paşa'nın da önlemleriyle devletin büyüklüğünü ve ihtişamını sürdürür. 2. Selim zamanında Yemen ve Kıbrıs fethedilir. Fakat İnebahtı deniz savaşında Osmanlı donanması Haçlı ordusu karşısında yenilgiye uğrar. Bu dönemde Süveyş Kanalı açılmak istenmiş, ancak Sokullu Mehmet Paşa'yı çekemeyenlerin de gayretiyle bu hedef gerçekleştirilememiştir.

2. Selim'den sonra tahta geçen 3.Murat zamanında da seferlere devam edilir. 3. Murat zamanında Lehistan ve Fas Osmanlı himayesine alınır. İranlılarla yapılan savaşlar neticesinde imzalanan Ferhat Paşa (1.İstanbul) Antlaşması ile Osmanlı Devleti doğudaki en geniş sınırlarına ulaşır. 3. Murat zamanında eski gücünü yitiren Sokullu Mehmet Paşa 1579'da uğradığı saldırı sonucu öldürülür. 2. Selim zamanında yapılan

antlaşmayla son verilen Osmanlı-Avusturya savaşları tekrar başlar. Savaşlar devam ederken 1595'te 3.Murat ölür.

3. Murat'ın ölümünden sonra tahta geçen 3. Mehmet zamanında da Osmanlı-Avusturya savaşları devam eder. Seferlere bizzat katılan 3. Mehmet komutasındaki Osmanlı ordusu Haçovada büyük bir Avusturya ordusuyla karşılaşır. Yapılan savaşta Osmanlı ordusu yenilir. Bu savaştan sonra İstanbula dönen 3. Mehmet'ten sonra da Avusturya ile savaşlar devam eder ve Kanije Kalesi fethedilir. Bu sıralarda ülkesindeki karışıklıklara son veren İran hükümdarı, Ferhat Paşa Antlaşması ile kaybedilen yerleri geri almak için harekete geçer. Osmanlının içinde bulunduğu durumu fırsat bilen Şah Abbas, Tebriz'i ele geçirir. Daha sonra Revan ve Nahçivan da İran'ın eline geçer.

On altıncı yüzyılda siyasî gelişmelerin yanında devletin bütün kurumlarında da gelişmeler olmuştur. İdarî teşkilatta çeşitli değişiklikler yapılmış, kanunlar özellikle Kanunî döneminde büyüyen ve meseleleri gittikçe artan ülkenin ve gelişen siyasî hayatın gereklerine göre yeniden düzenlenmiştir. Bu esnada bir eksiklik olarak görülen ilim müesseselerinin geliştirilmesi ve artırılması için de gayret gösterilmiştir.

Görüldüğü üzere on altıncı yüzyıl, Osmanlı Devletinin her alanda en ihtişamlı zamanını yaşadığı dönem olarak öne çıkmıştır.

B. EDEBÎ ve KÜLTÜREL DURUM

On beşinci yüzyıl hem Osmanlı Devletinin hem de Türk Edebiyatının gelişmeye başladığı dönemdir. Bu dönemde büyük bir imparatorluk haline gelen Osmanlı Devletinde sadece siyasî gelişmeler yaşanmamış, bunun yanında bütün devlet kurumlarında gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde eksikliği hissedilen ilim müesseselerinin geliştirilmesi için yoğun gayret gösterilmiştir. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbulu fetheder etmez yaptırdığı ve zamanında en âlî ilim müessesesi olan Sahn-ı Semân Medreselerinde çeşitli İslamî ilimler okutulurken, Kanunî'nin yaptırdığı Süleymaniye Medresesinde matematik, tabiî ilimler ve tıp öğretimi de yapılıyordu. 16. yüzyıl imar faaliyetlerinin de yoğunlaştığı bir dönemdir. İstanbul ve Edirne, Mimar Sinan gibi büyük bir dehanın ve onun yetiştirdiği mimarların yaptığı ölümsüz eserlerle donanmıştır.

On altıncı yüzyılda tüm bu umumî gelişmelerin doğal sonucu olarak, ilim, kültür ve edebiyatta da büyük gelişme sağlanmıştır. Padişahlar bir yandan durmadan seferler düzenlerken bir yandan da; ilimde, edebiyatta, kültürde ve bütün sanatlarda ilerleme ve yükselmenin gerekliliğine inanmışlar ve gerçekleşmesi için de çaba göstermişlerdir.

Bu yüzyılda Türk Edebiyatının en verimli ve ihtişamlı devri Osmanlı sahasında görülür. Bu dönemde Divan Edebiyatı artık örnek aldığı İran Edebiyatı ile boy ölçüşebilecek bir seviyeye ulaşmıştır. Osmanlı şairleri, İran örnekleriyle eş değerde hatta onlardan üstün eserler ortaya koymanın huzuru içindedirler. Şiir ve edebiyatta bu dönemde önemli mesafe alınmasında hiç şüphesiz padişahlardan başlayarak bütün devlet büyüklerinin edebiyata ve şiire önem vermeleri ve sanatkârları korumalarının önemli payı vardır.

Birkaçı dışında Osmanlı padişahlarının bütünü şiir ve edebiyatla ilgilenmiş ve 3. Murat'tan başlayarak çoğu şiir de söylemiştir. 2. Bayezıt Adlî, 1. Selim Selimî, Kanunî Sultan Süleyman Muhibbî, 2. Selim Selimî, 3. Murat Muradî mahlaslarıyla şiirler yazmışlardır. Hatta bazılarının mürettep divanları da vardır. İlmin, sanatın, şiirin ve edebiyatın gelişmesini hazırlayan böyle uygun bir zeminde büyük ilim adamları, tarihçiler, şairler ve nesir ustaları yetişmiş ve Osmanlı Devletinin büyüklüğüne layık bir Osmanlı-Türk kültür ve edebiyatı meydana getirilmiştir.

On altıncı yüzyılda İslam kültürüne dayanan Divan Edebiyatının mensupları Arapça ve Farsça kelimeleri kullanmakta bir sakınca görmemişlerdir. Bu sebeple on altıncı yüzyılda şiirde ve bazı mensur eserlerde dil daha ağırlaşmıştır. Hüner gösterme ve beğenilme kaygısı yüzünden Kasidelerin dili Arapça ve Farsça kelimelerle yüklü ve terkiplidir.

On altıncı yüzyılda yüzlerce şair tarafından işlenen Divan şiiri sanat ve ahenk yönünden zirveye ulaşmıştır. Sadece bu döneme ait 90 civarındaki divan İstanbuldaki kütüphanelerde bulunmaktadır. Divanlardaki şiirlerin konuları genellikle eski konulardır. Din, tasavvuf, övgü, rintlik, aşk, tabiat gibi. 16. yüzyılda bu konular işlenirken yapılan benzetmelerde kullanılan mecazlarda çevrenin ve yerli unsurların şiire çokça girdiği görülür. Gelenekler ve göreneklerle ilgili benzetmeler, deyimlerin mecazlı anlamlarından yararlanılarak yapılan sanatlar, çevreyle ilgili somut tasvirler ve benzetmeler gibi. Bütün bu unsurlar on altıncı yüzyılda Türk şiirine daha yerli bir nitelik kazandırmıştır. Rumeli şairlerinde bu niteliklere çok sıkça rastlanır. Çoğunlukla divanların içerisinde yer alan şehrengizlerin bu yüzyılda çok yazılmış olması da edebiyattaki yerlileşme eğilimiyle ilgilidir.

Bu yüzyılda Divan Edebiyatının en büyük lirik şairi olan Fuzûlî ön plana çıkan isimlerin başında gelmektedir. Fuzûlî, Türk dilini ve edebiyatını bir bütün olarak görmüş, Türk ülkelerinde yaşayan büyük şairleri yakından izleyerek okumuş, birçok önemli isme nazireler yazmıştır. Arapça ve Farsçayı çok iyi derecede bilen Fuzûlî, Divan şiirinin ortak malzemesini, mazmunlarını, sanatlarını, şekil ve ifade vasıtalarını tamamen şahsî bir üslûpla işlemiştir. Şiirinde aşkı, elemi ve hicranı terennüm etmiştir. Tek bir beytinde dahi onun şahsiyetini bulmak mümkündür. Bu konuların onun şiirlerindeki yoğunluğu, aşkın verdiği üzüntüden memnun olması, aşk duygularını yok edeceği için vuslattan kaçması ve ayrılık üzüntüsüne seve seve katlanması, aşkı maddî hazların üstüne çıkararak ulvîleştirmesi, Fuzûlî'nin şiirlerinin şahsî ve orijinal yönlerini oluşturmuştur.

On altıncı yüzyılın başında yetişen Balıkesirli Zâtî kaside ve gazel alanındaki büyük şöhretlerden bir tanesidir. Yeni ve renkli mânâlar yaratmaktaki yeteneği, ilhamının bolluğu, kolay ve rahat söyleyişi ile bu yüzyılda öne çıkmıştır.

Bu dönemin gazel alanında tanınmış şairlerinin en başında Hayâlî gelmektedir. Hayâlî, tasavvuf neşvesinden gelen iç zenginliği ve kalender mizacı ile rint ve kayıtsız yaşayışı, sadeliği ve tabiîliğe meyli ile gazele yeni bir hava ve ses getirmiştir. Şiirlerinde bazı tasavvuf kavramlarını sık sık kullanmakla birlikte Hayâlî mutasavvıf değildir. Şiir sanatlarına ve kelime oyunlarına düşkün olmayan, sade, samimî ve külfetsiz söyleyişi ile Hayâlî, orijinal bir şairdir.

Bu yüzyılın en büyük isimlerinden bir tanesi hiç şüphesiz Türk Edebiyatının "Sultânü'ş-şuârâsı" Bâkî'dir. Bâkî'nin şiirlerinde Fuzûlî'nin şiirlerindeki duygu derinliği ve lirizmi yoktur. Şiir sanatlarına çok düşkün olan Bâkî'nin bir beytindeki bütün kelimeler arasında ilgi vardır. Bâkî, sanatları, kelime

oyunlarını yaparken hayattan, çevresinden, gelenek ve göreneklerden, inançlardan, üç dildeki kelimelerin her türlü anlam imkânlarından ve deyimlerin mecazlarından yararlanmıştır. Kasidelerinde Arapça ve Farsça kelimeleri ve tamlamaları sık kullanmakla beraber Türkçenin tabiî sentaksını, ifade özelliklerini ve İstanbul Türkçesinin inceliğini şiirlerine kolayca yerleştirmiş olan bir dil ustasıdır. O, sanatın içinde boğulup kalmamış, bir kuyumcu titizliğiyle işlediği muhtevayı ifade mükemmelliği ile birleştirerek sanatının kalıcılığını sağlamıştır.

Yüzyılın tanımış isimlerinden bir tanesi de Nevî'dir. Aslında bir gazel şairi olan ve asıl şöhretini gazellerden alan Nevî, bir kaside şairi olarak da başarılıdır. Sade dilden yana olan şairin bu şekilde verdiği şiirlerinde çok güzel örnekler mevcuttur.

Niğbolulu Âhî, Hayretî, Usulî, Âgehî, Edirneli Bâlî gibi isimler de bu dönemde gazel ve kaside alanında eser vermiş olan diğer isimlerden bazılarıdır. Bursalı Lâmiî, Trabzonlu Figânî, İbn-i Kemal, Âşık Çelebi, Edirneli Nazmî, Emrî, Mecdî, Taşlıcalı Yahyâ, Gelibolulu Âlî ve Bağdatlı Rûhî gibi daha pek çok şair divan tertip etmiş, kaside ve gazelleriyle birer değer olarak edebiyat tarihimizdeki yerlerini almışlardır. Bu isimlerden Bağdatlı Rûhî, Terkib-i Bend ile kendisine üstün bir ün sağlamış ve edebiyatımıza ölmez bir sosyal hiciv şaheseri kazandırmıştır.

On altıncı yüzyıl mesnevî alanında da önemli mesafelerin alındığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde, mesnevî alanında daha sonraki yıllarda aşılamayan mükemmel eserler yazılmıştır. Bu yüzyılda İran Edebiyatı'ndan gelen klasik konuların yanında dinî, ahlâkî, tasavvufî hikâyeler, hilye ve mevlitler, kırk hadis çevirileri, şehrengizlerle mesnevî konuları daha zenginleşmiş eser sayısında büyük artış olmuştur.

Bu yüzyılın çokça eser vermiş önemli isimlerinin başında Lâmiî Çelebi gelmektedir. O, gerek mesnevîleriyle gerek manzum-mensur eserleriyle Divan Edebiyatının zenginleşmesine çalıştığı gibi, Türkçenin işlenmesine ve anlam yönünden gelişip güçlenmesine de emek harcamış hamse sahibi bir şairdir.

Bu dönem hamse sahibi olduğu belirtilen şairler yönünden de önemlidir. Bu isimlerin başında Revanî, Muidî, Fuzûlî, Ârif Çelebi, Mesizade Derviş Çelebi ve Âmidli Halife'dir. Bu isimler kaynaklarda hamse sahibi olarak belirtilmişse de birçoğunun hamsesi bulunamamıştır. On altıncı yüzyılda hamse sahibi şair olarak tanınan ve hamsesindeki eserlerin tümü elde bulunan ismi Taşlıcalı Yahyâ'dır.

On altıncı yüzyılda birçok aşk mesnevîsi de vardır. Bunların başında: Yûsuf u Züleyhâ, Hüsrev ü Şîrîn, Leylâ vü Mecnûn gelmektedir

Bu yüzyılda yapılan manzum kırk hadis çevirilerinin sayısı on beşi bulur. Bu dönemde aynı zamanda manzum tarihlerin ve fetihnâmelerin sayısı da artmıştır.

On altıncı yüzyıl, sadece nazımda değil, nesirde de önemli mesafelerin alındığı bir dönemdir. Bu yüzyılda yazılmış mensur eserler konularına göre şöyle sıralanabilir: Edebî amaçlı hikâyeler, ahlâk kitapları ve siyasetnâmeler, dinî-tasavvufî eserler, şuara tezkireleriyle bunların dışındaki biyografik eserler, menakıpnâmeler, tarihler v.b.

On altıncı yüzyılda edebiyat tarihimiz için birinci dereceden kaynak teşkil eden şuara tezkirelerinin sayısında bir artış görülür. Sehî Bey, Ali Şir Nevâyî'nin tezkiresini örnek alarak yazdığı Heşt Bihişt adlı eseriyle Osmanlı sahasında ilk tezkire örneğini vermiştir. Sekiz parçaya ayrılarak sade bir dille yazılmış olan bu tezkirede şairler hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

Tezkire alanında yüzyılın diğer önemli ismi Lâtifî'dir. Tezkiresine giriş kısmından sonra Mevlânâ'dan başlayarak büyük sofî şairleri, padişahları ve şehzadeleri alan Lâtifî, daha sonra harf sırasına göre şairlere yer vermiştir. Bu tezkire gerek muhteva gerek verdiği bilgiler yönünden önemlidir.

Bağdatlı Ahdî, Âşık Çelebi ve Hasan Çelebi bu yüzyılın tezkire yazmış diğer isimlerindendir.

On altıncı yüzyılda tezkirelerden sonra tarihler de önemli yer tutar. İbn-i Kemal'in yazdığı Tevârih-i Âl-i Osman ve Gelibolulu Âlî'nin yazdığı Künhü'l Ahbâr adlı eserler yüzyılın öne çıkan tarihlerindendir.

On altıncı yüzyıl, ellerinde sazlarla diyar diyar gezen, nerede bir güzel görürlerse ona âşık olan; onlar için sıcak, samimî, ve heyecanlı şiirler söyleyen saz şairlerinin isim yapmaya, şöhret kazanmaya ve isim bırakmaya başladıkları dönemdir. Günün kahramanlıklarını, çeşitli yurt güzelliklerini ve yurtlarının alımlı güzelleri karşısındaki duygularını dile getiren bu şairlere artık Türk dünyasının her köşesinde rastlanıyordu. Bu yüzyılda öne çıkan isimler şunlardır: Pir Sultan Abdal, Köroğlu, Öksüz Dede, Bahşi, Ozan, Kul Mehmet.

Görüldüğü gibi on altıncı yüzyıl, edebiyat ve kültür bakımından da zirveye ulaşılan dönemdir. Bu asır, kültür ve edebiyat tarihimize kazandırdığı sayısız isim ve eserle büyük bir önem arz etmektedir.

I. BÖLÜM

BÂLÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ ve EDEBÎ ŞAHSİYETİ

1. HAYATI

Tezkirelerde hayatı hakkında fazla bilgi bulunmayan Bâlî, on altıncı yüzyılda yaşamış isimlerdendir. Hakkında bilgi verilen çok sınırlı sayıdaki kaynakta, Edirnede darülhadis mütevellisi[1] olmasından da hareketle Edirneli olarak kabul edilmesine rağmen Şakaik-i Numâniye'de Karamanda[2] doğduğu belirtilmektedir. Doğum tarihi hakkında herhangi bir bilgi verilmeyen Bâlî'nin doğduğu yerden ilim tahsili için İstanbula[3] gittiği yine aynı kaynakta ifade edilmektedir.İstanbula giden Bâlî Çelebi, bir süre sonra Beşiktaş'taki Sinan Paşa Medreses'nde görevlendirilir. Buradaki görevini belli bir zaman yerine getirdikten sonra, [4]Karaca Ahmet yerine Edirne Darülhadisine gönderilir. Bâlî'nin Edirnede darülhadis mütevellisi olduğu İstanbul Üniversitesi nüshasının başındaki kayıtta da belirtilmiştir. Bâlî, darülhadis mütevellisi olarak görevini yerine getirirken Edirne mutasavvıflarından Pir Ahmed Dede'ye intisap eder.[5] Şairimizin Pir Ahmed Dede'ye intisap ettiği divanının mensur ön sözünde de ifade edilmiştir. Bâlî Edirne Darülhadisinde çalışırken Edirne Sultan Selim Medresesi'ne tayin olunur[6]. Buradaki kısa çalışma süresinden sonra Abdürrahim Efendi yerine[7] tekrar Edirne Darülhadisindeki görevine döner.

---

[1] Kınalızade Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-şuara , C.1, TTK, Ankara, 1978, s.210.

[2] Şeyhî Mehmed Efendi, Şakâik-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri , (Haz. Abdülkadir Özcan) , Çağrı Yayınları, C.2, İstanbul, 1989, s.594.

[3] Şeyhî Mehmet Efendi, ay

[4] Şeyhî Mehmet Efendi, ay

[5] Sadettin Nüzhet Ergun, Türk Şairleri, C.2, s.734-739.

[6] Şeyhî Mehmet Efendi, ay

[7] Şeyhî Mehmet Efendi, ay

İlk başlarda sadece medreselerdeki görevini yerine getiren Bâlî'nin Pir Ahmed Dede'ye intisabına kadar şiirle herhangi bir ilgisi olmamıştı.[8] Pir Ahmed Dede'nin İstanbulda bulunduğu bir sırada Hüdayi Bey isimli bir zat kendisine manzum bir muhabbetnâme sunar. Pir Ahmed Dede de bu eserin Bâlî'ye gönderilmesini ve onun tarafından bir nazire yazılmasının teklif edilmesini söyler. O güne kadar şiir söylememiş olan Bâlî'nin şeyhinin isteği, onun Hızır'la buluşmasını ve şiir söylemesini sağlar.

Bâlî bu olaydan sonra, medresedeki görevini yerine getirmenin yanı sıra şiirle de uğraşmaya başlar ve âşıkâne şiirler söyler. Şiirle uğraşmaya geç başlayan Bâlî ile ilgili Hasan Çelebi'nin tezkiresinde[9] ve Beyânî Tezkiresi'nde[10] verilen, aslında Bâlî Çelebi'ye ait olan beyitler Kesriyeli Bâlî'ye isnat edilmiştir. Ancak Kesriyeli Bâlî'nin 1. Selim zamanında yaşamış olması ve 1516'daki Mısır seferi esnasında vefat etmesi bunu imkânsız kılmaktadır.

Divanının ön sözünde ifade ettiği gibi, 914-M.1508'de ölen Necatî ile görüşmüş olan şairimiz uzun bir ömür sürmüştür. Yaşamı boyunca dört padişahın saltanatını görmüş olan Bâlî, Bâkî'nin gazellerini tanzir etmesinden ve 2. Selim ile 3. Murat'a kaside sunmasından anlaşıldığı kadarıyla 1003- M.1594 yıllarına kadar yaşamıştır.

Hayatının büyük bölümünü ibadete ve medreselerde ilim yolunda hizmete harcayan Bâlî, iyi halleri olan, güzel ahlâkıyla tanınmış, temiz itikadi olan, fazla malı mülkü olmayan fakat kanaatkâr olan, iyiliği seven, neşeli ve sabırlı bir şahsiyetti.[11]

---

[8] Sadettin Nüzhet Ergun, ay

[9] Hasan Çelebi, age, s.209.

[10] Mustafa Bin Carullah, Beyânî, Tezkiretü'ş-şuara, (Haz. İbrahim Kutluk) TTK, Ankara, 1997, s.44.

[11] Şeyhî Mehmet Efendi, ay

Yukarıda da ifade edildiği gibi bütün güzel vasıfları kişiliğinde yerleştirmiş olan Bâlî Çelebi, yine ilim ve ibadetle meşgul olduğu bir Ramazan gününde vefat eder.[12]

[12] Şeyhî Mehmet Efendi, ay

BÂLÎ MAHLASLI DİĞER ŞAİRLER

Yaptığımız araştırmalarda Divan Edebiyatında şairimizle aynı mahlasa sahip sekiz isim daha olduğunu gördük.

I. BÂLÎ: Âşık (17.y-?). Hayatı hakkında bilgi bulunmayan şairin bir koşması S. Nuzhet ERGUN tarafından Millet Kütüphanesi'ndeki bir mecmuadan alınarak Türk Şairleri'nde yayımlanmıştır.[13]

II. BÂLÎ: Divan şairi (15.y). Muğla Menteşeli olan şairin hayatı hakkında tezkirelerde bilgi yoktur.. Elde bulunan Bahr-i Nasâyıh isimli mensur-manzum tercümesiyle biliniyor. 79 varaktan ibaret olan eser Fatih'in sancak beylerinden Mahmud Bey'e sunulmuştur[14].

III. BÂLÎ: (Kesriyeli) Divan şairi (16.y). Hayatı hakkında geniş bilgi bulunmayan şairin Rumelide tımar sahiplerinden olduğu tezkirelerde kaydedilmiştir. Şiirlerinden örnekler Ahdî, Beyânî ve Hasan Çelebi tezkirelerinde verilmiştir.[15]

IV. BÂLÎ: Bosnalı divan şairi (?- 1684). Asıl adı Abdullah. İstanbul kadılığı ve Anadolu kazaskerliği yaptı. Azledildikten sonra vefat etti. İstanbul medreselerinde uzun süre ders verdi. Sicil-i Osmanî şiirleri olduğunu kaydediyor[16].

V. BÂLÎ: Sofyalı mutasavvıf şair (Ustrumca ?- Sofya 1553). Halvetiye tarikatı şeyhlerinden olan Bâlî Efendi tahsilini İstanbul ve Sofyada yaptı. Daha ziyade Sofyada oturmuş olduğu

---

[13] Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yay., C.1, İstanbul, 1977, s.305-306

[14] Sadettin Nüzhet Ergun, ay

[15] Sadettin Nüzhet Ergun, ay

[16] Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, ay

için Sofyalı diye tanınır. Halvetiye şeyhlerinden Kasım Çelebiye intisap etti. Devrin padişahı Kanunî Sultan Süleyman'ın ilgisini kazandı. Padişahla beraber bazı savaşlara iştirak etti. Vefatından sonra Sofya civarında bir yere defnolundu. Daha sonra buraya bir türbe, cami ve zaviye inşa edildi.

Şeyh Bâlî, âlim olduğu kadar kuvvetli bir divan şairidir. Muhyiddin Arabî'nin Fusûsu'l Hikem'ine yazdığı şerh ile İbn Kemâl'in Kaza vü Kader risâlesine yazdığı reddiye, onun ilmî kudretini ifade ederken, Manzûme-i Vâridât'ı da şiirdeki gücünü gösterir.

Eserleri. Fusûsul Hikem şerhi, Etvâr-ı Sitte, Risâle-i Kaza vü Kader, Mecmuatün Nesâyih, Manzûme-i Vâridât, Şerh-i

Hadis-i Kudsi-i Küntü Kenzen, Makâmât, Merâtibü'n Nefs, Risâle-i Etvâru's Sâlıkîn, Risâle-i Etvâr-ı Seba, Tercüme-i Kıssa-i İbrahim. Ayrıca mecmualarda şiirleri ile mektupları bulunmaktadır. Eserleri basılmamıştır.[17]

VI. BÂLÎ: (Sarhoş) Mutasavvıf şair (Tire ?- İstanbul 1533). Babası Kadı Birgilizade Muslihiddin Mustafa Efendi, 2. Bayezid'in şehzadelerinden Ahmet'e hocalık etmişti. Bâlî de genç yaşta Saçlı Emir ve diğer bazı şahsiyetlerden ders aldı. Hayreddin Efendi'den mülâzim oldu. Daha sonra Kepenekçi Medresesinde ders verdi. Gençliğinde aşırı içki ve eğlence müptelâsı olduğu için "Sarhoş" lakabıyla tanındı. Sonradan pişmanlık geçiren Bâlî tasavvufa meyl etti. Hatta memuriyeti bırakarak Halvetî tarikatı şeyhlerinden Ramazan Efendi'ye intisap etti. İstanbul Âli Paşa zaviyesine şeyh oldu (1556).

Cevrî mahlasıyla şiirler yazmış olan Bâlî'nin divanı yoktur. Âşık Çelebi, onun bazı beyitlerini örnek alarak tezkiresine almıştır. Bazı mecmualardaki beyitlerinden başka S. Nuzhet

[17] Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, ay

ERGUN, 16. yüzyıla ait bir şiir mecmuasında bulduğu bir gazelini yayımlamıştır. Elde bulunan şiirlerinden şairliği hakkında fikir edinmek güçtür. Tasavvuf neşvesiyle ilâhîler ve gazeller yazdığı tahmin ediliyor.[18]

VII. BÂLÎ: İşkodralı divan şairi (19. y). Hayatı hakkında bilgi yoktur. Ali Emirî, İşkodra Vilâyeti Şairleri adlı eserinde bazı örnekler verir.[19]

VIII. BÂLÎ: Tekede doğdu. Hoş Tab Bâlî diye tanındı. Sipahi idi. Bir savaş esnasında Esterabâd'ta öldürüldü.[20]

---

[18] Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, ay

[19] Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, ay

[20] Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ankara, 1988, s.67-68.

2. BÂLÎ'NİN ESERLERİ

A. RİSALELERİ:

Bâlî, Dîvânı'nın ön sözünde:

1. Tasavvufa dair 4 risâle
2. Gülşen-i Meèânî
3. İntihâbü't-Tevârîh

adlı risâleleri olduğunu zikrediyorsa da araştırmalarımızda bu eserlere ulaşamadık.

B. DİVANI:

a. TERTİBİ:

Bâlî Divanı mensur ön sözünün sonuna düşülen tarihten anlaşıldığı üzere H.980-M.1572 yılında tertip edilmiştir.

Elimizdeki iki nüshada da divanın tertibi açısından aynı sıra vardır. Şair, divana mensur bir dibâce ile başlamış, kaside ve gazellerle devam etmiştir.

Divanın tertibi şu şekildedir.

1- Mensur dibâce
2- Kasideler
3- Gazeller

b. DİVANIN NÜSHALARI

1- [21]Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi 1080

Mensur dibâce, 23 kaside ve 195gazel vardır.

Ser-maùlaè-ı KelÀmullÀh ve tevúìè-i refìè-i èilmu'llÀh, sözleriyle başlar.

Divânî hatla, Türkçe, 200x mm. Ölçüsünde, 50 varakta, 18 satırlı, âharlı krem kâğıda yazılmıştır. Sırtı kahverengi meşin, üstü ebru ve miklebli cilt içindedir.

Künc-i ãafÀda gÿşe-nişìn oldı BÀlì kim
èİrfÀn yüzinde seyr ide dünyÀ bucaàını

beytiyle sona erer. Nüshanın başında kayda değer mensur bir dibâce yer almaktadır.

2- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü 3496

Mensur dibâce, 23 kaside ve 177 gazel vardır.

Ser-maùlaè-ı KelÀmullÀh ve tevúìè-i refìè-i èilmu'llÀh, sözleriyle başlar.

Divânî hatla, en 140 mm, boy 210 mm, kalınlık 10 mm ölçülerinde 48 varakta, 18 satırlı yazılmıştır.

Künc-i ãafÀda gÿşe-nişìn oldı BÀlì kim
èİrfÀn yüzinde seyr ide dünyÀ bucaàını

beytiyle sona erer. Bu nüshanın başında da diğer nüshada olduğu gibi mensur dibâce yer almaktadır.

3. EDEBÎ ŞAHSİYETİ

[21] Sermet Çifter Kütüphanesi Yazma Eserler Katalogu, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2002, s.428

Bâlî'nin edebî şahsiyetiyle ilgili kaynak sayısı yok denecek kadar az olup, onun hakkında bilgi veren birkaç kaynaktaki kısa bilgide edebî şahsiyetinden ziyade medreselerde üstlenmiş olduğu görevler hakkında bilgi verilmiştir.

Bâlî'nin edebî şahsiyetiyle ilgili değerlendirme yapılabilmesine olanak sağlayacak tek değerlendirme Hasan Çelebi tarafından yapılmıştır. Hasan Çelebi, tezkiresinde Bâlî'nin edebî şahsiyetine yönelik şu bilgileri vermiştir. " Edirnede Dârü'l-hadis mütevellisi olmışdur. Nice zamândur ki hidmet-i tevliyetde kâdir oldukça tahsîl-i emvâl-i marifetde yek-dil yek-rûy ve eşèârına hadd u gâyet yok şâir-i pür-gûy. Mükemmel dîvânı ve mahsûl-ı Bâlî'nin zevâyid-i bî-hadd u girânı vardur. Zübde-i kelimâtı bu ebyâtlardur."[22]

Bâlî'nin edebî şahsiyetine yönelik yukarıdaki ifadeleri kullanan Hasan Çelebi, her ne kadar kelimelerinin en seçkini bu beyitlerdir ifadesini kullanmış olsa da, Bâlî'nin beyitlerinden örnek vermemiştir. Hasan Çelebi'nin tezkiresinde verdiği ve Rumelili (Kesriyeli) Bâlî'ye[23] aitmiş gibi gösterdiği beyitler aslında Edirneli Bâlî'nindir. Aynı durum Beyânî Tezkiresi'nde[24] ve Tuhfe-i Nâilî'de[25] de söz konusudur. Bunda Hasan Çelebi'nin ilk başlarda Edirneli Bâlî'den haberdar olmadığı için bu beyitleri Rumelili Bâlî'ye isnat etmiş olma ihtimali daha yüksektir. Zaten on altıncı yüzyılın başlarında ölmüş olan Rumelili Bâlî'nin, Edirneli Bâlî ile aynı zamanda yaşamış olma ihtimali de olmadığı için bu düşünce daha kuvvetlidir.

İstanbuldaki ve Edirnedeki medreselerde uzun yıllar vazife üstlenmiş olan Bâlî'nin şiirle tanışması aslında çok sonraları

[22] Hasan Çelebi, age, s.210

[23] Hasan Çelebi, age, s.209

[24] Mustafa Bin Carullah, ay

[25] Mehmet Nâil Tuman, Tuhfe-i Nâilî, (Haz. Cemâl Kurnaz-Mustafa Tatcı) Bizim Büro Yay., Ankara, 2001, s.87

olmuştur. Bâlî, daha önce de belirttiğimiz gibi, Edirne'deyken Pir Ahmed Dede isminde bir mutasavvıfa intisap etmişti. Bu olaydan bir süre sonra Pir Ahmed Dede, İstanbulda bulunduğu bir sırada Hüdayi Bey isimli kişi tarafından kendisine sunulan manzum muhabbetnâmenin Bâlî'ye gönderilmesini ve onun tarafından bir nazire yazılmasının teklif edilmesini ister. O güne kadar şiir yazmamış olan Bâlî, şeyhinin de arzusuyla âşıkâne şiirler söylemeye başlar.

Bâlî'nin şiirle tanışmasına değindikten sonra, şiirlerinden yola çıkarak edebî yönüyle ilgili tespitlerde bulunmak daha doğru olacaktır. Her ne kadar divanının mensur ön sözünde birkaç eserinden daha bahsetse de Bâlî'nin edebî şahsiyetinin ortaya konulmasında önem teşkil eden elimizdeki tek eseri divanıdır.

Şiirlerinde Bâlî mahlasını kullanan şairimizin her ne kadar şiirle iştigal etmesi çok sonraları olsa da, yaşadığı dönemde de kültür ve edebiyat merkezi olan İstanbulda ve onun yakınındaki Edirnede bulunmuş olmasına rağmen tezkirelerde, birkaç tezkiredeki benzer ve kısa malûmattan başka yer almamıştır. Bu durum onun edebî yönüyle de tanınmasına engel teşkil etmiştir.

Şiirlerinin büyük bölümünü âşıkâne tarzda yazan Bâlî, bunu bazı gazellerinde kendisi de ifade etmiştir.

Eglence oldı èÀleme BÀlì àazelleri
ErbÀb-ı èaşúa sözleri hep èÀşıúÀnedür
G60-5

èÁşıúÀne BÀlinüñ eşèÀrı firúat-nÀmedür
Anuñ içün her birin bir dil-bere yazar ãunar

G64-5

Yazdığı gazellerin bilinen şairlerin tarzında olduğunu ve mânâdan uzak kişilerin şiirlerini anlayamayacağını dile getiren şairimiz, aynı zamanda şiir sanatında yaptığı işin altına benzediğini ifade edip bir yerde edebî yönünün de kuvvetli olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır.

Merd-i bì-maènÀ ne bilsün sözini BÀlìnüñ
Ùarz-ı erbÀb-ı muèÀyindür anuñ her àazeli
G184-5

BÀliyÀ ãanèat-ı şièriyede altundur işüñ
Olalı naôm ile ehl-i suòanuñ zer-dÿzı
G189-5

On altıncı yüzyıl gibi Divan Edebiyatı'nın en büyük isimlerinin yetiştiği bir dönemde yaşayan ve şiirle uğraşmaya geç başlayan Bâlî'nin edebî yönünün şekillenmesinde bu isimlerin önemli payı vardır. Şairimizin yazdığı otuz civarındaki nazire bunun en önemli işaretidir. Necatî'den sonra gelen birçok isimle münasebet içerisinde bulunduğunu ifade eden Bâlî, yazdığı nazirelerle aslında iyi bir şair olduğu da ortaya koymuştur.

Şiirlerini meydana getirirken yaşadığı dönemin etkisi ve almış olduğu dinî eğitimin de etkisiyle Arapça ve Farsça kelime ve terkiplerle özellikle kasidelerinin dilini kısmen ağırlaştırmıştır. Divanına yazdığı mensur ön sözde daha ağır bir dil kullanan Bâlî, gazellerini genel olarak sade ve samimî tarzda yazmıştır.

Şairimizin edebî yönüyle ilgili ortaya koyabileceğimiz en önemli özelliği, bazıları bugünkü şekilleriyle kullanılmış olan deyimleri çok sık kullanmış olmasıdır. Her ne kadar on altıncı yüzyılda halk diline yaklaşma söz konusu olmasa da, Bâlî'nin deyimlere çok yer vermesi, belki de onu diğer şairlerden ayıran en önemli özelliktir. Ayrıca deyimleri kullanmaktaki ustalığı, şairimizin kuvvetli bir yönü olmuştur.

İrgürdi atı menzil-i maúãÿda èÀúıbet
Tìr-i MurÀd her kime kim úol úanat ola
K2-2

Bâlî'nin edebî yönüyle ilgili ortaya çıkan önemli bir özelliği, dinî sembolleri çokça kullanmış olmasıdır. Özellikle divanın mensur ön sözünde ve kasidelerde önemli sayıda âyet ve hadis iktibası yapmıştır. Şairimiz böylece dinî bilgisinin derecesini ve dinî sembolleri kullanmaktaki ustalığına da ortaya koymuştur.

Óıør èilmine vÀúıf u dÀnÀ
bàÜÇ b£ãbÛ åß êbäÜÇ ë
K1-2

İlk kasideyi Hz. Muhammed için yazan Bâlî, sık sık peygamber telmihlerini de kullanmıştır. Hem kasidelerde hem gazellerde birçok peygamberin telmihi vardır.

Dikdire sÀyesi cihÀnda èaãÀ
Oldı MÿsÀ elinde ejderhÀ
K1-13

Bâlî, sanatların çoğunu kullanmakla beraber özellikle istiare ve telmih sanatlarına daha fazla başvurmuştur. Sanatları sık kullanması kimi zaman şiirlerine ince bir anlam katmıştır.

Her dem Àdem nefesledür gÿyÀ
Bir nefes oàlıdur görüñ èÌsÀ
G1-1

Göñül muràın şikÀr itmek içün şeh-bÀz himmetle
Açup bÀl vireyin farú-ı felekden bir hümÀ geldi
K21-5

Úoúular Yÿsuf-ı gül pìrehen-veş cÀn cÀnÀnı
Anuñ'çün èÀşıú-ı dil-òastenüñ yüzindedür cÀnı
G175-1

Kasidelerinde dinî semboller ve dönemin padişahlarıyla ilgili hususlar önemli yer tutan şairimiz, gazellerinde daha çok aşk konusunu işlemiştir. O, gazellerinin dünya ehli için eğlence olduğunu ve aşk ehline de âşıkâne geldiğini belirtir. Sevgiliden ayrı olan Bâlî'ye göre aşk insanın gönlünü yaşlandırmaktadır, bu yüzden şiirlerini ayrılık nâmesi olarak nitelendirmektedir. Onun sözleri pişmiş aşk kebabıdır ve sevgilinin mest olmuş gözüne de taze kebaptan lezzetli bir şey olmaz. Bâlî, burada yine şiirlerinin ne derece değerli olduğunu belirtmeye çalışmıştır.

BÀliyÀ biryÀn-ı èaşú olalı sözüñ puòtedür
Çeşm-i mest-i yÀre olmaz tÀze biryÀndan leõìõ
G24-5

Bir biñ güzel esìri durur yine BÀlì kim
èAşú ile itdi cümle dil-i nev-cevÀnı pìr
G61-5

Sevgiliyi bekleye bekleye gönül mağarasında Eshab-ı Kehf olan Bâlî, içinde sürekli rakip endişesi taşıyan bir âşıktır. İşte aşkı bu şekilde işleyen şairimiz, gazellerinde sık sık ünlü aşk hikâyelerine telmihte bulunur. Özellikle Leylâ ve Mecnûn'la ilgili daha fazla olan bu telmihler gazelleri daha anlaşılır kılmıştır.

Úaysuñ ki èaks-i nÀfe-i Leylì gözinde var
Úanlu başunı eyledi deve dişi enÀr
G36-1

äanma FerhÀd ile Mecnÿndur úarìn-i èaşú olan
Ol úarında cümle èaşú ehli úarındaş oldılar
G54-2

áar-ı dilde BÀliyÀ EãóÀb-ı Kehfüm èaşú-ı yÀr
Gitmez içümden raúìb endìşesi Úıùmìr-veş
G81-5

Yârdan ayrı olan Bâlî, aşk şarabıyla rintliğe uygun olarak Allah'tan başka her şeyden geçmiştir. Öylesine kendinden geçmiş olan Bâlî, ölümlü hasta gibi düşmeye yer aramaktadır. Ayrılık ateşi içini öyle bir yakmıştır ki, feleğe ışık veren yıldızlar değil onun ahının ateşidir.

äaúla efendi òançer-i berrÀnı BÀlìden
Ölümlü òaste gibi o düşmege yir arar
G40-5

BÀlì felekde şuèle virenler degül nücÿm
PervÀnelerdür Àhum odından yiter geçer
G41-5

Ayrılık ateşine dayanamayacak olan âşık Bâlî, artık Hakk'a yani en büyük isteğine kavuşmayı beklemektedir.

MÀ-sivÀdan geçmişüz BÀlì şarÀb-ı èaşú ile
ÒÀn-úÀh-ı dilde yüz getürte vuãlat beklerüz
G74-5

Tüm bu hususların ışığında, on altıncı yüzyıl gibi hem Osmanlı Devletinin hem de Divan Edebiyatının en parlak zamanını yaşadığı bir döneme mensup olan Bâlî, dil ve üslûp olarak da başarılı şiirler ortaya koymuştur. Şiirle uğraşmaya geç başlamasına ve medreselerdeki görevlerine rağmen bu derece şiir yazan Bâlî'yi, Divan şiirinin klasik anlayışı içerisinde kalmasını da göz önünde tutarak başarılı kabul etmek gerekir. Yeri gelince sade ve anlaşılır bir biçimde ifade ettiği beyitleri aslında onun kabiliyetinin bir işaretidir. Her ne kadar Bâlî Çelebi sade ve samimî şiirleriyle edebiyat tarihindeki yerini alamamış ise de edebiyatımız için bir değerdir

4. BÂLÎ'YE TESİRLER

Divan Edebiyatının en parlak dönemi olan on altıncı yüzyılda yaşamış olan Bâlî'nin döneminde ön plâna çıkan birçok isimden etkilendiği görülmektedir. Bu etkinin en önemli göstergesi de yazdığı nazirelerin sayısıdır. Bâlî, toplam otuz altı gazeli devrin önde gelen isimlerine nazire olarak yazmıştır.

Divanının mensur dibâcesinde Necâti'den itibaren yaşamış olan birçok isimle münasebeti olduğunu belirten Bâlî'nin uzun bir süre yaşamış olması da göz önünde tutulursa bu isimlerin birçoğuyla görüşmüş olma ihtimali yüksektir.

Bâlî'nin nazire yazdığı isimlerin başında, on altıncı yüzyılın en önemli isimlerinden bir tanesi olan Bâkî gelmektedir. Şairimiz, Bâkî'ye toplam yirmi nazire yazmıştır. Sayıdan da anlaşıldığı üzere Bâlî'nin edebî yönünün şekillenmesinde Bâkî'nin önemli etkisi olmuştur.

Bâlî'nin nazire yazdığı diğer isimler de şunlardır: Necatî, Zâtî, Hayâlî, Âhî, Taşlıcalı Yahya, Emrî, Kemal Paşazade, Hayretî ve Sultan Selim Han'dır.

Görüldüğü gibi Bâlî, yaşadığı devrin önde gelen isimlerine nazire yazarak onlardan ileri derecede etkilendiğini gösterdiği gibi, edebî yönünün şekillenmesinde birçok ismin etkisinin olduğunu da ortaya koymuştur.

II. BÖLÜM

DİVAN İNCELEMESİ

A- ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1. DİVANDA KULLANILAN NAZIM ŞEKİLLERİ

Bâlî, divanında mensur ön sözden sonra, iki nazım şekli kullanmıştır. Bunlar: Kaside ve gazeldir.

KASİDELER: Divanda 23 kaside vardır. Bunların kime yazıldığını İstanbul Üniversitesi nüshasından öğrenebiliyoruz. Kasidelerin ilki Hz. Muhammed na'tidir. Diğer kasidelerin dağılımı ise şöyledir: 1. Selim için 5 kaside, 3. Murad için 6 kaside, Nişancı Paşa için 1 kaside, Osmanlı donanması için 2 kaside, Hz. Hızır için 1 kaside, devrin âlimleri için 1 kaside, Mehmed Paşa için 1 kaside, çemen 1 kaside, İran seferi için 1 kaside, divan sahipleri için 1 kaside, vefat eden Edirne ahalisi için 1 kaside. En son kaside ise hazaniyyedir.

GAZELLER: Bâlî, divanını tertip ederken gazellere ağırlık vermiştir. Divanda toplam 195 gazel vardır. İstanbul Üniversitesi nüshasında, Yapı Kredi nüshasına göre 18 gazel eksiktir. Bu nüshada toplam 177 gazel vardır. Bu gazellerin tamamına yakını 5 beyitten oluşmaktadır. 63. gazel ve 67. gazeller eksiktir. 92. ve 119. gazeller 7 beyittir. 169. beyit müzeyyeldir. 192. gazel 4 beyittir.

Gazellerde aşk, sevgili, aşk şarabı, dünyaya değer vermeme gibi kavramlar öne çıktığı gibi din konusu da önemli bir yer tutmaktadır. Bunda, şairimizin din ehli olmasının hiç şüphesiz önemli payı vardır.

Gazellerin dili yer yer Arapça ve Farsça ifadelerle kısmen ağırlaşmakla birlikte, genellikle samimî ve anlaşılırdır.

DİVANDA KULLANILAN NAZIM ŞEKİLLERİ VE BEYİT SAYILARI

B.S.	GAZEL	KASİDE	M.T.	BEYİT TOPLAMI
4	2		2	8
5	190	2	192	960
7	3		3	21

9		1	1	9
13		1	1	13
14		1	1	14
17		4	4	68
18		3	3	54
19		1	1	19
20		3	3	60
21		4	4	84
23		1	1	23
26		1	1	26
36		1	1	36
	195	23	218	1395

BS: Beyit Sayısı

MT: Manzume Toplamı

2. VEZİN

Bâlî Divanında 10 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Divanda kullanılan kalıplardan 3'ü Bahr-i Hezec, 4'ü Bahr-i Remel, 2'si Bahr-i Muzâri, 1 tanesi Bahr-i Hafif'tir.

Divanda aruzun kullanılmasıyla ilgili genel olarak şairin vezni en iyi şekilde uygulamaya çalıştığı söylenebilir.

Tespitlerimiz esnasında ciddî anlamda kusur sayılabilecek bir sorunla karşılaşmadık. Karşılaşılabilecek kusurlar her şairde görülebilecek türdendir.

İki yerde vezne uymayan beyit tespit ettik.

Nevèa vü sìni èadÿ bürüsin Àl úanlarla
Baór u ber şöyle dügün bayrÀm olsun yÀrÀna
K19/16

İtse àazelüm murà-ı òoş-elóÀnı n'ola taúsìm
ÁvÀze-i bülbül daòı bir başúa faãıldur
G62/4

İki beyitte de şairimizin zihafa başvurduğunu tespit ettik.

Her ùopuñ oldı pÀdişÀhum bir gedik eri
Atar hevÀyì ùoplaruñı mihr-i úalèa-gìr
K18/12

Úomaz şerÀr-ı kevÀkib evc-i semÀda fer
Gün gibi oldı şuèle-i Àhum felekde ferd
G23/3

Bir buçuk hecenin çok sık kullanılması da vezin hususunda göze çarpan özelliklerdendir.

Úırmızı Àteş idüp tulàa diyü bir ùası
Mihr giderdi èadÿya ki olınca yana

K.19/15

Neşv ü nemÀ-yı gül-şen-i èÀlem durur sirişk
YÀd-ı óabÀb teşnelere ãu hevÀsıdur
G.45/2

Ayrıca; zıll, Hakk, kadd ve hat gibi sözcükler kimi beyitlerde veznin uydurulabilmesi için zıl, Hak, kad, hat şeklinde alınmıştır.

Òaù òayÀl-i ôıla beñzer BÀlì
SÀye-i zülfi şeb-istÀn-ı òayÀl
G102/5

HilÀle döndi úadüm çenber-i eflÀkden geçdüm
Ùolundum gün gibi ãubóa bu zìr-i òÀkden geçdüm
G.114/1

Vezin hususunda ortaya çıkan önemli bir sonuç, şairimizin birkaç yerde bazı sözcükleri bir kapalı bir açık alınamadığı halde, bir kapalı bir açık almasıdır. Beytin vezne uydurulması için başvurulan bu yol hem kasidelerde hem de gazellerde karşımıza çıkmaktadır.

At meydÀnına ol mÀrı ùılsım oldı dimek
Geldi sÿra şeh-i mÀrÀn ile gör ejderhÀnı
K5/11

Áh-ı serd ile ãovuú sözlerüñ ebr-i zülfüñ
Úar yaàdı giyürür ay bigi seyyÀre baña
G5/3

áonca mecmÿèasını açdı gül-istÀnda ãabÀ
Yaz geldi àazelüñ BÀlì gel evrÀúına yaz
G69/5

Bâlî, genel anlamda düşünüldüğünde vezin hususunda başarılıdır. Her ne kadar veznin uygulanmasında bazı sıkıntılar göze çarpsa da, bunların her şairde görülebilecek türden olduğunu kabul etmek gerekir.

DİVANDA KULLANILAN VEZİNLER VE NAZIM ŞEKİLLERİ				
NO	VEZİNLER	NAZIM ŞEKİLLERİ		
		GAZEL	KASİDE	TOPLAM
1	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	21	2	23
2	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ûlün	3		2
3	Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün	6		6
4	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	57	7	65
5	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	39	4	43
6	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	3		3
7	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	1		1
8	Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün	4		4
9	Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün	50	8	58
10	Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	11	2	13
		195	23	218

3. KAFİYE ve REDİF

Bâlî Divanındaki kafiye ve redif hususunda tespit ettiğimiz en önemli ayrıntı, Divan Edebiyatının klâsik anlayışına bağlı kalınmış olmasıdır.

Türkçe, Arapça ve Farsça sözcüklerin kafiyeli olarak kullanımı fazla olmasa da göze çarpan bir özelliktir. 5. kaside de böyle bir örneğe rastlamaktayız. Bu kasidenin 22. beyitindeki meydânı ile 23. beytindeki anı sözcükleri arasındaki ilişki buna örnektir.

Hem kasidelerde, hem gazellerde kafiyenin ön plana çıktığı görülmektedir. Kaside ve gazellerde rediflerin daha çok eklerden oluştuğu görülmektedir. Kasidelerden sadece üçü kafiyeden oluşmaktadır. Gazellerde ise genel olarak sadece kafiye kullanımı daha fazladır.

Şiirlerin genelinde zengin kafiye kullanımı daha fazladır

Gazellerin harflere göre dağılımına bakıldığında, ظ dışında bütün harflerle gazel yazıldığı görülmektedir.

ا 8	ب 4	ت 2	ث 1	ج 2	ح 3
خ1	د 2	ذ 1	ر 42	ز 10	س 1
ش 5	ص 1	ض 1	ط 2	ع1	غ 2
ف 1	ق 2	ك 8	ل 9	م 15	ن 11
و 1	م 15	ن 11	و 1	ه 34	ی 25

B- MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

1. ÂYETLER ve HADİSLER

Bâlî, divanında önemli sayıda âyet ve hadis iktibası yapmıştır. Özellikle divanın ön sözünde çok sayıda âyet ve hadis iktibası vardır. İlk önce mensur ön sözde yer alan âyet iktibaslarını daha sonra da kaside ve gazellerde yer alan âyet iktibaslarını vereceğiz. Ayrıca âyetler içerisinde, mensur ön sözde bulunan, fakat ne âyet ne de hadis mahiyeti olan üç söze de yer vereceğiz. Âyetlerin sonunda ise hadis iktibaslarına yer vereceğiz. İktibasları verirken Türkçe açıklamalarına da yer vereceğiz.

1. åîàÛ bÈÜÛ òàyر üaÚbäÜgرabßë Enbiyâ Sûresi 107. Âyet: Biz seni bütün âlemlere rahmet ve sadece bir rahmet olarak göndermişizdir.

2. æ ë œjÈîÛ üaf fسã üa ë åvÛa oÔÜ¥ bß ë Zâriyât Sûresi: 56. Âyet: Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.

3. åîàíÛa lbzBaåß ÙÛ âýgÏ Vâkıa Sûresi 91. Âyet: Öyle ise, selâm sana ashâb-ı yemînden.

4. åvÛaåß –Ðã óÛaóyëaÝÓ Cinn Sûresi 1. Âyet: De ki: “Bana, cinlerden bir kısmının Kur'ân’ı dinleyip de şöyle dedikleri vahyolundu.” Gerçekten biz hayranlık uyandıran bir Kur'ân dinledik.

5. óy ìí óyë üa ìçæa ôìèÛa åÇ ÕÁäí bßë Necm Sûresi 3., 4. Âyet: O (Peygamber) kendi nefsinden konuşmaz. Onun konuştuğu vahiyden başka bir şey değildir.

6. Ê Ë —jg| bß ë áÜÔÛ aë Kalem Sûresi 1. Âyet: Nûn. Kaleme ve satır satır yazdıklarına yemin ederim.

7. åîß ûàÛaÞëa bãaë ÙîÛa ojm Ùãbzjg ÛbÓ ÖbÏa bàÜÏ Arâf Sûresi 143. Âyet: Vatkâ ki Musa tayin ettiğimiz vakitte geldi ve Rabbi O'nu kelâmıyla taltif buyurdu. Musa: " Ya Rabb! Bana cemâlini göster, Seni göreyim" dedi. Allah: "Beni katiyen göremezsin, fakat dağa bak, eğer yerinde durursa beni göreceksin demektir" buyurdu. Derken Rabbi dağa tecelli buyurunca, onu toz duman ediverdi. Musa da baygın düştü. Ayıldıktan sonra da: " Sübhansın ey Rabbim. Sana tevbe ile döndüm ve ben mü'minlerin evveliyim" dedi.

8. bèÜ× ¡bàga üaâœa áÜÇ Bakara Sûresi 31. Âyet: Ve Âdeme bütün isinleri öğretti; sonra onları meleklere gösterip, " Haydi bakalım, sözünüzde sâdıksanız, Bana şunları isimleriyle haber verin" buyurdu.

9. aìèÂ biad(áèiÛ áèîÔgÏ İnsân Sûresi 21. Âyet: Üstlerinde yeşil, ince ipekten ve atlastan elbiseleri vardır. Gümüş bileziklerle süslenmişlerdir. Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir.

10. bàÜÇ b£ãbÛ åß êbäÜÇ ë Kehf Sûresi 61. Âyet: Derken, kullarımızdan birini (Hızır'ı) buldular. Biz O'na nezdimizden bir rahmet vermiş ve tarafımızdan bir ilim öğretmiştik. **K1/2**

11. óãœa ëa Necm Sûresi 9. Âyet: Aradaki mesafe iki yay boyu oldu, ya da daha az. **K1/5**

12. ïy õï(Ÿ× õbàÛ a åßë Enbiyâ Sûresi 30. Âyet: O inkâr edenler bilmiyorlar mı ki, sema ve arz bitişik idi de Biz onları ayırdık, hayatı olan her şeyi sudan yarattık! Hâlâ inanmıyorlar mı? **K1/6**

13. bèÜ× ¡bàga üaâœa áÜÇ Bakara Sûresi 31. Âyet: Ve Âdeme bütün isinleri öğretti; sonra onları meleklere gösterip, “ Haydi bakalım, sözünüzde sâdıksanız, Bana şunları isimleriyle haber verin” buyurdu. **K1/11**

14. bß´ ýg ë اً د Üi óã ì× ر bذ bج eEnbiyâ Sûresi 69. Âyet: “Ey ateş! İbrahim için serin ve selâmet ol dedik.” **K1/12**

15. bتھ مو بعب رض لاa يحي Ñî× Rûm Sûresi 50. Âyet: Allah’ın rahmetinin alâmetlerine bir bak. Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl dirilttiğini gör. Gerçekten ölü toprağı kim diriltiyorsa, ölüleri de diriltecek olan O’dur. Şüphe yok ki, O her şeye kâdirdir. **K9/1**

16. ب لكتاa علم عنده Rad Sûresi 39. Âyet: Allah dilediğini mahveder, dilediğini de bırakır. Kitabın Anası (Ana Kitap) O’nun yanındadır. **G10/2**

17. —bÌÛa ïÏ bàç ‹a Tevbe Sûresi 40. Âyet: Eğer siz O’na (peygambere) yardım etmezseniz, bildiğiniz gibi Allah O’na yardım etti. Küfredenler O’nu (Mekke’den) çıkardığı sırada iki kişiydiler. İkisi mağarada iken, o sırada arkadaşına : “Mahzun olma; çünkü Allah bizimle beraberdir” diyordu. Derken Allah O’nun üzerine rahmetini indirdi, onu da görmediğiniz ordularla destekledi. Öyle yaptı ki, o küfredenlerin şirk davasını en alçak etti. Allah’ın tevhidini ise en yüksek kıldı. Şüphesiz ki Allah

üstün ve güçlü olup hüküm ve hikmet sahibidir. **G 97/3**

18. áííìÔm ågya Tîn Sûresi 4. Âyet: Biz insanı en güzel bir biçimde yarattık. **G101/3, G184/4**

Âyet iktibaslarını verdikten sonra, divanda bulunan hadis iktibasları da şunlardır:

1. éÜÛ a Ò رÇ bÔÏ éÜÛa ·رÇ åß Kim nefsini bilir ve tanırsa Rabbini tanımış olur. **Mensur ön söz ve K4/6**

2. áè×ìÜß åîœ óÜÇ سbäÛa İnsanlar meliklerinin dini üzerinedir. **Mensur ön söz**

3. óì أ – åß Kim beni görürse Hakkı görmüştür. **G10/2**

2. ATASÖZLERİ

Divan Edebiyatı'nın genel yapısı düşünüldüğünde, atasözlerinin pek fazla kullanılmadığı görülür. Bu divanda

günümüzdeki kullanımlarına yakın olarak ifade edilmiş dört atasözü tespit ettik.

Disem aú aúçamuz úara gün için
Yüzde ol òaùù-ı müşg-bÀr alınur
G27/4

Sengìn-dil nigÀra iken itme iètimÀt
äaúın cihÀnda sezmedigüñ ùaş baş yorar
G40/3

Dartalum cevher ile úatı sözüñ
Úopduàı yirde aàur olur ùaş
G79/2

èAks-i ruòsÀrı ile BÀlì bir od oldı yaşum
Úurı yanınca begüm yaş daòı yanar yüri
G180/5

3. DEYİMLER:

Divanda bazıları günümüzdeki şekilleriyle kullanılmış olan çok sayıda deyim mevcuttur. Deyimleri divanda kullanıldıkları

şekilleriyle değiştirmeden aldık. Bâlî Divanı'nda tespit edebildiğimiz deyimleri şu şekilde sıralayabiliriz:

Adaş ol-	G54/1	Başdan çıkar-	G190/2
Agız aç-	G39/1	Başu dön-	G39/3
Agız ara-	G40/1	Baş ol-	G54/5
Agız agıza vir-	G28/2	Baş üstine tut-	K9/12
Agza bal çal-	G110/5	Baş vir-	G141/3
Agız eg-	G65/4	Baş yar-	G130/1
Agza bal çal-	G110/5	Bagrına bas-	G26/4
Agzı dualu	G79/3	Başı göge iriş-	G94/3
Âh it-	G7/1	Başu eflâka ir-	G10/3
Akl it-	G20/4	Bil bagla-	K6/18
Alem kaldur-	G52/5	Bir içim su	G139/4
Arkayı yire getür-	G22/6	Burnında kok-	G173/1
Arkası ol-	G48/3	Câk it-	K16/2
Ayag altına al-	K13/3	Can vir-	K10/2
Ayagına kara su in-	K16/10	Cana minnet	G135/2
Karındaş ol-	G54/1	Canuna deg-	G115/1
Bais ol-	K11/2	Çeküp çevür-	G149/5
Bakup kal-	G137/3	Çıka gel-	K21/14
Barmagında çevir-	K5/24	Çift ol-	G73/4
Barmagında göndür-	G81/3	Çok iş id-	K11/4
Barmak kaldur-	G44/4	Çok yaşa-	G100/3
Başa baş	K16/16	Cömerd ol-	G128/2
Başa yıkıl-	G111/2	Cûşa gel-	G134/2
Baş çıkar-	K5/7	Dadı tuzı olma-	G189/4
Baş eg-	G111/7	Derme çatma	G12/1
Defterin kapa-	K9/5	Gözden sakla-	G83/5
Destine al-	K9/17	Göz dik-	G65/2
Devr it-	K4/5	Gözi ısır-	G176/1

Diş bile-	G92/1	Gözden geçür-	G22/3
Dil dök-	K16/2	Gün gösterme-	G2/1
Dil uzad-	K6/21	Halis altun	G77/5
Dil uzatma-	K15/6	Hâl it-	K4/12
Döküp saç-	G155/2	Hâl sormaz ol-	G120/5
Dua it-	K15/18	Hased it-	G128/2
Dünya deger	G144/1	Hasedden çatla-	G43/2
Eksük olma-	G8/1	Hayran ol-	K5/25
Elden sakın-	G73/3	Hazır ol-	K8/11
Elem çek-	G153/2	Hemşehri ol-	G82/4
Elüne el irme-	G110/2	Hıdmete tur-	G21/5
El kavşur-	K21/5	Hışm it-	G180/3
Emân virme-	G32/5	Hoş dut-	G183/3
Emr it-	K8/1	Hoş gör-	G60/4
Esüp savur-	K13/1	İbadete tur-	K7/4
Eşkâl göster-	K5/28	İttifak it-	G123/1
Fark ideme-	G82/3	İnled-	K13/1
Farz ol-	G117/3	İmren-	G53/1
Galip ol-	K19/13	İş bitür-	K22/9
Gam yime-	G166/3	Kalem kaş	G13/5
Gark it-	G47/2	Kanı kayna-	G18/5
Gınâ gel-	K21/10	Kanlı baş	G36/1
Gönül al-	G147/4	Kara bağır	G160/3
Gönül alda-	G13/2	Kanlu yaş	G176/5
Gönül eglencesi	G97/1	Kâtil it-	K10/5
Gözi açıl-	G71/1	Kasd it-	G63/1
Gözine tur-	G171/5	Kana kana iç-	G166/4
Gözin yum-	G4172	Karşu gel-	G115/3
Kanlar saç-	G132/3	Pâk kıl-	K7/11
Kahr eyle-	G166/5	Pas tut-	G77/5
Karalar giy-	K6/24	Perde çek-	G30/3

Karındaş ol-	G5471	Pervâne ol-	K7/12
Kara gözlü	G72/3	Rehber ol-	K15/3
Kâmete kalk-	K7/2	Rûz u şeb uyuma-	K4/8
Kendünden geç-	G38/4	Rûz-ı Kıyâmet	G74/1
Kıbleye yönel-	K7/2	Sağ ol-	G156/2
Kılı kırk yar-	G15/4	Saf bagla-	K18/18
Kol kanat ol-	K2/2	Saf saf tur-	G90/4
Korkudan kaç-	K6/20	Sarkıt-	G195/2
Koynına koy-	G36/2	Sataş-	G181/2
Koyı sohbet eyle-	G471	Sark-	G145/1
Köpür-	G17/5	Ser kaldur-	K9/1
Kulag bur-	G93/1	Sille yi-	K18/7
Kulag çek-	K15/6	Sormaz ol-	G120/5
Lâf-ı güzâf	G33/5	Su saç-	G134/4
Laf uçur-	G66/5	Şahin gözlü	G32/1
Medh it-	K15/17	Şiş sok-	K10/9
Meyl it-	K17/3	Tatlu söz	K16/11
Mum yak-	K13/6	Tavaf it-	G117/3
Muhtac itme-	G116/5	Teskin it-	G95/4
Müferreh ol-	G1/5	Teslim ol-	G63/2
Nâlân ol-	G66/4	Teşbih ideme-	G82/5
Nakş eyle-	G162/2	Tebessüm it-	G71/5
Nerm it-	G138/4	Toz kopar-	G22/2
Nişan dak-	K11/8	Utanup yire gir-	G139/2
Otlar bitür-	K9/7	Vasl ol-	G28/2
Ölüdürüp kurtul-	G143/3	Yak- yık-	G67/2
Öli helvası	G173/4	Yalan dünya	G8075
Pâk it-	K4/11	Yankesici	G56/2
Yanına sokul-	K16/9		
Yagmala-	G14/4		
Yılduzı barış-	G71/2		

Yirden yire çal-G132/4

Yoluna baş vir- G79/1

Yüküni tut- G16/2

Yüregi agzına gel- K6/22

Yüz bul- G95/1

4. ÂDET ve İNANIŞLAR

Günlük hayatın Divan şiirine çok fazla aksetmemesinden dolayı tespit edilebilecek âdet sayısı da yeri gelince sınırlı olmaktadır. Biz de eserde ancak iki tespitte bulunabildik.

Günümüzde de bir gelenek olan kına yakma olayı, insanların özel günlerinde ve günlük yaşamlarında tertip edilmektedir. O dönemde de sünnet diye kına yakılması geleneği vardı.

Boyadı barmaàı sünnet diyü ãanmañ óınnÀ
Belki sünnet yirinüñ aúdı bulaşdı úanı

K5/21

Dinî vecibe olarak beş vakit namaz kılan kişi namazla birlikte dua etmeyi ihmal etmez.

Ehl-i tÀèatle úuluñ oldı åenÀya meşàÿl
İtdi biş vaútde duèÀ itmegi èÀdet farøÀ

K15/18

5. EDEBÎ SANATLAR

1.TEŞBİH

Meh oldı ùavú-ı hÀle ile boynı baàlu úul
AèdÀnuñ ola begleri vü banları esìr
K18/14

BÀlì çemende bülbül-i dellÀl èaşú idüp
Gül Yÿsufına óüsn-i kelÀmın ãatar yürür
G39/5

2.TELMİH

Maôhar-ı èilm-i ÒudÀ iken o MÿsÀ-yı Kelìm
Óıør anuñ müşkilini óal ide esrÀr nedür
K4/12

Rezm-i aèdÀda èAlì ãalsa èaceb mi tìàuñı
Mıãr-ı şevket Yÿsufı elde sinÀnuñdur şehÀ
K14/2

3.TEZAT

Úaralanup müsevvede-i ser-nüviştüm Àh
Çıúdı beyÀøa nÀme-i baòt-ı siyÀhımuz
K3/4

Çekdüklerüm acılıàı şehd eyledi laèlüñ
Bal-ı lebüñ ala mı begüm ùatlu belÀdur

G51/2

4. İSTİFHÂM

Sözüñe yÀr olana söyle cevÀbı BÀlì
èÁrif ol añlayı gör yÀrla aàyÀr nedür

K4/17

NigÀrı sevmeden àayrı òaùÀmı bilmedüm BÀlì
GünÀhum ney ki yÀ Rabb ne itdüm anı küstürdüm

G122/5

5. TEŞHİS

Jeng ola diyü òÿn ile tìàı
Úorúudan úaçdı düşmenüñ úanı

K6/20

Cürèa-veş cÀm-ı ãafÀdan daşra düşdük BÀliyÀ
Çıúduk ayaúdan gezer ÀvÀre bir ben bir óabÀb

G11/5

6. İSTİARE

Gün gibi nÿr-ı ferüñ ola muóìù-i èÀlem
DÀyim eyleye ÒudÀ devlet-i bì-hemtÀyı

K13/20

ŞÀd ola nuãret ile BÀli şehen-şÀh-ı cihÀn
Gün gibi rÿşen ide luùfı bütün dünyÀyı
K13/19

7. TEVRİYE

Óaúdan MurÀd-ı èÀlem olup pÀdişÀhımuz
Her nÀ-murÀda virdi murÀdın ilÀhımuz
K3/1

Oldı muùÀbıú ism-i müsemmÀya sen şehüñ
Úalb-i Selìmüñ itdi delÀlet selÀmete
K7/18

8. TENASÜB

Úızıl úanlarla çoú donanması var cism-i aèdÀnuñ
Birinden zevraú-ı òÿnìnüñüñ yoú óadd u pÀyÀnı
K10/6

Bì-şeker úadüñ ile büstÀn-ı óalÀvetdür yirüñ
Olmaya ùÿùìye ãaón-ı şeker-istÀndan leõìõ
G24/4

9. TEKRİR

Yine zencìr ile baàlu getire aèdÀyı
Rÿm ilinüñ delü dìvÀneleri dìvÀne
K19/17

Ruúèa gibi dürdi bükdi àoncayı divşürdi gül
äunmaà içün bülbül-i dìvÀneden dìvÀna èarø
G84/3

10. NİDÂ

Ey àafletiyle peyk-i ecelden nişÀn uman
Bir úıldan al ki rìş-i beyÀøuñ òaber yiter
G29/3

Sìm-veş kimse aàız açmaz iken merd üstine
Ey elif-úad nÿn úaşuñ óarf itdi nÀ-merd üstine
G169/1

11. TECÂHÜL-İ ÂRİF

ÚurbÀnuñ olsa zümre-i düşmen èaceb midür
Ùoúuşduàında her çaròa her óabş-ı úırd-gìr
K18/9

Berg-i gül gibi ãabÀdan mı açıldı seheri
Dest-res yirleri var gÿşe-i dÀmÀnuñda

G170/4

12. ALİTERASYON

AbdÀl-ı èaşúa dÀà-ı maóabbet nişÀnedür
äanma güzÀf-ı èaşúı ulu ÀsitÀnedür
G60/1

èÁşıúÀne BÀlinüñ eşèÀrı firúat-nÀmedür
Anuñ'çün her birin bir dil-bere yazar ãunar
G64/5

13. ASONANS

ÁåÀrı oldı BÀlinüñ evãÀf-ı óüsn-i yÀr
İrgürdi èömr-i åÀnìye nÀm u nişÀn bizi
G183/5

Gel ey zamÀne Òüsrevi tÀc-ı keyÀnı giy
Gün gibi zer úabÀ-yı şeh-i kÀm-rÀnı giy
G185/1

14. MÜBALÂĞA

Nefòa-i ãÿra degin olmaya ãÿruñ miåli
Ùoldı èÀlemlere fermÀn-ı şeh-i şÀhÀnı
K5/2

ÁvÀze-i fiàÀnum irişdi feleklere
Var ise peyk-i Àhımuza nÀle daúdı zil
G104/3

15. CİNÂS

áonca mecmÿèasını açdı gül-istÀnda ãabÀ
Yaz geldi àazelüñ BÀlì gel evrÀúına yaz
G69/5

Saña derdüm kim bu derdüm öldürür Àòir beni
DÀl úadüm red ile derd eyledük derd üstine
G169/4

16. HÜSN-İ TA'LİL

Tebsì-i mihr ü mehle yine cÀn-bÀz felek
Oynadı döne döne oldı cihÀn óayrÀnı
K5/24

YÀre yolında öldügüm dimegin
Utanup yire girdi her mürde
G139/2

BİBLİYOGRAFYA

AK, Mahmut, Fehamettin Başar, Osmanlı Türkçesi, Dünya Kitapları, İstanbul, 2004.

ALTUN, Ara, Dipnotu ve Bibliyografya Esasları, İÜ Edebiyat Fak. Yayınları, İstanbul, 1986.

AYAN, Hüseyin, Nesimî Divanı, Akçağ Yayınevi, Ankara, 1990.

BANARLI, Nihad Sâmi, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi C.1, MEB Yay., İstanbul, 1998, s.557-630.

BEYÂNÎ, Mustafa Bin Carullah, Tezkiretü'ş-şuara, (Haz. İbrahim Kutluk), TTK, Ankara, 1997, s.44.

CANIM, Rıdvan, Lâtifî Tezkiretü'ş-Şuara ve Tabsıratü'n-Nuzamâ (İnceleme-Metin), AKM Yay., Ankara, 2000, s.185-186.
-------------------, Edirne Şairleri, Akçağ Yay., Ankara, 1995, s.205.
ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, Yahyâ Bey Dîvânı, Edebiyat Fak. Yay., İstanbul, 1977.
--------------------, (M. Ali Tanyeri), Hayretî Dîvânı, Edebiyat Fak. Yay., İstanbul, 1981.
DİLÇİN, Cem, Türk Şiir Bilgisi, TDK, Ankara, 2000.
DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara, 2000.
ELMALILI HAMDİ YAZIR, Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meâli, (Sadeleştiren Sabri Yılmaz), Huzur Yayınevi, İstanbul, 2001.
ERGUN, Sadettin Nüzhet,, Türk Şairleri, C.2, s.734-739.
FERHENGİ ZİYA, Farsça-Türkçe Lûgat, MEB Yay., İstanbul, 1996.
HAMAMİ, Erdal, Râmî Divanı, Kültür Bak. Yayınları, Ankara, 2001.
İPEKTEN, Halûk, Mustafa İsen, Turgut Karabey, Metin Akkuş, "XVI. Yüzyıl Divan Nazmı", Büyük Türk Klasikleri, C.3, Ötüken-Söğüt, İstanbul, 1986, s.195-210
-----------------, (Mustafa İsen), "16. Yüzyıl Türk Edebiyatı", Türk Dünyası El Kitabı, TKAE Yay., Ankara, 1998, s. 169-203.
İslâm Ansiklopedisi, Divan Edebiyatı md., C.9, İstanbul, 1994, s.389-427.
KINALIZADE HASAN ÇELEBİ, Tezkiretü'ş Şuara, C.1,TTK Yay., Ankara, 1978, s.209-210.
KOCAKAPLAN, İsa, Açıklamalı Edebî Sanatlar, Damla Yayınevi, İstanbul, 1998.
KORTANTAMER, Tunca, Eski Türk Edebiyatı Makaleleri, Kültür ve Turizm Bak. Yayınları, Ankara, 2004.

KÖSEOĞLU, Nevzat, Türk Dünyası Tarihi ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1991, s.207-267
------------------, "16. Yüzyılda Türk Dünyası", Büyük Türk Klasikleri, C.3, Ötüken-Söğüt Yay., İstanbul, 1986, s.137-170.
KÜÇÜK, Sabahattin, Bâkî Divanı, TDK, Ankara, 1994.
LEVEND, Agâh Sırrı, Divan Edebiyatı, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1984.
MACİT, Muhsin, Nedim Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.
MAZIOĞLU, Hasibe, "Eski Türk Edebiyatı", Türk Ansiklopedisi, C.32, MEB Yay., Ankara, 1983, s.111-122.
MUALLİM NÂCİ, Lûgat-ı Nâci, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1995.
MÜTERCİM ÂSIM, Burhân-ı Katı, TDK Yay., Ankara, 2000.
PALA, İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1999.
--------------------, Divan Edebiyatı, LM Yayınları, İstanbul 2002
Sermet Çifter Kütüphanesi Yazma Eserler Katalogu, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2002, s.428.
ŞAHİN, Hatice, Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.
ŞEMSETTİN SÂMİ, Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1996.
ŞENTÜRK, Ahmet Atillâ, Osmanlı Şiiri Antolojisi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999.
ŞEYHÎ MEHMED EFENDİ, Şakâik-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, (Neşre Haz. Abdülkadir Özcan), C.2, Çağrı Yay., İstanbul, 1989, s.594.
TARLAN, Ali Nihad, Zâtî Dîvânı, C.1,Edebiyat Fak. Yay. İstanbul, 1967.
TİMURTAŞ, Kadri, Osmanlı Türkçesi'ne Giriş, Alfa Yayınları, İstanbul,1998.

---------------------, Osmanlı Türkçesi Grameri, Alfa Yayınları, İstanbul, 1997.
---------------------, Osmanlı Türkçesi Metinleri, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998.
TOLASA, Harun, Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001.
TUMAN, Mehmet Nâil, Tuhfe-i Nâilî, (Haz. Cemâl Kurnaz-Mustafa Tatcı), Bizim Büro Yayınları, Ankara, 2001, s.87.
Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1978, s.67-68.
Türk Dili Dergisi, Türk Şiiri Özel Sayısı, TDK, Ankara, 1986.
Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Bâlî Maddesi, C.1, Dergâh Yayınları, İstanbul 1977, s.305-306.
UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, Osmanlı Tarihi, C.2, TTK, Ankara, 1948, s.233-420
ÜZGÖR, Tahir, Fehîm-i Kadîm Divanı, TDK, Ankara 1991
Yeni Tarama Sözlüğü, (Düzenleyen Cem Dilçin), TDK, Ankara, 1984.

III. BÖLÜM

TENKİTLİ METİN

TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDA TUTULAN YOL

1. Tenkitli metin hazırlanırken Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi nüshaları karşılaştırılarak doğru bir metin oluşturulmaya çalışıldı.

2. Nüshaların rumuzlarını, bulundukları kütüphanenin baş harflerini kısaltarak verdik.

3. Kaside ve gazel numaralarıyla vezinlerini şiirin baş kısmında verdik.

4. Kasidelerin ve gazellerin varak numaralarını şiir sonlarında belirttik.

5. Beyitlerdeki değişiklikleri dipnot olarak verdik.

6. Özel isimleri büyük harflerle gösterdik fakat üzerlerine gelen ekleri ayırmadık.

7. Âyet ve hadisleri Arapça aslî şekliyle verdikten sonra dipnot olarak da hangi sûrenin kaçıncı âyeti olduğunu belirttik ve daha sonra ise âyetin Türkçe açıklamasını verdik..

8. Metni hazırlarken 16. yüzyıl Türkçesi'nin dil hususiyetlerini dikkate aldık.

9. Dilimize yerleşmiş bazı Arapça ve Farsça ifadeleri yaygın kullanılışlarına göre aldık.

10. Farsça sözcüklerdeki vâv-ı madûleyi (°) işaretiyle gösterdik.

11. Bazı türemiş ve birleşik sözcükleri şu şekilde aldık:

a. Yer ve zaman bildiren Arapça ve Farsça ekleri ayırarak yazdık. Kâr-gâh, tekye-gâh, gül-şen, şeb-istân v.b.

b. Ön ekleri (-) ile ayırdık. Bî-had,nâ-sâz v.b

c. Farsça vasıf terkiplerini (-) ile ayırdık. Şâh-bâz, şeh-bâz v.b.

d. Sayı isimleriyle diğer sözcük arasına (-) koyduk. Çâr-gûşe, sad-pâre v.b.

e. Benzetme edatlarını (-) ile ayırarak gösterdik. Meh-veş, İsâ-veş v.b.

12. Dipnotları gösterirken şu hususları dikkate aldık:

a. Her mısra ile dipnotu ayrı mısrada gösterildi.

b. Şiir başlıklarının hangi nüshaya ait olduklarını dipnot olarak, (*****) koyarak nüshanın kısaltmasıyla gösterdik.. .

13. Bazı Türkçe sözcüklerin birleşmesinde ortaya çıkan ses düşüşünü (') ile gösterip, sözcüğü n'ola şeklinde yazdık.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	é
ا	A, a, E, e
آ	Á, À
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	æ, å
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	Ó, ó
خ	Ò, ò
د	D, d
ذ	Õ, õ
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş

ص	ä, ã
ض	Ø, ø, ë, ê
ط	Ù, ù
ظ	Ô, ô
ع	è
غ	á, à
ف	F, f
ق	Ú, ú
ك	K, K, G, g
ك	Ñ, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, Ö, ö, U, u , Ü, ü, ß, ÿ
ه	H, h
ى	Y, y, I, ı, İ, i, Ì, ì

DÎBÂCE

Ser-maùlaè-ı KelÀmullÀh ve tevúìè-i refìè-i èilmu'llÀh. Aènì èünvÀn-ı dìvÀn-ı faøl-ı bismi'llÀh ser-i sÿre-i kitÀbu'llÀh. EfêÀlü'd-daèvÀt-i min-èindi'llÀh. FÀtióatü'l-kitÀb elóamdü li'llÀh ãalavÀtü'llÀhi ve selÀmih. èAlÀ-Muóammedin èabdühÿ ve resÿlüh Faórü'l enbiyÀ-i ve'l-mürselìn [26]åîàÛ bÈÜÛ òày ﮋ üaÚbäÜg ﮋabßë. DaèvÀt-ı èizz ü ıóùirÀm ve teslìmÀt-ı min-küll-i emrin selÀm. Be-rÿó-ı çehÀr-ı yÀr-ı èıôÀm ve Àlihì ve aãóÀbihi'l-kirÀm. Ve's-selÀmü èalÀ meni't-tebeèal-hüdÀ. İlÀ-yevmi'l óaşr-i ve'l-úıyÀm. Her rütbe-i şeref-nümÿn ve èaùıyye-i dürr-i hümÀyÿn. Ke-emåÀli'lüélüéi'l-meknÿn ki cevÀhir-i bülegÀ-yı õü-fünÿn ve zevÀhir-i kemÀlÀt-ı maúarrabÿndur. Ol şerÀyif-i gencìne-i èÀrifÿn ve maèÀrif-i èavÀrif-i netìce-i [27]f æ ë œjÈîÛ üaf fﺱã üa ë åvÛa oÔÜ¥ bß ë taúdìrin muteøammındur.

[26] Enbiyâ Sûresi 107. Âyet: Biz seni bütün âlemlere rahmet ve sadece rahmet olarak göndermişizdir.

[27] Zâriyât Sûresi 56. Âyet: Ben , cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.

Efêal-i èibadet-i maèrifetu'llÀh ve aósen-i tezekkür-i LÀ-ilÀhe i'llÀllÀh [28]éÜÛ a Ò رÇ bÔÏ éÜÛa ·رÇ åß ol óaøret-i risÀle penÀh dÀyire-i teúarrüblerinde qg d¦ ójã üë ldÔß ÙÜß éîÏ óäÇ bسí üoÓë éÜÛaÉß óÛ diyü buyurup ve rÀbıùa-i taèarruflarında åàîÛaÝjÓ åß æbày d¼«نفس bu üóäa buyurmışlardur. EnfÀs-ı nefìsleri fevÀyió-i gül-zÀr-ı kelÀm-ı úadìm ve revÀyió-i ezhÀr-ı ãırÀù-ı müstaúìm. Der-taãliye-i cenÀb-ı şeref-niãÀbları fütÿó-ı ehli'l-yaúìn vallÀhü òayrü'l-fÀtiòìn ve tesliye-i saèÀdet-intisÀbları şerÀyif-i dürr-i semìn [29]åîàíÛalbzBaåß ÙÛ âýgÏ olup netìce-i mecmaè-ı èilm-i maèÀnì ve feóvÀ-yı menbaè-ı seb'a'l-meåÀnì úılup aãóÀb-ı ülü'l-elbÀba ve mirèÀt-ı ülü'l-elbÀba münèakis olup çehÀr-ı yÀr-ı èıôÀm rükn-i aèôam-ı dÀrü's-selÀm oldılar. ErbÀb-ı maèÀnì ve maèÀrif-i aãóÀb-ı feøÀyil ü şerÀyif ol mecmaèuñ ÀåÀrı ve vÀriå-i şeref-niåÀrlarıdur. Ol silsile-i èulemÀ-yı èıôÀmdan ve ekrem-i mevÀlì-i kirÀmdan mecmaèu'l-baóreyn ve müfti's-saúaleyn aènì Aómed bin SüleymÀn eş-şehìr İbn-i KemÀl PÀşÀzÀde'llÀhü taèÀlÀ õb'í bß ë bídí bß óÜÇ ilm-i faøl-ı óaúÀyıúla ve kemÀlÀt-ı deúÀyıúasından sa'di'l-beriyyesinden anı tercìh itmişlerdür. Yüz yigirmi èaded risÀle-i maèÀrifÀtı ve ekåer fünÿnda taórìrÀtı ve tefsìri ve sÀyir kütüb-i teèlifÀtı bì-óad olduàından àayrı yevmì biñ iki yüz fetvÀya cevÀb-ı bi's-sevvÀb yazup mecmÿè-ı taórìrÀtı èömrinüñ her günine bir cüz düşdügi meşhÿr u müteèÀrifdür ve ùÀyife-i cin baèøı müşkillerin istiftÀ idüp [30]åvÛaåß –

[28] Hadis: Kim nefsini bilir ve tanırsa Rabbini tanımış olur.

[29] Vâkıa Sûresi 91 Âyet: Öyle ise selâm sana ashâb-ı yemînden.

[30] Cin Sûresi 1 Âyet: De ki: "Bana, cinlerden bir kısmının Kur'ân'ı dinleyip de şöyle dedikleri vahyolundu." Gerçekten biz hayranlık uyandıran bir Kur'ân dinledik.

Ðã óÛaóyëaÝÓ sÿresi tefsìrin kendülerden oúuduúları muóaúúaú ve muúarrerdür. Ebenèan-ced óuøÿr-ı èizzetlerinde òidmet ve nice yıl fetvÀ-yı şerìflerin kitÀbet idüp muúbil-i ÀzÀdesi aènì ketòudÀ-zÀdesi idüm. Ol úarÀbetle ve tÀmme-i münÀsebetle mühimmÀt-ı enÀm ve lÀzıme-i tÀm içün MeşrÿèÀt-nÀm bir kitÀbumda fetvÀ-yı şerìfden nice biñ mesÀéildür derc eyledüm. Bundan mÀèadÀ maùlaè-ı dìvÀn-ı dÀrefde ve mübtedÀ-yı şÀh-beyt-i niyÀzumda fihrist-i ser-nüvişt-i kelÀmum ve maólaã-ı óüsn-ihtirÀmum naôm-ı şeref- niôÀmla ve maèÀrif-i kemÀlÀt-ı intiôÀmla nevèan ãudÿr u ôuhÿr bulduàı budur kim şehr-i gül-şen-ÀbÀd-ı şeref-nihÀdda ve melce'-i òayrü'l-bilÀdda aènì mahmiye-i Edirne-i saèÀdet- imtióallerde ber-seccÀde-nişìn-i miórÀb-ı Úuds ü òalvet- güzìn-i òÀn-úÀh-ı ins-i muútedÀ-yı enÀm ve pìşvÀ-yı erbÀb-ı kirÀm Şeyòü'l-İslÀm Aènì Pìr Aómed Dede-nÀm bir èazìz-i be-nÀm var idi kim saèy-i ãafÀsında felekler peyk-i bÿyÀn ve èirfÀn duèÀsında melekler lebbeyk-gÿyÀn olup niôÀm-ı maèÀş-ı dünyÀ ve intiôÀm-ı meèÀd-ı èuúbÀ anuñ vÀsıùa-i tedbìr-i úavmine menÿù ve rÀbıta-i taúdìr-i mustaúìmine merbÿt olup [31]óy ìí óyë üa ìçæa ôìèÛa åÇ ÕÁäí bßë feóvÀsınca peyàÀm-ı ilhÀm-ı ilÀhì ve kelÀmı vÀridÀt-ı nÀ-mütenÀhì olup óüsn-i óÀli göñülde òalvet ve keåretde vaódet idi. Ol mürşid-i fÀyıúa hem-dem ve gencìne-i óaúÀyıúa maórem olup sÿziş-i pertev- ÀfitÀbla ve perveriş-i himmet-i mÀh-tÀbla Àyìne-ãıfat tÀb-nÀk u küdÿrat-ı mÀsivÀdan derÿnum pÀk idüp otuz biş yıl bÀb-ı

[31] Necm Sûresi 3., 4. Âyet: O (Peygamber) kendi nefsinden konuşmaz. Onun konuştuğu vahiyden başka bir şey değildir

òidmetde èaãÀ-vÀr istiúÀmetle ber-úarÀr ve miórÀb-ı èubÿdiyyetde seccÀde-ãıfat yüz yire urup mustaàraú-ı esrÀr oldım. Göñül èilminde Gül-şen-i MeèÀnì-nÀm bir risÀle teélìf ve taãnìf eyledim.

Beyt: Göñül èilmin ãorarsañ èilm-i Óaúdur.
Oúumadın oúınur bir sebaúdur.

İlm-i taãavvufda dört pÀre risÀle ìcÀd idüp ve cümle-i TevÀrìò-i Ùaberìden ve àayrıdan İntiòÀbü't-tevÀrìò-nÀm muòtaãar bir kitÀb teélìf eyledüm. AmmÀ deryÀ-yı maèÀrifüñ emvÀc-ı cüzéiyyÀtını edÀ-i mecÀzla erbÀb-ı èaşúa ebyÀt-ı eşèÀrla işèÀr eyledigüm eånÀlarda ol merd-i maènì ve menbaè-ı èilm-i ledünnì-emìn seccÀde-i ehl-i envÀr aènì Aómed-i MuòtÀr Óaøretleri mecmaèü'l-baóreyn ve'l-berreyn olan şehr-i Sitanbÿlı teşrìf buyurmışlardı. Anda aãóÀb-ı ãafÀ ve cumhÿr-ı yÀrÀn-ı bÀ-vefÀ ile ziyÀretleri'çün rÿz-ı penç- şenbihüñ vaút-i èaãrında ÒudÀyì Beg-nÀm bir mìr-i kelÀm baèøı ebyÀt-ı eşèÀrla naôm-ı dürer-bÀrla èizz-i óuøÿr-ı fÀyıøu'n-nÿrlarına duòÿl u vuãÿl bulduúda ıôhÀr-ı maèrifet içün yed-i beyøÀ-i şerìflerine mÀnend-i kirÀmen kÀtibìn ser-nÀme-i maóabbeti ãunup oúutduúdan ãoñra erbÀb-ı lÀ-reybüñ ve gürÿh-ı ricÀl-i àaybuñ güzìdelerinden birine bunlaruñ maèÀrifin Edirnede dÀrü'l-óadìå-i şerìf mütevellisi olan BÀlì Çelebìye irsÀl u iãÀl idüñ naôìresin èale'l-fevr bu cÀnibe göndersünler diyüp ol úÀbil-i vücÿduñ eline virdükde óikmetu'llÀh ve kemÀlÀt-ı kerÀmÀt-ı ehlu'llÀh ile ol saèÀt-ı saèìdde ve ol dem-i úadr-i èìdde tÀ Edirnede úalb-i Àyìne- miåÀlimüze bir óÀlet-i nÿrÀnì ve bir keyfiyyet-i esrÀr-ı RabbÀnì

münèakis oldı ki anı vaútü'l-èışÀ óÀlet-i vecde ve dÀyire-i istiàrÀúa düşüp ol óÀletüñ müşÀhedÀt-ı èicÀz- şièÀrında bir úulle-i felek-ÀsÀnuñ farúında bir bıñar-ı Àb-ı óayÀta ve ser-çeşme-i øülÀl-i úand-ı nebÀta varup kenÀrında ol serdÀr-ı evtÀd-ı efrÀd aènì Óaøret-i Óıør-ı õü'l-fevÀd gelüp baña bir úaãìde-i manôÿm taèlìm ü tefhìm idüp ve iki pÀre mÿmyÀ-i baórì virüp birisin úaãìdeyle èazìz-i ãÀóib-temeyyüzüñ bÀb-ı ÀsumÀn-cenÀblarına irsÀl eyle diyüp fermÀn-ı şerìflerinden ãoñra ol óÀlÀt-ı mükerrem refè olup devÀt-ı nÿñ ve kilk-i [32] Ê Ë—jg|bë áÜÔÛ aë ile bi't-temÀm úaãìdeyi taórìr u tasùìr idüp mÿmyÀ ile vÀúiè olan óÀlÀt -ı meşrÿóı èayÀn u beyÀn idüp èala's-seóer maómiye-i İstÀnbÿla irsÀl eyledüm. Ol heftenüñ yevm-i heftinde aènì girü rÿz-ı penç-şenbihüñ vaút-i èaãrında müşÀrun ileyh ÒudÀyì Beg emåÀl-i aúrÀn ile ve gürÿh-ı èayÀn ile ziyÀret-i ehlu'llÀha ve maózen-i maóabbetu'llÀha varduúlarında ol serdÀr-ı erbÀb-ı èirfÀn ve muòtÀr-ı ehl-i dilÀn aóbÀba òiùÀb-ı müsteùÀb idüp ÒudÀyì Begüñ maèÀrif-i sÀbıúası Edirneye irsÀl olındı mı diyü tefaóóus buyurduúlarında gider Àdem bulunmadı diyü cevÀb-ı bi's-ãevvÀb ile aãóÀb-ı ãafÀ ol ebyÀtı èaynıyla girü èAzìz-i pÀke virüp tekrÀr oúınurken daşradan bir ferd-i Àferìde elinde cerìde ile içerü ser-vaútlerine girüp Edirneden BÀlì Çelebì gönderdiler diyüp dest-i şerìflerine ãunduúda oúuñ diyü ÒudÀyì Begüñ eline virdiler. Ruúèa-i raúìbüñ rÿyından niúÀb-ı müşg-bÀyì refè olınup naôar olunduúda kendinüñ ol on biş beyti baórinde ve

---

[32] Kalem Sûresi 1. Âyet: Nûn. Kaleme ve satır satır yazdıklarına yemin ederim.

.

ùarzında ve ol úÀfiye ile muúaffa bir naôìre-i èuzmÀ ki yidi mıãraèı kendü mıãraèınuñ èaynı olup andan Óaøret-i Óıøruñ aóvÀli ve aúvÀli şurÿóı bi't-temÀm oúunduú da ol mecmaè-i kübrÀda ve èatabe-i èulyÀda mevcÿd olanlarını vücÿd-ı cenÀb-ı èizzete derÿnì sücÿd idüp ol muòtÀr-ı ebrÀruñ serdÀr-ı ehl-i envÀruñ naôar-ı ikåìr-teèåìrlerinde mest-i bì-hÿş u óayrÀn u medhÿş olup [33] aièÂ biad(áèi؛ áèîÔgÏ óÀlet-i sekrÀnla lÀ-yeèúıl olup óÀlet-i vecde varup oturur ve ùurur kimsene úalmadı.

Beyt:bä× bîàî×dÅã éia d Ú bC é× aã æÌ

bä× bàã á'¶ ؏ é(ì× é×œìi bíÌ Baède-zamÀnın ifÀúat bulup mezbÿr ÒudÀyì Beg menbaè-ı ilmu'llÀhda ve maóøar-ı ehlu'llÀhda ıôhÀr-ı maèrifetle varlıú itdügine nÀdìm olup [34]åîß ûàÛaÞëa bãaë ÙîÛa ojm Ùãbzjg ÛbÓ ÖbÏa bàÜÏ feòvÀsınca rÿy-ı niyÀzı ber-òÀk idüp mezkÿr úuãÿrÀtınuñ èafvı içün taøarruèlar eyledi. Ol úaãìde dìvÀnımuñ ibtidÀsında taórìr ve tasùìr olınmışdur. Ol merd-i sÀóil ü kÀmil deryÀ-dil baór-i bì-girÀnlarından temevvüc idüp mevc-i ÀsumÀn-rifèati ve òurÿş-ı evc-i èaôameti bu cenÀnı ãadef-i dürr-i şÀh-vÀr idüp naôìre-i

---

[33] İnsân Sûresi 21. Âyet: Üstlerinde yeşil, ince ipekten ve atlastan elbiseleri vardır. Gümüş bileziklerle süslenmişlerdir. Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir.

[34] Arâf Sûresi 143. Âyet: Vatkâ ki Musa tayin ettiğimiz vakitte geldi ve Rabbi O’nu kelâmıyla taltif buyurdu. Musa: “ Ya Rabb! Bana cemâlini göster, Seni göreyim” dedi. Allah: “Beni katiyen göremezsin, fakat dağa bak, eğer yerinde durursa beni göreceksin demektir” buyurdu. Derken Rabbi dağa tecelli buyurunca, onu toz duman ediverdi. Musa da baygın düştü. Ayıldıktan sonra da: “ Sübhansın ey Rabbim. Sana tevbe ile döndüm ve ben mü'minlerin evveliyim” dedi.

bì-naôìrin teklifi iltifÀtı ile Óıør-ı õü'l-fevÀduñ taèlìm-ı muúÀrenetiyle maèÀnì vü maèÀrif müteraúúì olup ebyÀt u eşèÀrum ekåer ebhÀm ve baòtı tamÀm olup ebkÀr-ı maèÀniyle dìvÀnum nigÀr-istÀn mani oldı.

Beyt: Yazılan derd-i èaşú içün müretteb
Úara baàrumdan olmışdur mürekkeb

Egerçi kim mecÀzìdür edÀsı
Óaúìúìdür maèÀnì muúteøÀsı

DiyÀr-ı İslÀmda ve memÀlik-i dÀrü's-selÀmda [35]áè×ìÜß åîœ óÜÇ سbäÛa feòvÀsınca gÀh Selìmi gÀh SüleymÀnı düşüp SuluàÀn MurÀd ÒÀn-ı èÁdil Óaøretlerinüñ devr-i saèÀdet-dest-gÀhlarında dìvÀn-ı èaşú-ı maóabbet ve dÀstÀn-ı óüsn-i maèrifet-i èÀleme işèÀr u iôhÀr alınup pÀdişÀh-ı ãÀóib-úırÀnuñ şerìflerinde mevÀlì-i èıôÀm ile ve ehlu'llÀh-ı kirÀmla ittióÀd-ı tÀm idüp diyÀr-ı Rÿmuñ şuèarÀ-yı õü-fünÿnıyla ve büleàÀ-yı dürr-i meknÿn ile tÀ NecÀtìden berü gelenlerle muãÀóebet ve münÀsebet vÀúiè olmışdur.

Y 1ª, İ 1ª

35 Hadis: İnsanlar meliklerinin dini üzerinedir.

KASİDELER

1
MEDÓ-i ÓAØRET-İ RESßL-I KİRÁM*
FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 Ey resÿl-i emìn-i sırr-ı ÒudÀ
Ve'y hümÀm-ı kirÀm-ı ehl-i hüdÀ

2 Óıør èilmine vÀúıf u dÀnÀ
[36]bàÜÇ b£ãbÛ åß êbäÜÇ ë

3 ÕÀt-ı bì-çÿne úalbidür mirèÀt
Beócet-i nÿr-ı ferle óüsn-i õÀt

4 Nÿr-ı õÀt olduàı cibillìdür
Göñli Ùÿrundaàı tecellìdür

5 Menzili oldı úurb-ı [37]óãœa ëa
èİzz ü cÀhı maúÀmen Maómÿda

* Başlık: İ

[36] Kehf Sûresi 65. Âyet: Derken, kullarımızdan birini (Hızır'ı) buldular. Biz O'na nezdimizden bir rahmet vermiş ve tarafımızdan bir ilim öğretmiştik.

[37] Necm Sûresi 9. Âyet: Aradaki mesafe iki yay boyu oldu, ya da daha az

6 Teşne Àb-ı óayÀtına her şeyi
[38]ïy õï(Ÿ× õbàÛ a åßë

7 Farúına sÀye-bÀn olalı seóÀb
Oldı hem-sÀye hÀleye meh-tÀb

8 Şeb úadar olsa n'ola gìsÿsı
Ki hilÀl oldı èìde ebrÿsı

9 Barmaàında õülÀli Àb-ı óayÀt
èArèar-ı úÀmetinde úadd-i åebÀt

10 ÚÀmeti bir elifdür èÀlemde
Nefesi óüsn-i demdür Àdemde

11 Sırr-ı lÀmda oldı èilm-i ÒudÀ
[39]bèÜ× ¡bàga ü a âœa áÛÇ

12 İrdi ceddi Òalìle óüsn-i nidÀ
[40]bß ýg ë ا د Üi ó‹ ì× ر b b

13 Dikdire sÀyesi cihÀnda èaãÀ
Oldı MÿsÀ elinde ejderhÀ

---

[38] Enbiyâ Sûresi 30. Âyet: O inkâr edenler bilmiyorlar mı ki, sema ve arz bitişik idi de Biz onları ayırdık, hayatı olan her şeyi sudan yarattık! Hâlâ inanmıyorlar mı?

[39] Bakara Sûresi 31. Âyet: Ve Âdeme bütün isinleri öğretti; sonra onları meleklere gösterip, “ Haydi bakalım, sözünüzde sâdıksanız, Bana şunları isimleriyle haber verin” buyurdu.

[40] Enbiyâ Sûresi 69. Âyet: “Ey ateş! İbrahim için serin ve selâmet ol dedik.”

14 Aña ervÀó-ı enbiyÀ meddÀó
Olduàı içün ol ebü'l-ervÀó

Y 3b, İ 3b

óÀlÀ server-i èÀlem ü dÀver-i devr-i Àdem. Uãul-i gürÿh-ı ümem serdÀr-ı levÀ ve èaleme-i ekrem-i mükerrem Aómed-i Maómÿdu'l-óÀl ve Muóammed-i Mesèÿdu'l meéÀl resÿl-ı gird-gÀr ve hümÀm-ı kÀm-kÀrdur ki sırr-ı kelime-i LÀ ilÀhe İllÀ'llÀhda esÀs-ı lemèa-i Muóammedü'n Resÿlu'llÀh lÀmèidür. Maèlÿm olur esmÀ-i müsemmÀé-i ehl-i hüdÀ [41]bèÜ× ¡bàga üaâœa áÜÇ esrÀr-ı sülÀle-i meleéü'l- aèlÀ külÀle-i gürÿh-ı muúallid evlÀd-ı resÿl-i mülki's-selÀme ve Àlihi-kirÀmdur ki ser-maùlaè-ı mihr-i èÀlem-ÀrÀ ve setre-i ãadr-ı serde-ÀsÀ dururlar. SelÀm-ı dÀrü's-selÀm ala ve èilÀm-ı merÀm-ı KelÀmu'llÀh merÀóü'l-ervÀóa vÀãıl evrÀd-ı mülk-i murÀd simÀke ve semek sırr-ı èilmÀ-i èİlmullÀh ve duèÀ-yı ehlu'llÀhdur ki esÀs-ı devr-i èÀlemdür edÀmu'llÀh èömr-i hem ve aèmÀlihüm.

2

NAèT-I ÓAØRET-İ SULÙÁN MURÁD ÒÁN-I èÁDİL*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèilü FÀèilün

1 Bir şeh ki dehre nÀmla SulùÀn MurÀd ola
Her merde úadi çekse elif bir murÀd ola

[41] Bakara Sûresi 31. Âyet: Ve Âdeme bütün isinleri öğretti; sonra onları meleklere gösterip, " Haydi bakalım, sözünüzde sâdıksanız, Bana şunları isimleriyle haber verin" buyurdu.

* Başlık: İ

2 İrgürdi atı menzil-i maúãÿda èÀúıbet
Tìr-i MurÀd her kime kim úol úanat ola

3 Atduúça èömri úavs-ı úaderden ziyÀd oúın
Her bir ziyÀdı şöyle ziyÀd bir ziyÀd ola

4 Bir úadd-i dÀl bendeñüm ey úÀmet-i elif
Eyle yaúın bu úuluñı tÀ kim berÀd ola

5 Zar oynı itmemege şehÀ kevkebüm úamer
BÀlì diler úapusını dÀyim güşÀd ola

Y 4a, İ 4b

3
NAèT-I PÁDİŞÁH*
Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Óaúdan MurÀd-ı èÀlem olup pÀdişÀhımuz
Her nÀ-murÀda virdi murÀdın ilÀhımuz

2 Yol sür sÿz-ı sipihre n'ola keh-keşÀn gibi
Evc-i semÀya irdi şehÀ şÀh-rÀhımuz

3 Bir gÿşe itse õerre úadar luùf-ı efseri
Ser-tÀc-ı mÀh mihr ola zerrìn-külÀhımuz

* Başlık: İ
4a úadd-i dÀl: úÀmet-i dÀl Y

4 Úaralanup müsevvede-i ser-nüviştüm Àh
Çıúdı beyÀøa nÀme-i baòt-ı siyÀhımuz

5 İki Selìme BÀlì Süleymànı yüz dimez
İren MurÀda dimediler Àh şÀhımuz

Y 4b, İ 4b

4

ÚAäÌDE-İ ÙAäAVVUF Kİ ÓAØRET-İ ÓIØR èADEM-İ TAèLÌM-İ KERDE EST*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Feylesof-ı dile ãor sırr ile eôhÀr nedür
Ya bu esrÀrı beyÀn eyleyen aòbÀr nedür

2 İki kez ùoàubanı bir nefes ile büyüyen
Pìr iken bÀlià olan merd-i ùaleb-kÀr nedür

3 Dimedin añlanılan söylemedin işidilen
CÀn göziyle görülen óÀlet-i esrÀr nedür

4 Nedür eşyÀ-yı cevÀhir nedür ol cemü'l-Cem
Sende ùoàar ùolanur ay ile gün-vÀr nedür
5 Añladuñ mı hemÀn AllÀh dimek ile Óaúı

---

* Başlık: İ
4b çıúdı: çıúsun Y

Sırr-ı eşyÀda olan pertev-i dìdÀr nedür

6 من عd ف[42] sırrı ile èÀlem-i kübrÀya irüp
Varmadın menzil alan sÀlik-i ebrÀr nedür

7 Bì-nişÀn menziline nÀvek-i müjgÀnı irüp
LÀ-mekÀn yirin iden çeşm-i güher-bÀr nedür

8 Egnine kevn ü mekÀnı giyüben òıdmet iden
Rÿz u şeb uyumayan dìde-i bìdÀr nedür

9 Merkez-i cümle cihÀn sırr-ı øamìr-i èÀlem
Mertebe dÀyire vü noúùa vü pergÀr nedür

10 Babaya ata olup atasın oàul idinen
Ölmeden öñdin ölen kÀmil ü dìn-dÀr nedür

11 Birinüñ yur arıdur şerède her Àb-ı revÀn
Ya óaúìúatde seni pÀk iden enhÀr nedür

12 Maôhar-ı èilm-i ÒudÀ iken o MÿsÀ-yı Kelìm
Óıør anuñ müşkilini óal ide esrÀr nedür

13 Mebde-i kevn ü mekÀn menşeé-i mülk-i melekÿt
Aènì mirèÀt-ı ÒudÀ Aómed-i MuòtÀr nedür

14 Remz-i mÿrla SüleymÀn òaberin söyle bize
Manùıúu'ù-ùayr oúudan Óaøret-i èAùùÀr nedür

[42] Hadis: Kim nefsini bilir ve tanırsa Rabbini tanımış olur.

15 Varlıú yoúluúa hìçlik eyü yanlu neyki
Úadr-i úudret-èaôamet õerre vü mikdÀr nedür

16 èÁrif-i vaódet-i kübrÀda nedür mülk-i miåÀl
Seyr iden kevn ü mekÀnı dil ü dil-dÀr nedür

17 Sözüñe yÀr olana söyle cevÀbı BÀlì
èÁrif ol añlayı gör yÀr ile aàyÀr nedür

Y 4b, İ 4b

5
ÚAäÌDE-İ SßRİYYE-İ ŞEHZÁDE ÓAØRET-İ SULÙÁN MURÁD ÒÁN-I èÁDİL*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 SÀèat-i saèd ile devr itdi görüñ devrÀnı
ŞÀd-mÀn eyledi èizzetle úamu ÀèyÀnı

2 Nefòa-i ãÿra degin olmaya ãÿruñ miåli
Ùoldı èÀlemlere fermÀn-ı şeh-i şÀhÀnı

* Başlık: İ

3 Yidi ıúlìmi yidi adım idüp bÀd-ı ãabÀ
Dügüne oúudı hep memleket-i èOåmÀnı

4 Döşedi ãaón-ı çemen ferşine pìrÿze bahÀr
SÀye-bÀn eylediler berg-i gül-i òandÀnı

5 Gül ãuyıyla ãuladı yollarını ebr-i bahÀr
İtdi cÀrÿb-ı ãabÀ sünbül ile reyóÀnı

6 Şuèle-i mihr ile baàlatdı her eùrÀfa ùınÀb
Úurdı gül çetr-i hümÀyÿnı felek eyvÀnı

7 Her melek baş çıúarup revzen-i mihr ü mehden
Geldi seyr itmege gökden şeref-i insÀnı

8 Ayaàı tozı äıfÀhÀna durur kuól-ı ãafÀ
N'ola virürse èAcem yaşmaàına ŞirvÀnı

9 Hindden bÿy-ı úaranfül gibi Ó°Àce-i CihÀn
Gönderür mecmaè-ı èirfÀna BahÀr-istÀnı

10 Cümle erbÀb-ı saèÀdet gelüben taèôìme
İtdiler anda bir ay şenlik ile dìvÀnı

2[a] nefòa-i sÿra degin olmaya: olmaya nefòa-i sÿra degin Y

11 At meydÀnına ol mÀrı ùılısm oldı dimek
Geldi sÿra şeh-i mÀrÀnla gör ejderhÀnı

12 äadr-ı èizzetde úarÀr itdi aàalar begler
Yollu yolınca rièÀyet idüben erkÀnı

13 Keh-keşÀn çekdi ãumÀtı yine şarúa àarba
Úurã-ı mihr ü meh olursa n'ola anuñ nÀnı

14 Murà-zÀra dönüben envÀè-i ùuyÿrıla ãumÀt
Çevrilüp eyledi ùÀvus orada cevlÀnı

15 Çìnden geldi tüyin düzmek içün her nÀfe
Úodılar şerbete misk ezmege TÀtÀr úanı

16 Yapdılar cümle deñiz mÀlikini şekkerden
N'ola ger şerbete tebdìl ideler èummÀnı

17 Her óabÀb ellerine kÀse-i billÿr aluban
äundı her teşne-dile şerbet-i nÿş-ı cÀnı

18 CÀm-ı mey gibi ayaà üstine geldi her gül
Eyledi servler ilden aşurı seyrÀnı

19 Sÿz-ı saza úuşanup úuşaàı úat úat n'eyler
Ùutdı òÀnendelige bülbül-i òoş-elóÀnı

20 Şemè-i kÀfÿruñ ucın kesdiler ol meclisde
Sünnet ehlini úamu itmek içün nÿrÀnì

21 Boyadı barmaàı sünnet diyü ãanmañ óınnÀ
Belki sünnet yirinüñ aúdı bulaşdı úanı

22 Luèb-ı bÀz-ı felegüñ dirilüp oyuncıları

Her biri bir hüner ile bezedi meydÀnı

23 Dikdi bir meşrebe-i zer felegüñ ùaúına gün
Urmaàa úavs-ı úuzaò tìr-i şehÀbıyla anı

24 Barmaàında çevirüp kÀse-i çaròa meh-i nev
KÀse-bÀz itdi felek şunuñ için devrÀnı

25 Tebsì-i mihr ü meh ile yine cÀn-bÀz felek
Oynadı döne döne oldı cihÀn òayrÀnı

26 Mühre-i mihr ü mehi ãaúladı çün óoúúa-i çarò
Baàladı şeb gözini òalú-ı cihÀnuñ Ànı

27 Vaút-i aóşam irişüp şemèlerin yaúdı nücÿm
Şeb-çerÀà eylediler anda meh-i tÀbÀnı

28 Reviş-i dehr òayÀl-i ôıla beñzer ancaú
Òalúa gösterdügi eşkÀline yoú pÀyÀnı

28[b] pÀyÀnı: óadd u pÀyÀnı Y

29 MÀh-tÀbın gice èarø itse n'ola Àteş-bÀz
Yed-i beyøÀ ãana ser-pençe-i devrÀn anı

30 Gice yirüñ yüzi oddan deñiz olursa n'ola
Her óiãÀruñ úızıl adaya döner yananı

31 Áteşüñ gice ile èaksi düşicek baóre
Deñiz içindeki yanar ada ãandum anı

32 Cümle èÀlem kerem ü luùfla rÿşen-dil olup
Şevú ile giydi cihÀn òilèat-ı tÀb-istÀnı

33 Biñ yaşar bir eyü adıyla cihÀnda Àdem
NÀm-ı bÀúìsi durur kişiye èömr-i åÀnì

34 Bir murÀd itdi cihÀn òalúını SulùÀn MurÀd
Her murÀdın n'ola virürse ÒudÀ erzÀnı

35 Óüsn-i aòlÀkına èömri gibi yoúdur àÀyet
Devlet ü èizzetinüñ olmaya hìç pÀyÀnı

36 İltifÀtını bu BÀlì úuluñuñ eyle ziyÀd
Aña èÀlì-naôaruñ itse n'ola iósÀnı

Y 5[a], İ 5[a]

35[b] olmaya hìç: hìç olmaya Y

29[a] bu Àteş-bÀz: Y

6

ÚAäÌDE BERÁY-I ÁMEDEN İLCİ-İ DİYÁR-I èACEM BERÁY-I MÜBÁREK-BÁD SALÙANAT-I SULÙÁN MURÁD ÒÁN*

FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 èÁlemüñ òÀnı şÀh-ı sulùÀnı
Ôıll-ı YezdÀn Sikender-i åÀnì

---

* Başlık: İ

2 Óüsn-i luùfla èadl u dÀd eyler
Beñzedi rÿz-ı óaşre dìvÀnı

3 Ol şehüñ yoú durur bir aúrÀnı
Ôıll-ı Óaúúa olur mı hìç åÀnì

4 èİlm ü óilm ü niôÀm-ı şerè ile
Emr-i Óaú üzre oldı fermÀnı

5 èİlmini cemè içün getürdi ÒudÀ
Devr-i Àòirde Ál-i èOåmÀnı

6 Kuól-ı òÀk-i reh-i şerìfi içün
äaldı Àdem şeh-i äıfÀhÀnı

7 Gül yüzinüñ úatında ol şÀhuñ
Sürò-i ser-lÀle-i beyÀbÀnı

8 BÀd-ı pÀdur semend-i pÀdişehüñ
Yil götürse n'ola SüleymÀnı

9 ÒÀk-i pÀy-ı muèanber ise ãabÀ
Pür ider nÀfe-i TÀtÀr ÒÀnı

10 N'ola ceyş-i Sikender-i devrÀn
Gösterürse òurÿş-ı èummÀnı

11 BÀd-ı pÀlar ãabÀya baş úoşuban
Oldı şehr içre at meydÀnı

12 Zer ü zìverle bir şükÿfe gibi
MÀl-ı ÚÀrÿna batdı àılmÀnı

13 Alay alay çemen piyÀde senüñ
Çekilür èasker-i firÀvÀnı

14 Her ãulaà oldı necm-i gìsÿ-dÀr
Alup ortaya mÀh-ı tÀbÀnı

15 Şeh-i óüsn-i bahÀruñ o gence
Yürüdi servler òırÀmÀnı

16 Naòl-bende giyürdi her gül-şen
CÀme-i berg-i verd-i òandÀnı

8[a] bÀd-ı pÀdur: bÀd-ı pÀlar Y

17 Óüsn-i luùfı murÀd-ı èÀlemdür
Cümle òalúuñ şeh-i MurÀd ÒÀnı

18 Tìà-veş ger àazÀya baàlasa bil
Kese ortayı tìà-i berrÀnı

19 Giye laèlin úabÀyı úÀsım-veş
Òÿn-ı düşmenle tìà-i èüryÀnı

20 Jeng ola diyü òÿnla tìài
Úorúudan úaçdı düşmenüñ úanı

21 Dil uzadur èadÿya nìzeleri

Yalınur cenge tìà-i yalmanı

22 Yüregi aàzına gelir ùopuñ
Od vire diyü tìà-i lemèÀnı

23 Seyl-i òÿn-Àb-ı Àb-ı tìàından
Úopa küffÀra Nÿó ÙÿfÀnı

24 Ola mÀtem-zede úamu küffÀr
Úaralar giye cümle ruhbÀnı

25 Ola èavn-i ÒudÀ muèìni şehüñ
Himmet-i evliyÀ nigeh-bÀnı

26 Olmaya àÀyet èömr ü devletine
Lafôınuñ yoú niteki pÀyÀnı

Y 6[a], İ 6[b]

7
ÚAäÌDE-İ BİNÁ-YI CÁMİè-İ ŞERÌF-İ SULTÁN SELÌM ÒÁN*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Bir cÀmiè itdi Úuds-veş ol şÀh ümmete

---

* Başlık: İ

4[b] ùurdı melekler: melekler ùurdı Y

Sırr-ı Muóammed anda geçüpdür imÀmete

2 N'ola yönelse úıbleye úarşu minÀreler
Yir yir sütÿn-ı serv gibi úalúdı úÀmete

3 Úubbe olupdur aña felek cÀmları nücÿm
MiórÀbı resmi beñzer idi bÀb-ı raómete

4 Ol cÀmiè içre ãanma ki il ãÀye ãaldılar
Òalú arasında ùurdı melekler èibÀdete

5 Bir münìr itdi şuèle-i mihr aña èarş-miåÀl
ÁvÀze ãaldı hÀtif-i àaybı òiùÀbete

6 EflÀka döndi şöyle muùabbaú cevÀbını
Úavs-ı úuzaò kemerler atup evc-i rifèate

7 èİzz ü şerefle olduàı'çün maórem ü óarem
EnvÀr-ı Kaèbe anı gelüpdür ziyÀrete

8 Bir cumèa oldı şöyle ki cÀmiè cevÀmièi
İtsün ãalÀ BilÀl-i Óabeş ehl-i ùÀèate

9 ÚarrÀ vü èilm-i faøl ile ùoldı cevÀbını
İtdiler ehl-i sünneti anda cemÀèate

10 Kendin içinde yitirüben àayb erenleri
EãóÀb-ı ãuffa eyledi niyyet iúÀmete

11 Göñlüni àayrıdan gelenüñ pÀk úılmaàa

ÚÀyim nesìm-i feyø-i ÒudÀ anda òıdmete

12 Mihr ü meh olup aña iki sìm ü zer çerÀà
PervÀne oldı òalú-ı cihÀn şevú u óÀlete

13 Açıldı dört yañasına úutlu úapuları
MÀh-ı nev oldı òalúa o bÀb-ı saèÀdete

14 BinÀ-yı nesl-i Àdem aña ãan el urmadı
èAúlum óavÀle eyledi mièmÀr-ı úudrete

15 Rifèatde oldı Ùÿr-ı tecellì erenlere
Görindi şöyle gün gibi ehl-i velÀyete

16 İtdi ióÀùa nÿr-ı hidÀyet derÿnını
Tevóìd ehli irmege keåretde vaódete

17 Áb-dest alanlar anda yumaz mÀ-sivÀya yüz
ŞÀdur revÀnı beñzedi ol óavø-ı cennete

18 Oldı muùÀbıú ism-i müsemmÀya sen şehüñ
Úalb-i Selìmüñ itdi delÀlet selÀmete

19 EnôÀr-ı óüsn-i luùfla manôÿr idüp şehÀ
BÀlì úuluñı maôhar it èayn-ı èinÀyete

20 Bir úaãr-ı cennet oldı ãanasın ki Àdeme
BünyÀdı pÀy-dÀr ola úala úıyÀmete

Y 7[a], İ 7[a]

8

ÚAäìDE-İ SEFER-İ HÜMÁYßN DER CEVÁBET-İ DERYÁ ÓAØRET-İ SULÙÁN SELÌM ÒÁN*

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Her úaçan emr itse ol şÀh-ı ôafer peyker sefer
Cism-i aèdÀdan hemÀn rÿó-ı revÀn eyler sefer
2 MÀ-cerÀ-yı baóri fetó itmege İskender gibi
Eyledi deryÀya her bir yañadan ãular sefer

3 Fì-sebili'llÀh meåÀb olduàı'çün ehl-i àazel
Emr-i Óaúda baèø-ı teklifÀtı èafv eyler sefer

4 Her úonaú ãaón-ı çemen her cÀy-gÀh Àb u hevÀ
Yol mübÀrekdür şehÀ her kişiye yarar sefer

5 Gün gelüp geçmekde vü èÀlem úonup göçmekdedür
KÀyinÀtuñ yoú muúìmi cümle baór u ber sefer

6 Hefte vü eyyÀmı bu ıúlìm-i heftüñ geçmede
Ùurmayup devr ider iller aylar u yıllar sefer

7 Tìà-i Àteş-tÀbuñı gördükde n'ola düşmenüñ
Gözlerin úıùèatü'n mine'n-nÀr olursa ger sefer

* Başlık: İ

20[a] oldı: itdi İ

8 LÀle gibi cism-i aèdÀ àarú-ı òÿn oldı yaòÿd
Oddan göñlüñ giyürdi berú-ı tìàuñ her sefer

9 Rezm içinde ãanma zerrìn-ùulàa giydi düşmeni
Tìà-i Àteş-tÀbla başına od yaúar sefer

10 Úan úuşanursa dem-À-dem n'ola bu raòş-ı şafaú
Kim şebüñ şeb-dìzi vü gül-gÿn-ı mihr ider sefer

11 Şeb degüldür her gice şÀhum úara dil bekleyen
ÓÀøır olmışdur àazÀya itmege Úanber sefer

12 Bir sefer ayı durur añlayana mÀh-ı felek
Şarúa àarba ùurmaz eyler Òüsrev-i Òaver sefer

13 Sacdı ilúar itmege gerd-i fütÿrı bÀd-ı ãubó
Toz úoya düşmen gözine rÿzgÀr ister sefer

14 äÀóib-i seyf ü úalem SulùÀn Selìm ÒÀn-ı cihÀn
Ùurmaz eyler begleri mÀnend-i İskender sefer

15 Her úudÿm-ı èazm-i rezmüñdür şehÀ nuãret-i beåìr
Fetó-i ÓÀúanìye lÀ-büd hep olur óançer sefer

16 Çek úılıç sÿsen gibi dik lÀle-veş yir yir èalem
Çekdi tìà-i muècizÀtı itdi Peyàamber sefer

17 ÒÀk-i pÀyuñ bÀd-ı ãubóla aşup yürütse
n'ola

İlden ile ide geldi miskle èanber sefer

18 Himmeti erbÀb-ı lÀ–reybüñ irişüp BÀliyÀ
YÀr ola fetó u ôafer itdükçe bu èasker sefer

Y 7[b], İ 7[b]

9
ÚAäÌDE-İ ÇEMEN*
FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Nev-bahÀr irdi yine úaldurdı birden ser çemen
[43] bته مو بعب رض لاa يحي Ñî× dir her çemen

2 Nev-bahÀruñ èasker-i ezhÀrını úondurmaàa
Úurdı çadır çiçegini oluban mehter çemen

3 JÀle ãanmañ görinen meydÀn-ı sebze-zÀrda
Bir yeşil cevgÀn u sìmìn ùopla uyanur çemen

4 Dikmek içün óulle-veş gül òilèat-ı nev-rÿzını
Sözin aldı geldi İdrìs-i Nebìden her çemen

* Başlık: İ

[43] Rûm Sûresi 50. Âyet: Allah'ın rahmetinin alâmetlerine bir bak. Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltliğini gör. Gerçekten ölü toprağı kim diriltiyorsa, ölüleri de diriltecek olan O'dur. Şüphe yok ki, O her şeye kâdirdir

.

5 Mìr-i mìrÀn-ı bahÀr olmış durur gÿyÀ ki ol
İbtidÀé-i martda berfüñ defterin úapar çemen

6 Nìzeler çıúarılur cümle dil-Àverler gibi
Rÿm ili şeh-bÀzıdur kim daúınur teller çemen

7 Ùaşda otlar bitürdügin bahÀruñ dir gören
Yine mermerde úalemle sikkeyi úazar çemen
8 áoncanuñ bir elde şÀhı bir elinde gül siper
äaón-ı gül-şende anuñla deste-çÿb oynar çemen

9 Ùoúuduúda bir yeşil aùlas bu üstÀd-ı bahÀr
KÀr-gÀhında arış aràaç anuñ yiter çemen

10 SÀyesiyle her boy-ı servüñ urur ÀzÀdedür
JÀleler başına bitmekden düşüpdür ter çemen

11 Sünbül-i gül-büni baàlar bir úıl ile bÀàda
Rişte-veş gül-şende her gül desteyi ãarar çemen

12 Oldı nergisler mubaããır ãatmaàa òalúa bahÀr
SìmsÀr-ı jÀleyi baş üstine ùutar çemen

13 Bülbül-i şÿrìdeyi daldan dala úondurdı gül
Gerçi yirden çıúdı ammÀ olmadı aóúar çemen

14 PÀdişÀh-ı gül-şen-i èÀlem Selìm ÒÀn-ı cihÀn
Baãduàı yirde úudÿmından yiter ekåer çemen

15 Görmek olur mıydı ãu dìdÀr-ı yÀri dünyede

Ol şehüñ seyrine bÀèiå olmasaydı ger çemen

16 DÀyimÀ ùaà üstine bÀà eyleye luùfuñ şehÀ
SÀye-i müjgÀnuñ itsün dehri ser-tÀ-ser çemen

9[b] yiter anuñ yiter çemen: anuñ yiter çemen

17 Berg-i sebz üzre şehÀ vaãfuñda şièr-i BÀlìyi
Destine alup úalem şÀm u seóer yazar çemen

Y 8[a], İ 8[b]

10

ÚAäÌDE-İ BERÁY-I FETÓ-İ DEYÁH-İ TEBRßS DER ZAMÁN-I SULÙÁN SELÌM ÒÁN ÙABE æERÁH*

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 DiyÀr-ı àarbı fetó itmege mihrüñ tìà-i lemèÀnı
Şafaúdan úan ãaçar mÀh-ı nevüñ şemşìr-i èüryÀnı

2 N'ola cÀn virse tìà-i Àb-dÀruñ nÿş iden düşmen
DehÀn-ı mÀr zehr-i úÀtil eyler Àb-ı nìsÀnı

3 Ecel peymÀnesi tìruñ ile çün aàz birikdürdi
Tekellüf ãundı aèdÀnuñ úamusı tìàuña cÀnı

4 MehÀbet tìàınuñ úuttÀlü'l-àaybın gördi rezm içre

---

* Başlık: İ

èAdÿnuñ olmadan àayrıya hìç úalmadı dermÀnı

5 İçürdi Àb-ı mergi düşmen-i dil-teşneye tìàuñ
Olaruñ úara baòtı úÀtil itdi Àb-ı óayvÀnı

6 Úızıl úanlarla çoú donanması var cism-i aèdÀnuñ
Birinden zevraú-ı òÿnìninüñ yoú óadd u pÀyÀnı

7 Alaylar sökmege vü úalb-i aèdÀ yarmaàa şÀhum
Úuluñuñ cümle Àhen-pÿş olupdur tìà-i èüryÀnı

8 Zırıh-pÿş olsa n'ola úatre úatre úan ile èasker
Pelenge döndürür şìr-i dilìri düşmenüñ úanı

9 KebÀb itmege ùoàrar tìà-i Àteş-tÀbla baàrın
èAdÿnuñ gözine şişler ãoúarsa ùañ mı müjgÀnı

10 EmÀn bulmadı aèdÀsın Şeh-i Rüstem-òaşemden hìç
äalarsın sÀm-ı kÿh efgen-veş aña her nerìmÀnı

11 áubÀr-ı cism-i aèdÀ yirlere geçsün diyü şÀhum
Şafaúdan úan ile ãuladı devrÀn ãaón-ı meydÀnı

12 LivÀ-i mihr-i zerrìnüñ dikildi ùÀú-ı MìnÀda
Ser-À-ser nìze vü tÿà oldı dehrüñ her neyistÀnı

13 Baóirde dalàalıú itmek içün rÿzgÀr aãıla
Deñiz mÀlikleridür beglerüñ beklerler èummÀnı

14 Segirdim ãaldılar hep baş açıú yükrüklük itdiler
At oyuncaàı idüp èaskerüñ meydÀn-ı èummÀnı

6[a] donanması: donanmadı Y

15 Sökelden barmaàın ancaú şehÀ ehl-i şehÀdetdür
Kimesne başúa baş çekmez meger tuàrÀ-yı sulùÀnı

16 MübÀrek yÀr içün pÀy-ı serìr-i èÀlem-ÀrÀya
Yine söz gibi cevher ãundı BÀlì açdı bir kÀnı

17 Muôaffer ola tìàuñ baór u berde dÀyimÀ şÀhum
Şeref burcında lemèÀn ide Óaú sen mihr-i dıraòşÀnı

Y 8[b], İ 9[a]

11
ÚAãÌDE-İ BERÁY-I NİŞÁNCI PAŞA*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Bir sidre ãadr u mihr-i mürüvvet úamer nişÀn
Úodı cihÀnda nitekim ehl-i hüner nişÀn

2 NÀm u nişÀnı ile cihÀn ùoldı ser-te-ser
BÀèiå ola añılmaàa tÀ óaşr her nişÀn

* Başlık: İ

2[a] cihÀn ùoldı: ùoldı cihÀn Y

3 Bir seyf-i úÀùıè olmaàa varduàı yirde ol
AókÀma Õü'l-fikÀr-ı èAlì-veş çeker nişÀn

4 Bir başı ile iki dili olduàı içün
Her yirde emr-i şÀhla çoú iş ider nişÀn

5 ÙuàrÀlar üzre ãanma elifler çeker nişÀn
äaf ãaf suùÿr alayına sancaú çeker nişÀn

6 Anı müşebbek altun ile levóa ãanmañuz
Göz úulaú oldı èÀleme ey nÀm-ver nişÀn

7 Çaròa yayıldı ãanma şerÀre nücÿmla
ÙÀú-ı sipihre ãaçdı meger rìg-i zer nişÀn

8 Gül-àoncası bürüdi başın berg-i sebzle
LÀ-büd başına el olan elbet daúar nişÀn

9 èÁşıú serinde eyledi yollarda püşteler
Beg güci bellü olmaú içün úor gider nişÀn

10 FeryÀdum aña irmedi àam baña yaúdı dÀà
ÁvÀz irişmedügine il od yaúar nişÀn

11 Yavı úılan nigÀrını gözler òayÀlini
Úoynında kişi yaturan ister arar nişÀn

12 Rifèatde çaròa ãanma ki yol sürdi keh-keşÀn
EflÀka èaks-i rÀh-ı úudÿmuñ ãalar nişÀn

13 Dikdük úalem nişÀn-ı saèÀdetde oú gibi
Menzil atınca oúına kişi diker nişÀn

14 Òıdmetde olsa pìre-zen-i dehr èaceb midür
Her günde bikr-i devlete õÀtuñ ider nişÀn

15 ÙuàrÀ-yı ser-bülendine olmaà içün şebìh
Mihr ile mÀhı çaròa èUtÀrid yazar nişÀn

16 Bir òoş nişÀne ile nişÀnı olalıdan
Ol bì-nişÀndan oldı saña nÿr u fer nişÀn

17 AèyÀnuñ èÀlì-şÀn ü maèÀnì nişÀnısın
èOåmÀn òuùÿù u şerè-i niôÀma èÖmer nişÀn

18 Añılmaú èömr-i åÀnìdür ÀåÀr-ı òayrla
TÀ óaşr olınca ãÀóibini yÀd ider nişÀn

19 İlü ki mÀéil itdi ÒudÀ luùf-ı tabèuñı
Kim luùf gibi dünyede yoúdur yarar nişÀn

20 Rÿşen-çerÀà idindi meh ü mihri devletüñ
BÀlì úuluñı luùf ile it müènìr nişÀn

21 Üstüñe döne luùf-ı ÒudÀdan meh-i şeref
Niteki gökde devr ide bu mihr-i zer nişÀn

Y 9[a], İ 9

12

ÚAäÌDE-İ BERÁY-I TESELLÌ-İ SULÙÁN SELÌM ÒÁN Kİ BE DERYÁ-YI èASÁKİR-İ İSLÁM MÜNHEZİM-ŞODE*

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Tìà-i zerrìn ile fetó it her yiri ÒÀver gibi
Muràı èÀlem ãaydın it şehÀ zerrìn-per gibi

2 Baór-i òÿna àarú ide aèdÀyı tìà-i ÀbdÀr
Her yaña deryÀca leşker aúıt İskender gibi

3 Necm-i gìsÿ-dÀr diksün bir alay bayraàını
Çeksün altun başlu sancaàuñ güneş bekler gibi

4 Òaymeler úursun şükÿfe lÀleler diksün èalem
Òalúa zer tulàa giyür deryÀda nìlÿfer gibi

5 Berg-i gül n'itsün nesìm-i bÀd-ı pÀya ãubó-dem
ŞÀò-ı gülden nìze alsun àoncalar èarèar gibi

6 Heft-peykerdür yanuñda yidi ıúlìm begleri
Leşker-i encüm-şümÀruñ yürüsün Ülker gibi

7 PehlevÀndur bir ayaàıyla biñ Àdem yıúmada
Aàzı úanlu bir dil-Àverdür oúuñ sÀàar gibi

8 Bir piyÀleyle yidi deryÀmı nÿş eyle şehÀ

---

* Başlık: İ

Bir úuluñla nice ser-keşden ser al server gibi

9 Úalèa-i gerdÿn olursa leşker encüm-veş uşup
Mevc-i deryÀ döge bir yandan dil-Àverler gibi

10 Yürüyiş olsun seker düşsün kenÀra dalàalar
Birbirine irmeyüp doúunsalar èasker gibi

11 Yaúalar fÀnÿs-ı billÿrìn şuèÀ-i mÀhdan
äudaàı èaks-i hilÀli daúalar lenger gibi

12 Fitne-i Yeécÿc-veş çıúmamaàa daşra èadÿ
Óad kese deryÀda tìàuñ sedd-i İskender gibi

13 PÀdişÀhum àÀzìler sünnet rièÀyet itdiler
Óikmet ile ãandılar EãóÀb-ı Peyàamber gibi

14 Zaòm-nÀk oldı Uóud cenginde Faòr-i KÀyinÀt
Úoma àayret Õü'l-fiúÀrın Óaøret-i Óaydar gibi

15 äÀóib-i Beytü'l-Óaramsın şÀh-ı ehl-i şerè-i dìn
Nÿr u fersin mülket-i İslÀma saèd-aòter gibi

16 Mihr-i èÀlem óükm-i zer tuàrÀnla èünvÀn bulur
Sikke-sÿretdür cihÀn nÀmuñla sìm ü zer gibi

17 Vaãf-ı luùfuñdaki şièr-i Àb-dÀrum yazmaàa

äafóa-i deryÀyı emvÀc eyledi maãùar gibi

18 ÒÀkde úalmazsa n'ola úatre-veş BÀlì úuluñ
Dest-gìri var anuñ sulùÀn-ı baór u ber gibi

19 äubó-ı ãÀdıú-veş güşÀde ola ùÀlıè dem-be-dem
Fetó ile rÿşen-dil ol dÀyim şehÀ ÒÀver gibi

Y 10[a], İ 10[a]

13
ÚAäÌDE-İ DONANMA-YI HÜMÁYUN BE DERYÁ*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Raèd-veş naèra ile iñledelüm deryÀyı
Úoparup tozlar esüp ãavuralum dünyÀyı

2 Ùop olup düşmenüñ üstine atılmaàa şehÀ
Úoyalum her gemiye od ãaçar ejderhÀyı

3 Cümle keştì yürüye düşmene mÀnend-i neheng
Çihl-pÀlar ayaà altına ala deryÀyı
4 Mevc-i deryÀ aluban egnine Àyìneciye
Her óabÀbuñ başına giydirelüm tulàayı

* Başlık: İ
19[b] dÀyim: İ
2[b] od ãaçar ejderhÀyı: od ãaçar bir ejderhÀyı Y
3[b] ala deryÀyı: alalar deryÀyı Y

5 èAskerüñ gicesi gündüz gibi olmaàa şehÀ
Şeb-çerÀà idine fÀnÿs felekde ayı

6 Gice deryÀdakini èaks-i kevÀkib ãanmañ
Mÿmlar yaúdı nücÿm aramaàa aèdÀyı

7 Ber ü baórüñ úuruda yaşdaki àÀzìleriyüz
Varalum tìà-i ôaferle keselüm àavàÀyı

8 Kefere cümle úırılmasını ìcÀb ideyor
Yire indürdi gibi devr-i zamÀn èÌsÀyı

9 Yidi deryÀda şehüñ olmaà içün óükm-i revÀn
Yazdı mihr èaks-i bihÀruñ yüzine tuàrÀyı

10 Her gemiyi başı üstinde getürsün emvÀc
Ziynetiyle ãalalum gül gibi donanmayı

11 Alalum zevraú-ı sìmìni hilÀli yidege
Aña gürlük idelüm hÀle-i ãandal-sÀyı

12 Óüsn-i deryÀsı içinde bulalum dünyÀnuñ
Alalum òÀl-i nigÀr ise de her adayı

13 Ser-i òÿnìn-i èadÿya yine bir renk idelüm
Gösterelüm úızıl elmaya kimi almayı

14 Düşmenüñ başını ùop eyleyelüm meydÀnda

äayalum baş ùopı ile yine İspanyÀyı

15 İrelüm Óaúa cihÀn mülkini àÀzìlerimüz
Ola şehr-i Venedìk bir úuluñ ednÀ pÀyı

16 äalalum her gemiyi fetó-i Fıreng-istÀna
Başa baş başúa óiãÀr almaàa başına ridÀyı

17 PÀdişÀhum bilemez herkez èadÿ ióãÀnuñ
Görimez şeb-pereler mihr-i cihÀn-ÀrÀyı

18 İdelüm zevraú-ı sìmìni hilÀl-i sÀàar
İçüp altun kiselerle o mey-i ãahbÀyı

19 ŞÀd ola nuãret ile BÀlì şehen-şÀh-ı cihÀn
Gün gibi rÿşen ide luùfı bütün dünyÀyı

20 Gün gibi nÿr-ı ferüñ ola muóìù-i èÀlem
DÀyim eyleye ÒudÀ devlet-i bì-hemtÀyı

Y 10^b, İ 10^b

15[a] cihÀn: Y

14

ÚAäÌDE-İ FETÓ-İ TßNßS VE ÚALèA-İ èAÚL BEND-İ SİNÁN PAŞA DER ZAMÁN-I SULÙÁN SELÌM ÒÁN*

* Başlık: İ

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Ey şeh-i gerdÿn rifèat-i maôhar-ı èavn-i ÒudÀ
Rehberüñdür rezm içinde muècizÀt-ı MuãùafÀ

2 Rezm-i aèdÀda èAlì ãalsa èaceb mi tìàuñı
Mıãr-ı şevket Yÿsufı elde sinÀnuñdur şehÀ

3 èAks-i meh ãanmañ ãuda şÀhuñ yed-i beyøÀsıdur
Dest-bÿs itsün deñiz mÀlikleridir cÀ-be-cÀ

4 èAzm-i deryÀ itse èasker n'ola iz göstermeyüp
Baóri MÿsÀ-veş yol eyler eyleyen tìàuñ èaãÀ

5 Sen ãanemden yaña ãanma ùoàrı baş egdi èadÿ
Gösterür emre çelìpÀsıda anuñ şekl-i lÀ

6 Her kenÀr-ı baórüñ aèdÀsın àamuñ yaúmışdı bir
Tìà-i Àteş-tÀbuñ ire düşmene iki yaúa

7 Mürde tÀbÿtı durur aèdÀya lÀ-büd her úayıú
Kim ecel teknesidür düşmen gemisi gÿyiyÀ

8 DÀyimÀ mevcüñ suùÿrı düşmene óarf atmaàa
DÀl-ı deryÀdur dümen zevraúları baór içre rÀ

9 Çalúanup düşmen bulansun başını úaldurmasun
Baóri ùutam dir èadÿ şÀllÀh anı deryÀ Ùuna

10 Başdan baştardalar úadri úadar àÀsın ãoyup

Aldırup düşmen donanmasın diye vÀ firúatÀ

11 Cümle pür-kende perÀkende olup dirilmeye
BÀr-ı àam parçalarıyla úalıta úala yata

12 Miónet eski düşmeni idince pìr-i nÀ-òalef
ÙÀliè-i dÿn dün civÀn olmaú yiter bed-nÀm aña

13 YÀ alay baàladı baór içre cüyÿş-ı mÀhiyÀn
èAskerüñ ya èaks-i tìàıdur görindi her yaña

14 Begleri kimi úılıcdur kimisi úurt oàlıdur
Gelmeye şìr-i dilìre bir cetikce mavna

15 Ùobtoludur cümleyi ecnÀs-ı maòlÿúÀtla
Her úadıràañ keştì-i Nÿó-ı Nebìdür gÿyiyÀ

16 Her óabÀbı eyledi fÀnÿs-ı billÿrìn bahÀr
èAks-i encüm gibi virmege yir yir øiyÀ

17 Her Selìm ÒÀn fetó-i şarú u àarba itdi himmeti
Áb-ı tìàı úo muóìt-i èÀlem olsun BÀliyÀ

18 Bir içim ãu minnetin çeldirmiyelden tìàuña
äuyı mÀhìler dalup içerse òavfuñdan n'ola

19 èAzm-i der-gÀh-ı ÒudÀ eyler duèÀ-yı müstecÀb

Himmet it şÀhum çıúarur àÀzìler işin Óaúa

20 Áb-ı rÿyı èÀleme deryÀ idelden himmetüñ
Düşmene úan terledür òÿn-Àb-ı eşki dÀyimÀ

21 Òoş-hevÀlarla ola şÀhum muvÀfıú rÿzgÀr
èAskerüñ öñine düşsün her seóer peyk-i ãabÀ

Y 11a, İ 11a

15
ÚAäÌDE-İ DÜSTßR-I èAÔAM MEÓMED PAŞA BERÁY-I TEDBÌR-İ ÓIFÔ KERDEN DER SİGETVÁR*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Rifèatuñ úaãrı durur úubbe-i ùÀú-ı MìnÀ
Şems-i èÀlemsin eyÀ lÀyıú-ı ãadr-ı aèlÀ

2 ÕÀt-ı pÀküñ bir emìn-i himem-i èÀliyedür
Óüsn-i luùfuñdan olur luùf-ı ÒudÀ nev-peydÀ

3 FuúarÀ göñlüni eldeñ ele mÀnend-i yetìm
Rehberüñ oldı duèÀ-yı èulemÀ vü ãuleóÀ

4 äadr-ı ãıddìú-i ãadÀúat saña lÀyıú ancaú
YÀr-i àÀr-ı óarem sırr-ı serìr-i kübrÀ

* Başlık: İ

5 Kimse reéyüñsüz iş aãmadı cihÀnda aãlÀ
Kimsenüñ hìç úılıcı kesmedi sensiz úaùèÀ

6 Úoúıya úoymaga aèdÀyı úulaú çekdi bióÀr
Dehre kimse dil uzatmadı meger kim deryÀ

7 Issı ãovuú çeker èÀlemde hemÀn mihr ile berf
İètidÀlüñle odı penbeye ãardı dünyÀ

8 Ùoúunan Àyìne-i úalbüñe yanarsa n'ola
äırçadan penbeyi odlara yaúar şems-i êuòÀ

9 Her Ferìdÿn-fer ü Keyòüsrev-i èÀlem pendüñ
èArø-ı dÀrÀt idemez devletine hìç DÀrÀ

10 Aósen-i devr-i SüleymÀn-ı saèÀdetsin kim
Úudretüñ ÚÀfınuñ èuãfÿrı durur her èAnúÀ

11 Óicret-i rÿó-ı SüleymÀndaki tÀriò itdüñ
Ùutdı ÀfÀúı hep ol rÀy-ı memÀlik-ÀrÀ

12 äaúladı mühr-i SüleymÀnı Óaú emri ancaú
Sen SüleymÀnı daòı ãaúladuñ olup dÀnÀ

13 Devr-i Àòirde sen ol sırr-ı Muóammedsin kim
Óükm-i şerèüñle olur dìn-i Muóammed ióyÀ

14 Menbaè-ı luùf u kerem aènì Meóemmed Paşa

Kimse maórÿm ola anuñ kereminden óÀşÀ

15 Sürme-i òÀk-i rehüñ ehl-i baãìret gözine
Farø-ı èayn eyledi çekmegi her ehl-i taúvÀ

16 Øıll-ı YezdÀnla hem-sÀye olupdur úaddüñ
Yaraşıú ser ü saèÀdetsin eyÀ bì-hemtÀ

17 Saña lÀyıú seni medó itmege kim úÀdirdür
BÀli bir èarø-ı èubÿdiyyet iridür maóøÀ

18 Ehl-i tÀèatle úuluñ oldı åenÀya meşàÿl
İtdi biş vaútde duèÀ itmegi èÀdet farøÀ

Y 12[a], İ 12[a]

16
ÚAäÌDE-İ BERÁY-I REéÌS-İ KÜTTÁB-I ERBÁB-I DÌVÁN *

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Fihrist-i ser-nüvişti yazup mihr-i zer úalem
Saña getürdi şevúle ey mÀh-ı ser-úalem

2 ÇÀk itse sìnesini úaãìdem èaceb midür
Ser-nÀme-i maóabbete çoú dil döker úalem

* Başlık: İ

3 Yazdı àubÀr-ı òaùùını zülfin alup dile
NÀzükdür ince diffit ile úıl úapar úalem

4 Ol úara baàrı derdini fÀş itmege ile
DÀyim devÀtuñ aàzın arar dil ãoúar úalem

5 Úadd-i bülendi olduàı budur boàun boàun
Úuşandı òıdmetüñde bir iki kemer úalem

6 Diller úamuyı nÀme-i aèmÀl olursa da
Menşÿrı zìr-i dest idüben óarf atar úalem

7 Úudret-raúam dinürse n'ola dest-i òaùùuña
Barmaúlaruñı eyledi ol Óaú birer úalem

8 Barmaúlaruñuñ èaksi ile ãandı her gören
MüjgÀn birine gözlerimüzde biter úalem

9 äoúulduàınca yanına yÀrüñ devÀtla
Òalúa dil ucı ile virür hep òaber úalem

10 Bir ayaú üzre òıdmete hep úÀyim olmada
Bilmedi ayaàına úara ãu iner úalem

11 Óüsn-i óalÀvet ile èaceb bì-şeker
midür
èÁlemde ùatlu sözler ile dil yarar úalem

12 Gencìne gibi mÀr ola n'ola anuñ içi
Bitdügi yirde ãu ile ejder yudar úalem

13 Her mÿ bedende úıl úalem oldı ki bu felek
Òalúuñ vücÿdı defterine hep çeker úalem

14 YÀúÿtı itdi luùf ile òoş-nÀm-ver úalem
İller n'içün ki el ucı ile ùutar úalem

15 Ehl-i revişlerinden anuñ hep òaber alur
İz gösterene yirde kim ayaú baãar úalem

16 Dest-i suòÀña olduàı içün muúÀrin ol
Cömerd olursa ùañıdur ey pür-hüner úalem

17 Vaãf-ı úalemle döndi úalem-dÀna her saùır
Bu şièr-i ter bir Àb-ı revÀndur yiter úalem

18 Şevúuñla ala destine kilk-i maóabbeti
BÀlì úuluñı bende-i maòlaã yazar úalem

Y 12b, İ 12b

17

ÚAäÌDE-İ BERÁY-I MEVÁLÌ-İ EHL-İ ŞERè-İ ŞERÌF*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

* Başlık: İ

1 İcrÀ-yı emr-i şerè içün ol muúteøÀ-yı şerè
Bir ehl-i Óaúú buldı getürdi berÀy-ı şerè

2 Úoúmadı kimsenüñ gülini èandelìb-i úuds
Baúmadı Óaúdan ayruàa ehl-i àınÀ-yı şerè

3 Meyl itmedi kimesneye şerè-i Muóammedì
Meşrebde olsa n'ola èÖmer muútedÀ-yı şerè

4 Dirlerse n'ola yegdi mürüvvet şerìèati
Şerèüñ girü mürüvvetidür ol èaùÀ-yı şerè

5 Dikdi nihÀl-i şerèi der-i Óaúda úÀmetüñ
GÿyÀ ki ùutdı Óaøret-i MÿsÀ èaãÀ-yı şerè

6 Şemèüñ kesildi barmaàı şerèÀ aàırmadı
Emr-i ÒudÀya müntehìdür mÀverÀ-yı şerè

7 Ol tìà-i şerè kesdügi baş girü bitmedi
Kim naãã-ı úÀùıè olma durur iútiøÀ-yı şerè

8 Ùaş úopar ise bir kişi başın yirine úor
Kim Àyet ü óadìåle oldı binÀ-yı şerè

9 Óaúúı edÀya naúl-i şehÀdla ümmete
Mürseller oldı şÀhid-i rÀh-ı hüdÀ-yı şerè

10 Levó-i sipihre yazsun èUùÀrid sicillüñi
Evc-i felekde derc ola tÀ her úaøÀ-yı şerè

11 Şerèüñ yazılmışında yuyulmış bulınmadı
Kim mÀ-hüve'l-Óaú oldı úaøÀda edÀ-yı şerè

12 Virdi şeb-i berÀta saèÀdetle hücceti
Úadrüñ şebinde pertev-i nÿr-ı øiyÀ-yı şerè

13 Buldı umÿr-ı şerè ile kevn ü mekÀn şeref
ÁrÀ-yı èÀlem olsa n'ola cümle rÀy-ı şerè

14 Olmaz emìn-i úarèıyı eyler òıyÀneti
Virse yemìni ol cere n'ola rıøÀ-yı şerè

10[b] evc-i felekde: evc-i sipihr felekde Y

14[b] virse: dirse Y

15 Òalúuñ egerçi manãıbı bir dest-mÀldur
Saña olursa n'ola müéebbed úaøÀ-yı şerè

16 èÁlemde èömr ü devletüñe àÀyet olmaya
Olmaz cihÀnda niteki hìç intihÀ-yı şerè

17 BÀlì ki èilm-i faølla maòlaã úuluñ durur
Maúbÿlüñ ola luùf ile müntehÀ-yı şerè

Y 13[a], İ 13[a]

18

ÚAäÌDE-İ SEFER-İ DİYÁR-I èACEM*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

---

* Başlık: İ

1 ÙÀú-ı sipihre úurdı şehÀ devletüñ serìr
LÀyıú yanuñda mÀh ile ger şems ola vezìr

2 Aú sancaàını çözdi felek ãubó-ı ãÀdıúuñ
èAzm-i sefer ider diyü ol mihr-i bì-naôìr

3 Sìmìn-per daúındı sipihr üzre mÀh-tÀb
Zer tulàa giydi başına her encüm-i dilìr

4 İtmege rÿşen èasker-i encüm-şümÀruñı
Dikdi otaàuñ öñine meh meşèal-i münìr

5 ZÀrın ãadÀ-yı bÀng-ı ceres ãanma düşmenüñ
Çaròı dutup çalındı meger sÀèat-i aòìr

6 İñletdi yine düşmeni ãìt u ãadÀ-yı kÿs
MeydÀnda cengi óarbi çalup cümle-i nefìr

7 Ceddüñ ùabancasunı yemişdür şehÀ èAcem
Beñzer ùabanca oàlını kim yine sille yir

8 Laàımla n'ola düşmen atılsa yabanlara
Daşra atar cihÀnda úabÿl olmayanı yir

9 ÚurbÀnuñ olsa zümre-i düşmen èaceb midür
Ùoúuşduàında çaròada her óabş-ı úırd-gìr

10 Düşmen óiãÀrın almaàa ùopraú sürer ãabÀ
Tozın göge ãavursa n'ola bÀd-ı zemherìr

11 Oúuñ n'ola atılsa şehÀ düşmen aàzına
Úuluñ gibi ki ùoàrı geçer òıdmetüñde tìr

12 Her ùopuñ oldı pÀdişÀhum bir gedik eri
Atar hevÀyì ùoplaruñı mihr-i úalèa-gìr

13 Tìàuñ duèÀ-yı seyfi daúındı èadÿ içün
Úatè-ı naôarda òalúa beåìr oldı hem-neõìr

14 Meh oldı ùavú-ı hÀle ile boynı baàlu úul
AèdÀnuñ ola begleri vü banları esìr

15 Baúma úulın didügine furãat esìridür
Düşmen şehÀ mütÀbaèat itmez arar øamìr

16 İş görmiş ulu beglerüñ eski úuluñ durur
Dönmez şikÀrın almadan èÀlemde görüñ pìr

17 Bir şems-i èaãr-ı óüsn-i saèÀdetsin ey şehüm
Olur èaãrda düşmenüñ èömri güni úaãìr

18 äaf baàladı suùÿrla BÀlì úaãìdede
Dizdi óurÿf alayını düşmen ola òabìr

19 Ôıll-ı èadÀletüñde il Àsÿde-óÀl olup
İder duèÀ ki pÀdişehüm bay eker faúìr

20 Misk gibi òÀk-i pÀyuña olur diyü şebìh
Muàber olupdur èanberüñ ol óÀline èabìr

21 Nev-rÿz-ı rÿzuñ èìd-i saèìd ola dem-be-dem
İrgüre úadre úadrüñi her demde ol úadìr

Y 13^{b}, İ 13^{b}

19
ÚAäÌDE-İ DONANMA-YI HÜMÁYßN BE DERYÁ REFTE[*]

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Álla renk idelüm yine Fıreng-istÀna
Boyayalum úızıl elmayı ser-À-ser úana

2 Yine deryÀyı donanma ile tezbìr idelüm
Mevcler gibi alay gösterelüm èummÀna

3 Yidi deryÀyı piyÀleyle bugün nÿş idelüm
Üstüò°Àn-ı ser-i aèdÀyı idüp peymÀne

4 Úılıcuñ ãalsa èAlì-veş n'ola şÀhum úapudan
NÀmıdur tìà-i ôafer èasker-i bì-pÀyÀna

5 Õü'l-fiúÀrı úuşana baór-ı Necidden çıúarup
èAlì-i åÀnì-i evvel ãalalum èummÀna

[*] Başlık: İ

6 Virelüm bÀda donanma-yı óabÀbı cümle
Kim durur úarşu ùuran sen şeh-i deryÀ-şÀna

7 RÿzgÀr ile yine baş úoşalum deryÀda
Raòş-ı şeş-pÀ gibi zevraú sürelüm meydÀna

8 Tìr-i bÀrÀn idelüm düşmene úan yendürelüm
KÀfire Nÿó olalum àarú idelüm ùÿfÀna

9 Ùurışup rÀh-ı àazÀda idelüm rÿóı fedÀ
Öñ ãoñ ölüm olıcaú úalmayalum bir cÀna

10 Biz bugün ùoàubanı bugün ölür àÀzìlerüz
Ecelimüz ile bizi bile ùoàurdı ana

11 Úo hevÀ vü heves ile ùopın atsun düşmen
RÿzgÀru atacaú nesnesi var yabÀna

12 Úaraèı kendü başını yiyiserdür Àòir
Aldı ãatdı nice ser kelleyi bu süròÀne

13 Düşmeni el ile mÀt itmege bìdaú virelüm
Òaãma àÀlib olıcaú ùaró virilür FizÀna

14 Düşmenüñ gözlerine úurt görinür úoyınımuz
Ùaúuşı ùoúuşı varur úuçamaz úurbÀna

15 Úırmızı Àteş idüp tulàa diyü bir ùası
Mihr giderdi èadÿya ki olınca yana

16 Nevèa vü sìni èadÿ bürüsin Àl úanlarla
Baór u ber şöyle dügün bayrÀm olsun yÀrÀna

17 Yine zencìrle baàlu getire aèdÀyı
Rÿm ilinüñ delü dìvÀneleri dìvÀne

18 Óaøret-i ŞÀh-ı Selìm ÒÀn ki cihÀn bendesidür
TÀcın atar göge úulum dise úanúı yana

19 Reşk iderse n'ola dÀrÀtına DÀrÀ ile Cem
Úulları yegdür anuñ begleri var şÀhÀne

20 èAskeri mihr-veş olalı zer u zìvere àarú
Her sipÀhìlerinüñ şevketi var mìrÀne

21 Luùf-ı erbÀb-ı himem Óıør-ı hidÀyet BÀlì
Baór ile berde muèìn ola şeh-i devrÀna

Y 14[a], İ 14[b]

20

ÚAäÌDE-İ BERÁY-I ŞİKÁR-I ÓAØRET-İ PÁDİŞÁH*

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Kebg-i sìmìn-bÀl mÀhì idicek ÒÀver şikÀr

* Başlık: İ

Oldı tÀb-ı mihre necm-i murà-ı zerrìn-per şikÀr

2 ÇÀr-gÿşe ãayd-gÀhuñ şÀhinüñ èAnúÀya ãal
ÚÀfdan ÚÀfa cihÀnı itdi İskender şikÀr

3 İki pervÀzìlerüñdür mihr ü meh eflÀkda
İtmege Sìmurà dehri ey şeh-i kişver şikÀr

4 Başa baş zÀà-ı èadÿyı kesmege seyfìlerüñ
Eylesün şeh-bÀzlarla èÀlemi begler şikÀr

5 Püfterüñdür şeb şehÀ şeh-bÀz-ı mihr indirmege
İde gör minúÀr-ı mÀh-ı nevle saèd-aòter şikÀr

6 Ol hümÀ ãaydına dÀm olmaz fiàÀn-ı ehl-i èaşú
HÀy hÿdan vaóşet eyler lÀ-cerem ürker şikÀr

7 Óaù ider şÀhin baúışlum murà-ı dil ãayd itmede
Óüsn-i devlet mevsiminde begleri añlar şikÀr

8 Bir úolayı bu àazeldi murà-ı dil ãayd eyleyüp
Tìà-i àamze dÀyimÀ şeh-bÀz-veş çalar şikÀr

9 YÀr ãovuúluú itdügince dil evine vaãl olur
Úarlar yaàduúça eyler lÀ-cerem iller şikÀr

10 Ol tezerv-i şìve-kÀrı ò°Àbda yatur görüp
İtmesün kebg-i òırÀmum úorúaram iller şikÀr

11 CÀn uçurmasıyla eylerse n'ola taèlìm-i ãayd
Gözi úanlu yavrı şÀhin lÀ-cerem ister şikÀr

12 DÀl ùuàÀtıdur nihÀl-úad ile şÀhin gözlerüñ
Ol ãoyası úanlu müjgÀn dem-be-dem umar şikÀr

13 Ehl-i dil yanınca ãalınsa n'ola her serv-úad
LÀ-cerem ãayyÀd olanlar yanına daúar şikÀr

14 YÀre sengì n-dil dimek göñline úatı gelmedi
Ùaşı yatur dinilince lÀ-cerem úalúar şikÀr

15 Ùaş tülek şeh-bÀz-ı sengìn-dildür ol nev-òaù güzel
Süzülüp şÀhin gözi úaldurmaz ayaúlar şikÀr

16 Ol àazÀl-ı vaóşì yaltaúlandırurlar úorúaram
Rind-i şÀhid-bÀzlar kim dÀyimÀ arar şikÀr

17 İstemem vaóşì àazÀluma it aàzı degmesün
Segle ulanmada gerçi pÀkdür dirler şikÀr

18 Ölmege cÀnlar virür şeh-bÀzuñuñ öñinde kebg
Úurb-ı şÀh-ı èizzeti yaènì şikÀr ider şikÀr

19 Úanda bulurdı úudÿm-ı şÀhla saórÀ şeref
Olmasa èazm-i hümÀyÿnına baèiå ger şikÀr

20 Ôıll-ı YezdÀn Óaøret-i SultÀn MurÀd ÒÀn-ı cihÀn
Luùfı gögüñ èÀleminde hep duèÀ eyler şikÀr

21 Murà-ı maènì şÀh-bÀzıdur şehÀ BÀlì úuluñ
Ùapuña ùabè-ı bülend-pervÀzla iller şikÀr

22 Bir gözi baàlu ùuàÀtdur óaste çeşmüm merdümi
Kuól-ı òÀk-i pÀy-ı şÀhı itmege ister şikÀr

23 äayd-gÀh-ı salùanatda ey şeh-i gerdÿn serìr
Ola şeh-bÀz-ı hümÀyÿna hümÀ ekåer şikÀr

Y 15[a], İ 15[a]

21

ÚAäÌDE-İ BERÁY-I ÁMEDEN ÓAØRET-İ PÁDİŞÁH BE EDİRNE*

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Bi-óamdi'llÀh ki şehre devlet ile pÀdişÀh geldi
HümÀ-veş sÀye ãalar òalúa bir ôıll-ı ÒudÀ geldi

2 NevÀ-yı bülbüle ãunsun yine gül lÀle-gÿn cÀmı
MaãÀrıf mecmaèı ol şeh Óüseyin Bayúara geldi

3 Görinen ãu degül neşv ü nemÀ irüp úudÿmından
Sevinüp Óabr Tuncanuñ gözine bir bükÀ geldi

4 Yidi başlu bir ejderdür yidi ıúlìm úabøında

---

* Başlık: İ

äanasın destine MÿsÀ-i èimrÀnda èaãÀ geldi

5 Göñül muràın şikÀr itmek içün şeh-bÀz himmetle
Açup bÀl vireyin farú-ı felekden bir hümÀ geldi

6 MisÀfir-òÀnedür devlet úapuñ öñinde ey şÀhum
Anuñ mihmÀnıdur ehl-i münÀãib kim úona geldi

7 Muóibb-i şehr-i yÀr-i èÀlem olduàumı èarø itdüm
Úaãìdeyle ùapuña úıããa-i şÀh u gedÀ geldi

8 ÒayÀt-ı VÀmıú u èAzrÀ olaldan luùf cÀn-baòşuñ
Demüñden dehr-i dÿna tÀze bir mihr ü vefÀ geldi

9 N'ola ger àarú-ı òÿn olursa devrüñde şehÀ düşmen
Ki her İskenderüñ èaãrında bün bir úayd-ı fÀ geldi

10 ZamÀne devletüñ yemìnle bezl-i nièmet idelden
CihÀna Yÿsuf-ı óüsn-i cemÀlüñden àınÀ geldi

11 äadÀ-yı şevket-i serde serìrüñ ùutdı ÀfÀúı
Yidi ıúlìm yidi ãaf èaskerüñdür úapuña geldi

12 Úudÿm-i èizzetiyle mecmaèu'l-baóreyn şehrinden
ŞikÀra MÀ-verÀü'n-nehre İskender-liúÀ geldi

13 Zümürrüd sebze vü ãaón-ı çemen pìrÿzesin gül-şen
Úudÿm-ı şÀhid èarø itsün diyü peyk-i ãabÀ geldi

13[b] ãabÀ: hebÀ Y

14 Seóer pÀy-ı semendüñe yüzin ferş eyledi her gül

Şükÿfe şÀhid istiúbÀle her yirden çıúa geldi

15 CihÀn òalúına cÀn-baòş olalı enfÀs-ı èÌsì-dem
MuvÀfıú rÿzgÀr u muètedil bir òoş-hevÀ geldi

16 N'ola rÿy-ı cihÀnı óüsn-i mirÀtında seyr itseñ
Ki bir İskenderì Àyìne-i èÀlem-nümÀ geldi

17 ŞehÀ rehne úoyacaú nesnesi olmadı BÀlìnüñ
Ayaàuñ tozını çeşminde úoyup tÿtiyÀ geldi

18 Sözüñ camasb-ı óikmet olduàı derd ehline didüm
CihÀn şÀh-ı zamÀn vaãfında gÿyÀ bolúaya geldi

19 ZiyÀde eylesün Óaú devlet ü èömr-i şehen-şÀhı
ZebÀn-ı òÀmeye evvel úalemden bu duèÀ geldi

20 ãadefden ayrılup lüélü gibi dürr-i yetìm olmış
Bir iki bende zÀduñ var şehÀ luùfuñ uma geldi

Y 15[b], İ 15[b]

18[a] çün: Y

22

MERSİYYE-İ MÜTEVEFFÁ-YI EHÁLİ-İ DİRNE ÙÁèİF-İ EKBER*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Òayfa ki òalúa tìr-i úaøÀyı üşürdiler
Baàrun delüp cevÀhiri òÀke düşürdiler

2 Bu çÀr-èanÀãır Àdeme bir çardaú iken
Úomadılar yir evine òalúı göçürdiler

3 Bir òÀk-sÀrı yÀr-i fenÀ öñine úatup
CÀrÿb-ı rÿzgÀrla òalúı süpürdiler

4 Olmaà içün şikÀr ecel şÀh-bÀzına
Ùabl-ı figÀnla èarãada çoú cÀn uçurdılar

5 Güm güm cihÀnı nÀleler iñletse bÀd yaòÿd
MevtÀya kÿs-ı rıólet ile nevbet urdılar

6 Tutuşdı küşt-gìr-i ecel ile yigit begi
Yir oyunıyla arúayı yire getürdiler

7 TÀ óaşr dek uyumaàa EãóÀb-ı Kehfle
áÀr-ı mezÀra miómel-i cismi götürdiler

8 Göz yumdılar cihÀndan u úoyup tevÀbièin
Gün görmez ehl-i zìr-i zemìnde oturdılar

* Başlık: İ
1[a] òalúa tìr-i úaøÀyı üşürdiler: òalúa zamÀne tìr-i úaøÀyı üşürdiler Y

9 äatup bu cÀnı derd alalı òalú BÀliyÀ
KÀr-òÀne-i zamÀnenüñ işin bitürdiler

Y 16[a], İ 16[b]

23
ÒAZÁNİYYE*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Berg-i rengìn ile zeyn oldı ser-À-ser eşcÀr
Bir güzeşte güzele döndi hemÀn köhne-bahÀr

2 Sebze-zÀruñ yüzine sepdi ãovuú ãu şeb-nem
Seóeri buzluàa döndürdi óayÀt-ı enhÀr

3 Gül-i nesrìn n'ola dökülse ãaçılsa yÀre
Kesdi yapraúdan aña ãarı filorı eşcÀr

4 Verd-i nesrìn mi ki her berg-i òazÀnı şecerüñ
Naòl-bend eyledi her şÀòını yÀ nergis-zÀr

5 Noòudı ãanma olubdur her aàaç ãaórÀda
Dürdi çadır çiçegin çünki sipÀh-ı ezhÀr
6 Verd-i bÀrid nefesi serde ãabÀnuñ lerze
Ùurdı ditremege gör berg-i òazÀnı nÀ-çÀr

* Başlık: İ

7 İètibÀr-ı şecer-i naòl-i şerefden düşeli
Didiler óÀleti her berg-i òazÀna düşvÀr

8 Yemyeşil baór idi deryÀ-yı çemen gül-şende
İrdi yapraúdan aña bÀd-ı òazÀn Àòir-kÀr

9 Sünbül ü bÿy-ı gülüñ şemme-i ÀåÀrında
Úalmadı rÀyióa götürdi úoúuyı èaùùÀr

10 äatmaàa gül-şene kÀseyle úaranfüllerini
Yılda bir kerre gelür ò°Àce-i esbÀb-ı bahÀr

11 äaldı bir uàrı gibi bÀd-ı òazÀnı bÀàa
Cümle eşcÀrı kefensiz úodı çarò-ı àaddÀr

12 RÿzgÀr ile ãabÀ gibi òoş idi başı
Berg ü bÀrın bile virdi bu hevÀda küh-sÀr

13 äaón-ı èÀlem ruò-ı nev-òaù gibi iken BÀlì
Çemenüñ rìşi aàardı yaàıcaú üstine úar

Y 16b, İ 16b

8a yemyeşil: bir yeşil Y

GAZELLER

1

FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 Her dem Àdem nefesledür gÿyÀ
Bir nefes oàlıdur görüñ èÌsÀ

2 Nefòa-i úudret oldı ehl-i nefes
Mürde zinde ider Mesìó-ÀsÀ

3 Nefesüñ didiler ki var cÀnı
Olur èÀlem duèÀ ile ióyÀ

4 Ney ki ehl-i nefesle hem-demdür
Naàmesine semÀè ider MonlÀ

5 BÀlì n'ola müferreó olsa nesìm
Nefes-i èÀlem oldı bÀd-ı ãabÀ

Y 17[a], İ 17[a]

2

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Yüz üzre var yirüñ ey ùurra-i müşgìn niúÀb-ÀsÀ
CihÀn òalúına gün göstermemek itme seóÀb-ÀsÀ

2 Anı yanınca ãalınmaú dilerseñ ol sehì-úaddüñ
Aãılmaàı baãılmaàı úabÿl eyle rikÀb-ÀsÀ

3 HevÀ-yı èaşú ile başuñ pür olsun dirseñ ey dìde
Yüri ãu üzre iz gösterme kimseye óabÀb-ÀsÀ

4 Vücÿduñ nüsóa-i cÀmiè durur bir levó-i úudretsin
Bu terkìbüñde maènÀyı nihÀn eyle kitÀb-ÀsÀ

5 HemÀn åÀbit-úadem ol işiginde BÀliyÀ yÀrüñ
Göñül geh açılur geh úapanursa n' ola bÀb-ÀsÀ

Y 17^{a}, İ 17^{b}

3

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 èAr èar çemende òayli alay çekti ùuş düşe
Hem-sÀye oldı serv ile úaãd itdi ùuruşa

2 Gül-gÿn ruòuñ sipÀhìsi şeb-dìz-i zülfle
MeydÀn-ı óüsne geldi ikişer úoşa úoşa

3 Ùoúunmadı lebinden anuñ dişlerine úan
äaldı o seg raúìbi gözi Àhÿ oş oşa

4 èUşşÀúı didüm öldürüben eyleseñ òalÀã
BìmÀrì çeşmi òastelerin ãaldı òoş òoşa

5 NÀz uyúusına BÀlì döner òˇÀb-ı çeşm-i baòt
Göz açmaz ol ki dìde-i mestle uyuşa

Y 17^{b}, İ 17^{b}

4

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 NÀlesiyle yire göge ãıàamaz ehl-i fenÀ
Ki yaşı baór-i muóìt oldı vü göñli deryÀ

2 Murà-zÀrun seóerì ãìt u ãadÀsın n'idelüm
NÀle vü zÀr ile bülbül ise óÀøır àavàÀ

3 İki gözüm arasında ayaàuñ tozın alur
Ùopraú uàrusı mıdur bÀd-ı ãabÀ hey cÀnÀ

4 Göñül uàruladuàında o óarÀmì çeşmüñ
Merdüm-i dìdeme ùopraú dökelüm didi ãabÀ

5 N'ola gencìne-i óüsn olsa Edirne BÀlì
Ki ùılısımı varanuñ ãu gibi üç ejderhÀ

Y 17^b, İ 17^b

5

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Naúş-ı kemòÀ gibidür sìnede her yare baña
Tenümüñ şeróası giderdi hezÀr-yare baña

2 Üstüme göz dikeli sen gül içün bunca hezÀr
Çeşm-i bülbül durur egnümdeki ÀvÀre baña

3 Áh-ı serd ile ãovuú sözlerüñ ebr-i zülfüñ
Úar yaàdı giyürür ay bigi seyyÀre baña

4 Bu yaluñ úat bedenüm sÀye durur egnümde
MÀéì rengiyle yaşum mevci yiter yÀre baña

5 O siyeh-çerde mehüñ kÀkül-i şeb rengi gibi
BÀliyÀ zülf-i siyÀhı giyürür úara baña

Y 17^{b}, İ 18^{a}

6

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Necfle ãaydı dil-i ãÀàarın ol bì-hemtÀ
Bir úul oàlı meded ayaàuma urdı balta

2 Perde-sÀz itdi hevÀlarla beni naàme-i èaşú
Oldı evtÀr-ı èarÿf ile vücÿdum şeş- tÀ
3 Bir per-i murà-ı eceldür tenüm üf diseñ uçar
Bu yaluñ úat bedenüm sÀye-veş oldı yek- tÀ

4 Ne girer çıúar eyÀ serv-úadüm yanuñdan
Áb-ı tìàuñ n'ola dil-teşneye aúsa vaútÀ

5 Yaluñuz saña degül èahde taóallüf BÀlì
èÁşıúa vaède-i ferdÀları ferden ferdÀ

Y 18^{a}, İ 18^{a}

7

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Áh itdüm aúdı gözyaşı virdi gider şitÀ
Güçdür be-àÀyet Àdeme yaàar eser şitÀ

2 ZÀl-i zamÀne úahr ile aàarsa n'ola kim
Berd-i èacÿz-ı dehr ile ülfet dutar şitÀ

3 SÀdÀta öykinür diyü aldı yeşillerin
Ùaà başlarına ser-te-ser aúlar ãarar şitÀ

4 Úar helvÀsını itdi ùoñup ölicek raúìb
Ùutdı èadÿyı úar topına bì-óaõer şitÀ

5 Mevcüñ suùÿrı safóa-i Àb üzre BÀliyÀ
AókÀm-ı berfdür ki yüz üzre yazar şitÀ

Y 18[a], İ 18[a]

8

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Bir demde úanlar aàladuñ ey dìde biñ yaşa
Derd-i ser eksük olmadı her ãaà olan başa

2 Mihr-i cemÀlüñ o yÀre bir müşèil-i münìr
Kim ãubó-ı ãÀdıú ile seher-gÀh ùañlaşa

3 Devlet cihÀnda óüsn-i maóabbetdür èaşúla
Dirlerse n'ola èÀşıú u maèşÿúa beg paşa

4 Ùoldurdı murà-zÀrı figÀn ile èandelìb
ZÀà u kelÀà düşmene düşmege úaràaşa

5 èArø itdi BÀlì óüsnüñi sengìn dilüñe Àh
FerhÀd ãanki Şìrìni naúş eyledi ùaşa

Y 18[a], İ 18[b]

5[b] Şìrìni naúş eyledi: naúş eyledi Şìrìni Y

9

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 CÀnÀne dalınursa eger cÀn degül èaceb
YÀri ùalebde yüregüm eyler ùaleb ùaleb

2 èÁlem derildi yÀr ile o rimÀma girmedi
Göñlüm ulaşdı göñline òalú oldı úalbe úalb

3 Òaùù-ı ruòuñ çıúalı içerden siyÀhì-veş
Ol cìm-zülfüñ ile leb oldı şehÀ celeb

4 Dil-ber ãalÀy-ı óüsn-i maóabbet ider yine
Òalú çıúdılar minÀreye yir yir ezÀn sebeb

5 BÀliyi çekdi baàladı bir zengìdür saçuñ

Yaúdı cihÀnı òÀl-i ruòuñ uàrı bir èArab

Y 18b, İ 18b

10

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 RÿzgÀr ile hevÀ kesb eyleyelden mevc-i Àb
äu yüzinde şöyle kim yilden dügüm dökdi óabÀb

2 Mekteb-i óüsn içre yÀri gör eyÀ kÀmil naôar
den [44] óì أ – åß sebaú al [45] لكتابa عنده علم

3 HÀlesi dÀyire taósìl ideli pergÀr-veş
Başını eflÀke irgürdi meh-i rifèat-me'Àb

4 Olalı vech-i óüsünde èanberìn-òaù perde-dÀr
İtdi mÿdan yüzine her nÀzenìn müşgìn-niúÀb

5 BÀlì-i dil-òaste geçdi yÀrdan aàyÀrdan
VÀãıl-ı Óaú oldı mÀnend-i duèÀ-yı müstecÀb

Y 18b, İ 18b

---

[44] Hadis: Kim beni görürse Hakkı görmüştür.

[45] Rad Sûresi 39. Âyet: Allah dilediğini mahveder, dilediğini de bırakır. Kitabın Anası (Ana Kitap) O'nun yanındadır.

11

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 MübtelÀyuz dìde-i òÿn-bÀra bir ben bir óabÀb
èÁşıúuz bir gözleri òammÀra bir ben bir óabÀb

2 Yile inanduú aúar ãuya dayanduú bilmedük
Bu hevÀda úalavuz elvere bir ben bir óabÀb

3 Daàlar seyyÀrelerdür zaòm-ı tìruñ direler
Beñzedük çeşm-i ülü'l-ebsÀra bir ben bir óabÀb

4 Óaymedür her bir óabÀb eşkümde èaks-i yÀr içün
Sÿ-be-sÿ olduú hevÀ-yı yÀre bir ben bir óabÀb

5 Cürèa-veş cÀm-ı ãafÀdan daşra düşdük BÀliyÀ
Çıúduk ayaúdan gezer ÀvÀre bir ben bir óabÀb

Y 18[b], İ 19[a]

12

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 CÀme-i zer-beft idinmiş derme çatmadan raúìb
Yaraşur òilèat giyürse çÿp-ı teédìb aña åeyb

2 Nièmet-i vaãlı nigÀruñ ãofra-i taúdìrde
Úaşıàumda çıúa düşmen körlügine yÀ naãìb

3 Şöyle èÀlì–himmeti var devlet-i èaşú ehlünüñ
Dil-ber-i èÀlì–cenÀbı sevmek ister eñ àarìb

4 İútirÀn-ı kevkebümden mÀh-ı èÀlem-tÀbuma
Umaram ola úarìb olmaú müyesser èan-úarìb

5 Şerbet-i şÀfì gerek BÀlì leb-i dil-ber gibi
El ucıyla nabøını dil-òastenüñ ùutar ùabìb

Y 19[a], İ 19[a]

13

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Çeşm-i maòmÿruñ ayılmadı yürür dÀyim mest
Mey-i bÀúì mi sunupdur aña ol cÀm-ı elest

2 Kendümi ben unudup úalmış idüm añdı nigÀr
Aldadı göñlümi aldı dimek ile yÀ dest

3 Gördi derd-i sere düşdüm o sipÀhì güzeli
Başumı baàladıgum ide tìmÀrum ser-best

4 èAks-i tebòÀle-i ãÀúì gibi meyde görinür
CÀm-ı Cem gibi óabÀb olalıdan bÀde-perest

5 BÀliyÀ úaldı úalem úaşınuñ altında òaùı
NÀme taórìr olıcaú lÀ-büd olur zìr-dest

Y 19^a, İ 19^a

14

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 äaón-ı gül-zÀre yayıldı yine ehl-i èişret
Yine bülbül gülle eyledi koyı koyı ãoóbet

2 Birimüz biñ biñimüz bir dise n'ola èÀrif
Bir durur lÀ-büd elif elf-i raúamda elbet

3 Bir ter oàlanı durur cebhe-i óüsnüñde èaraú
Áb-ı rÿy ile n'ola itse yüz üzre òıdmet

4 Aldı èaúlım elem ü àussa vü àam àurbetde
Varımı yaàmaladı óayf gürÿh-ı àurbet

5 İki zaòmüñdür iki sÀàar-ı mey-Àlÿde
BÀliyÀ saña iki başdan olupdur óürmet

Y 19^a, İ 19^b

15

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Her sözüñ bÀb-ı şifÀda itdi LoúmÀnı baóå
İreli laèlüñ óayÀt èilminde her cÀn ile baóå

2 N'ola èuşşÀú-ı dehÀnuña ricÀl-i àayb disem
Eyler èallÀmü'l-àuyÿb ol sırr-ı pinhÀn ile baóå
3 Oldı òaùùuñla dehen òalúa şeb-istÀn-ı òayÀl
İtmege ehl-i muèammÀ èilm ü irfÀn ile baóå

4 Mÿ-miyÀnuñ diúúatinde bir úılı úırú yardılar
Ortalıú faãl olmayup itdiler imkÀn ile baóå

5 Her òayÀli oúuyan irmez òayÀle BÀliyÀ
Eylesün şièrüñ òayÀli her suòan-dÀn ile baóå

Y 19b, İ 19b

16

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Ábnÿs oldı ãaçuñ yine beyÀøı aña èÀc
Yaraşur dÿde ile naúş olıcaú isfìdÀc

2 Deng óayrÀnuñ isekde temiz alur çeşmüñ
Ehl-i èaşúun güzelüm sen yüküni ùut al bÀc

3 Zìb-i ferdür ne úadar ziynet iderseñ yaraşur
KÀkülüñ boynuña úanum gibi şÀhum döke ãaç

4 Oldı dìn-dÀruñ ile maôhar õÀt-ı Àyinemüz
ÚÀb-ı úavseyni úaşuñ ãÿret-i Óaúda mièrÀc

5 BÀliyÀ oldı raúìb il gibi küfr almaàa
ÓÀcı disem kime úoynında çıúar lÀ-büd óÀc

Y 19^b, İ 19^b

17

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Leb-i sÀúìye müşÀbih ola mı dünyede hìç
äatma engÿrı bize ãÿfì yüri ãıú ãuyın iç

2 Şey degüldür bu raúìb alma óisÀba elemin
Olur ise hìçe ãay sen anı lÀènet bir hìç

3 Õü'l-fikÀruña iki dillü dimişdür cÀnÀ
Bir kez öldürmek ile úoma raúìbi iki biç

4 PÀy-mÀl eylediler sÀyesini gül-şende
Sevrler olduàı içün ãalına ne ãaàdıç

5 Òaylice terleyüben daşdı köpürdi BÀlì
Úulını ardatı dutunca kenÀrında Meriç

Y 19[b], İ 20[a]

18

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Yine dolana çeküp meclis-i mestÀnı úadeó
Ùavú-ı meclis óarem oldı gül-i òandÀnı úadeó

2 Devr-i gülde leb-i mey-gÿnı ile sÀúìnüñ
Meclis-i óüsn òaùı cÀh-ı zeneòdÀnı úadeó

3 ÁşiyÀn meclis-i èaşú oldı ser-i Mecnÿna
NÀfe-i Leylìnüñ izi devetabanı úadeó

4 Òalúa-i meclisi òam úÀmetidür èuşşÀúuñ
NÀlesi naàme-i ney dìde-i giryÀnı úadeó

5 Úaynadı úanı yine yarelerüñ meclisde
BÀliyÀ dik yumasun úan ile her úanı úadeó

Y 20[a], İ 20[a]

---

* bkz., Sabahattin Küçük, Bâkî Dîvânı, TDK Yay. , Ankara, 1994, s. 120

Başlık: İ

19

FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 Olmaàa úìl u úalı òaùùuñ aãaó
Úıl úalem yazdı aña úayd-ı ãaó

2 Didiler õikr-i èayşa nıãf-ı èayş
Bir ùasavvur durur óisÀb-ı feraó

3 èÁrıøì ise õevú-ı terkìbüñ
Bir òoş-Àmed durur ãafÀ-yı úadeó

4 Mihr ü meh ÀsmÀn-ı óüsne ruòuñ
Oldı ya úaşuñ aña úavs-ı úuzaó

5 BÀliyÀ yÀr fer-i melÀóatda
Şehd ü şeker ile úamudan emeó

Y 20[a], İ 20[a]

20

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Úufl-ı dil açmaàa vaãf-ı ruòı şeró-i miftÀó
èİlm-i maúãÿda èömür ãarfı merÀóü'l-ervÀó

3[a] ise: ile Y

2 Mÿ-miyÀnuñ mutavassıt olana kÀfìdür
Oldı bir şemè ruòuñ øu aña şeró-i miãbÀó

3 Levóa-i berg-i güle yazdı bahÀr-istÀnı
Neşèe-i èilm-i maèÀnì ola cümle elvÀó

4 Manùıúu'ù- ùayr ola n'ola suòan-ı ehl-i kelÀm
Feylesof-ı dile èaúl itdi her èilm-i ilóÀó

5 CÀn idi cÀnımuza BÀlì o rÿó-ı şÀfì
Gelmedin èÀlem-i icÀda gürÿó-ı ervÀó

Y 20[a], İ 20[b]

21

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Her seóer bÀd-ı ãabÀdan olsa kÀkül şÀò şÀò
Kendüyi eyler çemen ãaónında sünbül şÀò şÀò

2 Bir nihÀl-i tÀzenüñ destinde gördüm àoncalar
äaón-ı gül-şende açılmış ãanasın gül şÀò şÀò

3 YÀsemen-veş úol úola ãarılmaú ister èÀşıúuñ
N'ola ger gül-şende seyrÀn itse bülbül şÀò şÀò

1[b] sünbül: bülbül Y

4 Sünbül ü güllerle zeyn olmış boyuñdur naòl bite
Ruòlaruñ n'ola aña daúsam úaranfül şÀò şÀò

5 Úaddüñe el úavşurup her serv ùursun òıdmete
BÀli şemşìr ü ãanevber daòı úol úol şÀò şÀò

Y 20^b, İ 20^b

22

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Luùfına o nigÀrımuñ olmayayın mı şÀd
Mektÿb-ı èaşúa yazdı beni eøèaf-ı èibÀd

2 Her şìve oúı düşdügi yirde úoparsa toz
Toz úoparana tìrımızuñ úor birer ziyÀd

3 CÀnÀ kemerde Àb-ı murÀd oldı òançerüñ
Gözden geçürdi cisr-i dil anı alup murÀd

4 Gitmez yabana per açuban sìneye úonar
Bir murà durur üfüñ kim uçar iki üç úanad

5 BÀlì cihÀnda ad eridür mülk-i naômla
EfkÀr-ı bikr-i maènìye olalı nÀ-murÀd

Y 20^b, İ 20^b

23

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 YÀrüñ ãovuúluàıdur aúutdı şitÀ vü berd
èUşşÀúa rÿzgÀr-ı belÀdur hevÀ-yı serd

2 Zülfüñ ruòuñda göstereli şekl-i iètidÀl
Sünbül hevÀya başladı bu çarò-ı lÀ-ceverd

3 Úomaz şerÀr-ı kevÀkib evc-i semÀda fer
Gün gibi oldı şuèle-i Àhum felekde ferd

4 Áh ol ùabìb-i cÀna bu dil-òastelerle biz
DermÀn diyü çaàırduú işidüp didi ki derd

5 Gül gül olup úızarur utanmaúla àoncamuz
äunduúça verd-i nesrìn aña BÀlì rÿy-ı zerd

Y 20[b], İ 21[a]

24

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 óÀlet-i nezèinde var mı òasteye cÀndan leõìõ
Açıcaú óelvÀ-yı düşmendür meger andan leõìõ

4[a] dil-òastelerle biz: dil-òasteler biz Y

2 Teşne-i dil-òasteye eglenmesün mÀé-i èasel

Şerbet-i laèlüñle olup Àb-ı rümmÀndan leõìõ

3 Sükkeri ey àonca-fem bir gül şarÀbıdur lebüñ
Şìr-i òurmÀ olmaya ol laèl-i cÀnÀndan leõìõ

4 Bì-şeker úadüñ ile büstÀn-ı óalÀvetdür yirüñ
Olmaya ùÿùìye ãaón-ı şeker-istÀndan leõìõ

5 BÀliyÀ biryÀn-ı èaşú olalı sözüñ puòtedür
Çeşm-i mest-i yÀre olmaz tÀze biryÀndan leõìõ

Y 21a, İ 21a

25

NAÔÌRE-İ ÕÁTÌ*

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Úıymeti ùaş ile zerrìn-sÀz içün od çaúdılar
Micmer-i óüsn-i ãalÀó-ı şehde èÿdı yaúdılar

2 Olmaya ehl-i hevÀnuñ úoltuàında perde-sÀz
Zecr içün ceng-i şikestüñ yüzine úıl daúdılar

3 Ne felekle yÀrda olmaàın ehl-i dÀyire
Bir ùabancayla dìni defèi aradan úaúdılar

* bkz. Ali Nihad Tarlan, Zâtî Dîvânı, C. 1, İstanbul, 1967, s.153
Başlık: İ

4 Yine bÀà içre her èuøvından delikler açdı göz
Bir nefesden mi yine uàraduàına baúdılar

5 ŞÀh-ı deryÀ-dile demle BÀliyÀ pÀkiyyete
Áb-ı rÿy-ı neng ü nÀm ehli ãu gibi aúdılar

Y 25[a], İ 25[a]

26

NAÔÌRE-İ ÒAYÁLÌ*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 äaórÀ-yı èaşú sìne yaşum kÿh-sÀrıdur
Her bÀda úanlu ãu ile yaşlu bì-kÀrıdur

2 BÀrÿy-ı òaù ki baór-i melÀóat kenÀresi
ÓÀn şÀh şehr-i óüsne Sitanbÿl óiãÀrıdur

3 Bülbül yuvasın alalı bir ser nihÀl-i gül
áonca-serìr bÀà-ı óüsn tÀc-dÀrıdur

4 Baàrına baãsa yarelerüm dil èaceb degül
Bir úolı úanlu beg güzelüñ yÀd-igÀrıdur

5 Úoñ sÿé-i ôannı ter düşüren her suòan-veri
BÀli-i bì-dilüñ àazel-i Àb-dÀrıdur

Y 21[a], İ 21[b]

* Başlık: İ

27

FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 Óüsn-i ruòsÀrla diyÀr alınur
İki şÀhidle bir óiãÀr alınur

2 Alıcı şÀh-bÀz-ı çeşmi görüp
Dil-i èuşşÀúa bì-úarÀr alınur

3 Úapdılar şÀh-ı óüsni kÿyında
áÀfilen şehr ü şehr-yÀr alınur

4 Disem aú aúçamuz úara gün için
Yüzde ol òaùù-ı müşg-bÀr alınur

5 BÀlì bir çeşm-i şÀh-bÀzı sever
Yavrı şÀhinle çoú şikÀr alınur

Y 21[b], İ 21[b]

28

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Áb-ı tìàuñ yaúar içürdügini keskindür
Mest-i nÀz oldı gözüñ tìr-i müjeñ geçkindür

2 Virüp aàız aàıza yÀrla vaãl olsaú olur
İki mìm bir yere lÀ-büd gelicek mümkindür

3 èİşve-ger şìvede olmaz dügeniden óÀli
ÚÀmet-i elfi mülÀyim güzelüñ sÀkindür

4 Başına doúunan añladı cefÀ leõõetini
Úıymeti ùaş didügüñ yÀrda dil-i teskindür

5 Bedenüm gÀhì mey-Àlÿde gehì úana boyar
BÀliyÀ tÀze gelüñ şìveleri rengindür

Y 21b, İ 21b

29

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Ne peyk-i bÿy-ı zülfüñe bÀd-ı seóer yiter
Ne seyr-i mihr-i óüsnüñe devr-i úamer yiter

2 Her ne úadar úaçarsa o şeb-dìz zülfini
Gör bÀd-ı pÀy-ı esb-i ãabÀyı arar yiter

3 Ey àafletiyle peyk-i ecelden nişÀn uman
Bir úıldan al ki rìş-i beyÀøuñ òaber yiter

4 Nergis mubaããır olmamaàa cÀm-ı laèlüñe
BÀd-ı ãabÀyı dìde-i ãÀóib-naôar yiter

5 KÀn deldi BÀlì naôm durur yÀrla bugün
äarrÀf-ı dehr olana eyü söz güher yiter

Y 21[b], İ 22[a]

30

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Óaşre dek yollarda ey sengìn-dil olmış intiôÀr
Saña mermer şÀhı dülbend ile her ehl-i mezÀr

2 Bendeñ olmaàa yemìn itmiş silaó-dÀrımızuñ
Úul ola n'ola yemìnle her erbÀb-ı yesÀr

3 Perde çekdi úaãra dil-ber görmeye nÀlem diyü
Áh u zÀr ile der ü dìvÀrın anuñ ùutdı zÀr

4 N'ola çalúansa hevÀ-yı óüsnle şemşìr-veş
Başı yellü bir güzeldür bÀàda serv-i çenÀr

5 Gird-bÀd-ı Àhımuz serv-i hevÀ-bahşüñledür
Úad-i bÀlÀ başuma BÀlì belÀ-yı rÿz-gÀr

Y 22[a], İ 22[a]

31

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 ÓarÀmì çeşmüñ èuşşÀúı yaúar zülfüñ atar baàlar
Görüñ ol ùurra-i bikr-i óasen meydÀnda er baàlar

2 Olursa münèakis tìàuñda n'ola kelle-i òurşìd
Ki şemşìrüñ dil-Àverdür keser yanına ser baàlar

3 Göñüller açsa n'ola gül-şen-i eşèÀr-ı ehl-i dil
Ki naôm-ı naòl bitdi tÀze güllerden dizer baàlar

4 Kemend-i èaşú olalı kÀkülüñ ser-bend-i èuşşÀúa
HevÀ-yı zülfle başum belÀda derd-i ser baàlar

5 Göñüller bend olalı ùurra-i müşgìnine BÀlì
Kemend-i zülf ipin gÀhì uzadur ki çeker baàlar

Y 22[a], İ 22[a]

32

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Her kimüñ destinde şÀhin gözlü bir şeh-bÀzı var
Devlet anuñ kim şikÀr olmış hümÀ-pervÀzı var

2 Úaèbe-i kÿyında àayrılar yiter inãÀfdur
Bir iki yüz sürdiler üçünci ÓÀcı áÀzì var

3 Zaòm-ı tìàuñ her sipÀha bir úılıç tìmÀrıdur
áamzenüñ dirlük tamÀm itmeye derd-efrÀzı var

4 N'ola ger serdÀr olursa meh sipÀh-ı encüme
Zeyn içün eflÀkı Maómÿd şebüñ ayazı var

5 Merd-i èaşúa nev-èarÿsı çaròı gör virmez emÀn
Cevri çoú dil-ber gibi BÀlìye èizz ü nÀzı var

Y 22a, İ 22b

33

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 O sipÀhì güzeli zümre-i óÿbuñ begidür
Tÿà zülf ile livÀ úad ile begler begidür

2 Zümre-i ehl-i dile óüsnle ser-èasker olup
Zülf-i serdÀr-ı sipÀh àam-ı èaşú dirnegidür
3 Merdüm-i dìde gibi hìç aña åÀnì olmaz
Rÿy-ı dehrüñ güzelüm òÀl-i ruòuñ bir begidür

4 Bende-i kem-teri yüz eski úulıyuz ammÀ
Derdimüz devlet-i óüsni gibi her gün yeñidür

5 Úoyalum lÀf-ı güõÀfı güzelüm BÀlìnüñ
Şièri taóúìú-i kelÀmla sözüñ gerçegidür

Y 22b, İ 22b

34

Mefèÿlü FÀèilÀtün Mefèÿlü FÀèilÀtün

1 Ùolu-yı cÀm-ı èaşúı her kim ki dÀyim eyler
Şevú ile şemè-i bezmi meclisde úÀyim eyler

2 Áşÿb-ı rÿzgÀrum müjgÀn-ı fitne-engìz
Devr-i zamÀne gibi dürlü èalÀyim eyler

3 RÀm oldı çeşm-i sÀúì mestÀne ehl-i bezme
Keyfiyyet-i mey-i tÀb yÀri mülÀyim eyler

4 VÀz geldi ehl-i èişret èayş u ãafÀ-yı mülden
èÌd-i emìn-i vuãlat èuşşÀúı ãÀyim eyler

5 Aàladuàuña BÀlì yÀrÀn teraóóum itdi
CìvÀn raúìbüñ işin ancaú bahÀyim eyler

Y 22b, İ 22b

35

MefÀèìlün MefÀèìlün Faèÿlün

1 Gözi èayn-ı èAlìdür òaùùı Úanber
Begi èabd-ı Óabeşdür nÀmı èanber

2 Bir Àdem oàlıyuz cÀnÀ senüñle
Bu cÀn Yÿsufına úıyma birÀder

3 Nuúÿdı sìm-i eşküñ devletüñde
Degül eksük hele aúmazsa ùamlar

4 İçüp gideñ içerden cÀme-i sürò
Şiralu bir úumÀşdur meyle sÀàar

5 İki cÀbetde BÀlì beñzemez mi
KirÀmen KÀtibìne òaùù-ı dil-ber

Y 22[b], İ 23[a]

36

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Úaysuñ ki èaks-i nÀfe-i Leylì gözinde var
Úanlu başını eyledi deve dişi enÀr

2 CÀnÀn vücÿdı meyvesidür úoydı úoynına
İki gülÀnı sìb-i şeker-rìz ü müşg-bÀr

3 Laèl-i lebinde virmedi bir meyve-i murÀd
ŞeftÀlüsüzlük ile yidi Úaysı inkisÀr

4 YÀrüñ àamına göñlimüz alçaúda diyeli
YÀr-i belÀyı gör ki yükin yuúaru yıàar

5 Bal mÿmı ile BÀlì mehine oúur şihÀb
Mihrüñ yanında dügüne varmaludur nigÀr

Y 23[a], İ 23[a]

37

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Teb-i tÀb-ı ruò-ı cÀnÀnla dil ü cÀn ditrer
èAşú bir zelzeledür èÀşıú-ı nÀlÀn ditrer
2 Şevúın ile n'ola mevc ursa yaşum úatreleri
Cemreler şaèşaèa-i mihrle yek-sÀn ditrer

3 Bir perì rìvi degül baña beden lerzeleri
Yüregüm òavf-ı àam-ı hecrle her-Àn ditrer

4 Baór-i zìnbaú gibi çalúandı hevÀñ ile göñül
RÿzgÀr ile òazÀn bergi perìşÀn ditrer

5 Serd-rÿ göstereli BÀlìye berd-i sitemüñ
èAşú abdÀlı úalender gibi èüryÀn ditrer

Y 23[a], İ 23[a]

* bkz., Sahahattin Küçük, age, s.143
Başlık: İ

38

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Göreli laèlüñ õülÀlin Àb kendinden gider
Düşdi teng vÀdìlere seylÀb kendinden gider

2 èAksidür yÀ úaşıñuñ eflÀkda úavs-ı úuzaó
Pertevüñde mihr-i èÀlem-tÀb kendinden gider

3 èAks-i òaùùuñdan görindi münòasif cÀnÀ úamer
Óüsn bedr-i tÀm içün meh-tÀb kendinden gider

4 SÀúiyÀ rÀh-ı óasende çeşm-i maòmÿrum benüm
TÀze mest-i nÀz olup bÀb bÀb kendinden gider
5 BÀliyÀ lÀzım degül daèvet aña şeydÀları
Ol perìyi göricek aóbÀb kendinden gider

Y 23[a], İ 23[b]

39

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Nev-reste yÀrüm alalı göñlüm úaçar yürür
Şol ùıfl şÿòa döndügi èÀşıú úapar yürür

2 Şemşìr-i yÀre yaram aàız açsa n'ola kim
Teşnedür Àb-ı tìà ile zaòmum úanar yürür

3 Olalı rÿzgÀra göremli hevÀñ ile
Bir yil degirmeni gibi başum döner yürür

4 Úand-ı lebüñle birlige bitdügi'çün bugün
Laèlüñi bì-şekerden il èÀlem ãorar yürür

5 BÀlì çemende bülbül-i dellÀl èaşú idüp
Gül Yÿsufına óüsn-i kelÀmın ãatar yürür

Y 23b, İ 23b

40

NAÔÌRE-İ ÕÁTÌ*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Laèl-i nigÀra èÀşıúı bildigi el úarar
Dil ãoúmaà içün ol perì gör aàzımuz arar

2 äarulmasını şöyle úolay ãanmañ ol mehüñ
Dülbendini de ãarmada cÀnÀn burar ãarar

3 Sengìn-dil nigÀra iken itme iètimÀd
äaúın cihÀnda sezmedigüñ ùaş baş yorar

---

* bkz., Ali Nihad Tarlan, age, s.188
Başlık: İ

4 Olup óavÀle gerçi kim itdük taúdìmi
Olmaz úadìm-i şerède ey úadèì øarar

5 äaúla efendi òançer-i berrÀnı BÀlìden
Ölümlü òaste gibi o düşmege yir arar

Y 23b, İ 23b

41

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Gör gìtì-nÀfe günine gÿr deger geçer
Baór-i fenÀ nesìmisidür ki yüzer geçer

2 UòrÀya irtióÀlini güç ãanmasun göñül
Bu cisr-i mevti her kişi gözin yumar geçer

3 Gördükçe ùutar oúa müjeñ baña raóm idüp
Her tìri sìne úanını şöyle siler geçer

4 Ol bÀà-bÀn-ı óüsni gör Àb-ı óayÀtla

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s.184
Başlık: İ

BÀàçe ãuvarmaú oynını gÀhì ider geçer

5 BÀlì felekde şuèle virenler degül nücÿm
PervÀnelerdür Àhum odından yiter geçer

Y 23[b], İ 24[a]

42

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ[*]

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Muèanber kÀkülüñden bu dil-i dìvÀne bend ister
Esìr-i èaşú olan zencìr-i zülfüñden kemend ister

2 Ten-i zerdümle hem-pehlÿ olur yÀr ictinÀb itmez
Gör ol sìmìn-beden raènÀ bì-zerrìn sìne-bend ister

3 Úamu dil-òasteye hecrüñ belÀsı semm-i úÀtilken
Ùabìbüm tecribeyle ölmege bir derd-mend ister

4 Òoş aúar sözlerine yÀr illerüñ her èadem ey dil
Gör ol nev-òaù güzel dÀyim hemÀn bir rìş-òand ister

[*] bkz., Sabahattin Küçük, age, s.190

Başlık: İ

4[a] her èadem: İ

5 İken óüsn-i cihÀn efrÿzına yÀr olmasun àarrÀ
Ki BÀlì lÀ'ü bÀli bì-tekellüf şÀh-levend ister

Y 24ª, İ 24ª

43

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 äoyınup dil-ber ãuya girdükçe eşküm ter düşer
Úatre-veş üstine anuñ cemreler ditrer düşer

2 Ey melek-rÿ çatlamasun mı óasedden raèd u berú
Mihr-i èÀlem-tÀbuñ üstine felek gürler düşer

3 Serd-rÿ gösterdi dil-ber düşdügince gözyaşı
LÀ-cerem artar bürÿdet her úaçan Ülker düşer

4 Õevúımuz var dÀyimÀ vaãf-ı leb-i dil-dÀrla
Ne aàızdan laèl-i yÀr elden ne òod-sÀàar düşer

5 BÀlì yüz sürsün hevÀñ ile úo òÀk-i pÀyuña
RÿzgÀr ile yire berg-i òazÀn iner düşer

Y 24ª, İ 24ª

44

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Úandìl seyrine geleli mÀh-pÀreler
Áteş úuşandı şevú ile úat úat minÀreler

2 SeyyÀre ãanma èaks-i úanÀdìli her gice
Sen mÀhı gökde mÿmla arar şerÀreler

3 Áteş yaúalı başına ol meh minÀrenüñ
Göñlüñ giyürdi egnine oddan sitÀreler

4 İôhÀr-ı fer ü şevket-i İslÀm içün ùurup
Úaldurdı yine şevú ile barmaú minÀreler

5 BÀlì minÀre kendüye meftÿl zer daúup
Laèlin kanÀdìl oldı aña gÿş-vÀreler

Y 24[a], İ 24[b]

45

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 ŞÀhum úapuñda sìne sarÀyuñ evÀsıdur
Aúan o çeşm-i sarı yaşum mÀ-cerÀsıdur

2 Neşv ü nemÀ-yı gül-şen-i èÀlem durur sirişk
YÀd-ı óabÀb teşnelere ãu hevÀsıdur

3 Dartılsa n'ola miskle zülf-i muèanberi
Úıymetde fÀnì bir úara oàlan bahÀsıdur

4 Aúdum o serve ãu ile yeldüm ãabÀ ile
Şÿrìde göñlüm egleyen Àb u hevÀsıdur

5 Sidre serìr-i şÀhuma BÀlì zamÀnede
Úaãr-ı Edirne evc-i şeref müntehÀsıdur

Y 24b, İ 24b

46

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Beglerüñ misk-i òıùÀ kÀkül-i gìsÿ Çìndür
èÁrıøuñ Àbı ile ùurralaruñ MÀçìndür

2 Òÿbmış kebg-i òırÀm ile tezervi ùutalum
Gör o şÀh-bÀzı ki şÀhin gözi bir lÀ-çìndür

3 èAşú ser-òÀnesine kelle geçüp baş olanı
Götürür êarbı müjeñ tìàı şehÀ ser-çìndür

4 Tekye-gÀh-ı àam-ı èaşúuñda n'ider cürmi olan
Göñül abdÀl kesilmez o ne ki òırçındur

5 Kevkebüm atınuñ ayaàına düşdi ãandum
Naèlınuñ mìòı ucı BÀlì meger perçìndür

Y 24^{b}, İ 24^{b}

47
NAÔÌRE-İ NECÁTÌ[*]
FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Be güzeller be elÀ gözlüler Àhÿ bekler
èAşúıñu da ùolu bir cÀmla yÀ hÿ bekler

2 áarú idüpdür gözimüñ merdümini òÿn-ı sirişk
áÀfil olmañ ãaúınuñ úanludur ol ãu bekler

3 Cürèalar sÀúìnüñ ayaàına düşdi cümle
Vaút olur kim düşürür adumı úayàu bekler

4 GÀh şeb-i bÿy-ı ãaçı geh àam-ı zülf-i gìsÿ
Ne belÀdur bu benüm başuma uyu bekler

5 BÀlìye òÀk-i derüñ Óaú úararı ola felek
Naúd-i cÀnı virelüm ol şehe ùapu bekler

Y 24^{b}, İ 25^{a}

[*] Başlık: İ

48

FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 Gör o èÌsì-nefesde òoş dem var
Cism-i dil-berde biñ biñ èÀlem var

2 Gitdi naúd-i óayÀt varlıúdan
èÖmrümüñ varı ancaú ölmem var

3 İki arúaludur elüñdeki tìà
Seyf-i úaùèa ölürsem arúam var

4 İsmini gizler ol perì gerçi
Cümle esmÀya maôhar adum var

5 Gözyaşıdur aúan miyÀnı içün
Benüm ortada BÀliyÀ nem var

Y 25[a], İ 25[a]

49

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 PeykÀn ucı ki yine delüp bir yaña çıúar
Her úanda olsa bir ucı öñ ãoñ baña çıúar

2 Ser-óad-ı òüsn ucında durur zülf-i kÀfirüñ
Anuñ içün dil-Àver olan çaú uca çıúar

3 Çıúsa èaceb mi lÀ dimek aàızdan ol mehüñ
YÀr lÀm zülf úadi elif olsa lÀ çıúar

4 Úaãdı miyÀn-ı èÀşıúa ùoúunmadur begüm
Òançerüñe sivirilüben ortaya çıúar
5 Aldurdı nÀfe bÿyını BÀlì hevÀlara
Misk-i òıùÀy-ı zülf içün elden òıùÀ çıúar

Y 25[a], İ 25[a]

50

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Zaòm-ı sìnem göz olup dìde-i bìnÀya baúar
Revzen-i úaãr-ı Sitanbÿl gibi deryÀya baúar

2 Gözleri dilde òayÀl-i ruòına düş oldı
İki cÀdÿ ãanasın aynada aya baúar

3 Rezm-i èaşúuñda başına gelecegi görinür
Küşte kim úaùè-ı naôar tìà-i mücellÀya baúar

4 Úoyuban seyr ü ãafÀyı dem-i vuãlat gözedür
Dìde-i ehl-i naôar èÀlem-i kübrÀya baúar

5 SÀde-elfÀôı n'ider deyr-i cihÀnda BÀlì
Úalb-i mirèÀtı anuñ ãÿret-i maènÀya baúar

Y 25[a], İ 25[b]

51

Mefèÿlü MefÀèìlü MefÀèìlü Faèÿlün

1 SeyrÀna gelüñ mey-kedeler Àb u hevÀdur
Elde gül ü mül ãaón-ı çemen seyr-i ãafÀdur

2 Çekdüklerüm acılıàı şehd eyledi laèlüñ
Bal-ı lebüñ ala mı begüm ùatlu belÀdur

3 Em-semle lebüñ eyledi dil-òasteye tìmÀr
EmrÀø-ı òaùuñ yazma durur ya oúımadur

4 áam-àìn olıcaú úara-rÿ dise n'ola aàyÀr
Reng-i òaùuñ ol rÿ-siyehe úara boyadur

5 Düşde aña vaãl olmaú işÀret mi ki BÀlì
Òayra yoruñuz vÀúıèa-ı yevm buradur

Y 25[b], İ 25[b]

52

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Saña asarum bu med úaşuñı ser-med çekdiler
Ol elif úaddüñi ortaya ser-Àmed çekdiler

2 Hep elüñdendür ezel taórìr olan óicrÀn baña
Ser-güzeştüm defter-i úısmetde èan-yed çekdiler
3 NÀleye úat úat úuşaú úuşatmadı nÀy olmayan
Her miyÀn-bestüñ àama bil baàladı şed çekdiler

4 CÀnla ortadan ayrılmaàa ıúlìm-i beden
Tìàuñı bu úara başum üzre ser-óad çekdiler

5 BÀliyÀ her bir nihÀl-i tÀze úaldurdı èalem
Dil-rübÀlar hep ser-efrÀz oldılar úad çekdiler

Y 25b, İ 25b

53

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Úucaàında dil-i Àşüfte ki cÀnÀn götürür
Leb-i cÀn-baòşine imrense n'ola cÀn götürür

2 YÀr òaù itmeyecek úanlu başumdan didigüm
Çoú çoú aàlama ãaúın yoòsa seni úan götürür

3 Úatı çoú gÿşesi var vefú-ı òaù-ı cÀnÀnuñ
Belki şìrinlik içün mühr-i SüleymÀn götürür

4 CÀn virür òaste göñül bulmasa tiryÀk-i lebüñ
Ehl-i keyfiyyeti gör èÀriyet-i cÀn götürür

5[a] her: İ

5 YÀr itdi götüri óüsn-i metÀèın bÀzÀr
BÀlì cÀn virse bahÀ yirine yÀrÀn götürür

Y 25[b], İ 26[a]

54

NAÔÌRE-İ ÁHÌ*

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Derd-i èaşú ehli ile şunlar ki óÀl-dÀş oldılar
LÀ-cerem FerhÀd u Mecnÿn ile adaş oldılar

2 äanma FerhÀd ile Mecnÿndur úarìn-i èaşú olan
Ol úarında cümle èaşú ehli úarındaş oldılar

3 Nevbet ile èarãa-i eflÀkda gizlenmege
Birbiriyle mihr ü meh oynında pÀdÀş oldılar

4 Dir òayÀl-i ôılda gören cÀm-ı dest-i sÀúìyi
SÀyeler èaşú ehline ancaú ayaúdaş oldılar

5 Zümre-i ser-pÀ bürehne BÀlì olmaz ser-serì
Yitdiler ayaúda ammÀ èaşúla baş oldılar

* Başlık: İ

Y 26[a], İ 26[a]

55

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Úaãrında revzenini ki cÀnÀn açar úapar
Görüp cinÀnda ravøa-i RıêvÀn açar úapar

2 Bir dil-şikesteyem ki àamuñ göñlimüz açar
Bir òasteyem ki óücremi yÀrÀn açar úapar

3 CÀnÀn görünmez olalı vìrÀne göñlimüz
ÒÀn-ı òarÀba döndi ki mihmÀn açar úapar

4 Merdümlerüm ki ol şehüñ Ànına úul iken
äırça-sarÀy-ı dìdemi her-Àn açar úapar

5 Úanlu úapu açılsa n'ola BÀlì üstüñe
Devlet úapuların şeh-i devrÀn açar úapar

Y 26[a], İ 26[a]

56

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Úaşlarum bir güzelüñ sÀye-i ebrÿsı mıdur
èAşú ser-nÀmesinüñ başdaàı yazusı mıdur

2 Yankesici mi ki tìà-i müje cÀn naúdin alur
Ol óarÀmì gözi yÀòÿd göñül uàrusı mıdur

3 Dirhem-i eşkümi biñ biñ yine vezn eylemege
Keffe-i dìdelerüm aúça terÀzÿsı mıdur

4 Gün gibi doàduàı her bir güzelüñ èuşşÀúa
Mihr ser-pençesinüñ úuvvet-i bÀzÿsı mıdur

5 Ò°Àb-ı nÀzı gözüñüñ BÀlìye bir şìve mi ya
Dìde-i baòt-ı siyÀhuñ Oàuz uyúusı mıdur

Y 26[a], İ 26[b]

57

NAÔÌRE-İ ŞEMS PAŞA[*]

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Úavs-ı úuzaò ki emrle çaròa nişÀn çeker
Bir pehlevÀn dutdı iki úat kemÀn çeker

2 SerdÀr olalı o dile baş gösterür nişÀn
Dehre òuùÿù-ı èasker-i emn ü emÀn çeker

3 Çekdi çevürdi çenber-i çaròı nişÀn içün
ÙuàrÀñ eliflerini aña keh-keşÀn çeker

4 èÜnvÀn úaşuñdur ehl-i berÀta muósinÀt

[*] Başlık: İ

Tevúìè-i çìn-i zülfüñi ol óüsn ü Àn çeker

5 Tìr-i murÀdı urmaàa BÀlì nişÀneye
Atman kepÀdesini úadüñ çoú zamÀn çeker

Y 26^b^, İ 26^b^

58

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Güneş gibi cihÀnda gül yüzüñ óüsn-i úıyÀmetdür
NigÀrum çeşm-i fettÀn ile şehre şöhret Àfetdür

2 Efendi úÀnièüz bir şìvesine gÿşe-i çeşmüñ
VefÀ resmi güzeller içre vuãlatdan èibÀretdür

3 äaçuñ cÀn maóşeridür biz n'içün óaşr olmazuz cÀnÀ
GedÀlar úÀmet-i servüñsüz ölmek òod-úıyÀmetdür

4 Teèerruú eyleyüp ehl-i selÀmetden selÀm almaz
Yürür ol biñ güzel èörfine ider èörf iøÀfetdür

5 Ùuyurdı òÿn-ı óüsnüñ BÀlìyi ey Yÿsuf-ı åÀnì
CemÀlüñ zümre-i èuşşÀúa hep nièmet àanìmetdür

Y 26^b^, İ 26^b^

1[a] cihÀnda: cihÀnla Y

59

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Ol hilÀl ebrÿlaruñuñ mihr ü meh úurbÀnıdur
èÌd-i óüsnüñde şafaú gÿyÀ ki úurbÀn úanıdur

2 Ol hümÀ ãalınduàınca döndi ten ãalıncaàa
Uçur AllÀhum uçur ol ehl-i èaşúuñ cÀnıdur

3 Döne döne oynamaà içün semend-i nÀzla
Sìne òÀlüñ etlü úara cÀnınuñ meydÀnıdur

4 İndi eùfÀl-ı nücÿm ile yire dïlÀb-ı çarò
Mihr ü meh bayrÀm yirinüñ Àfet-i devrÀnıdur

5 Şehr-i óüsnüñ zìnetiyle şöhretin gör BÀliyÀ
NÀm ile bayrÀm bugün bir òÿb-ı şehr oàlanıdur

Y 26[b], İ 27[a]

60

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 AbdÀl-ı èaşúa dÀà-ı maóabbet nişÀnedür
äanma güõÀf-ı èaşúı ulu ÀsitÀnedür

1[a] abdÀl: abdÀà

2 Her luùf-ı bì-dirìàına ol bì-bahÀnenüñ

Biñ-cÀn bahÀ didikleri ancaú bahÀnedür

3 İnce bilini úatıdur Ààÿş ider kemer
Bilmez anı ki mÿy-ı miyÀnı miyÀnedür

4 ZìbÀ-yı rÿy-ı gülde vü bülbülde yoú beúÀ
Òoş gör bahÀr-ı óüsni zamÀnın zamÀnedür

5 Eglence oldı èÀleme BÀlì àazelleri
ErbÀb-ı èaşúa sözleri hep èÀşıúÀnedür

Y 27[a], İ 27[a]

61

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Yanuñda hÀle ile eyÀ mihr-i bì-naôìr
Gölge óarÀmìsine dönüpdür meh-i münìr

2 Vir óüsnüñüñ zekÀtın eyÀ óˇÀãã-i cemÀl
Mektÿb-ı èaşúa yazdı beni derdüñ el-faúìr

3 Áyìnesinde rÿy-ı cihÀn olsa münèakis
Olmaz umÿr-ı mülk-i Sikender-i óÀl-pezìr
4 Eyler ùutarı úalmadı didüm vücÿdumuñ
ääd-pÀre gördi cÀme-i cismi yamadı bìr

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s.156
Başlık: İ

5 Bir biñ güzel esìri durur yine BÀlì kim
èAşú ile itdi cümle dil-i nev-civÀnı pìr

Y 27[a], İ 27[a]

62

Mefèÿlü MefÀèìlü MefÀèìlü Faèÿlün

1 PeykÀnuñı añlayamadı kimse ne dildür
YÀrüm gibi her tìri birer aàzı úızıldur

2 TÀrı ãaçıñuñ inceden ince ise cÀnÀ
Ol mÿy-ı miyÀnuñ úaleme çaú úıla úıldur

3 èUşşÀúı ãalındur aãılup úala raúìbüñ
İki kişi zülfüñe aãulmaú bir aãıldur

4 İtse àazelüm murà-ı òoş-elóÀnı n'ola taúsìm
ÁvÀze-i bülbül daòı bir başúa faãıldur

5[b] cümle: İ
4[b] faãıldur: sebaúdur Y

5 BÀlì úo yaşum òÀk-i reh ile ola taòmìr
Ádem didigüñ dünyede bir Àb ile gildür

Y 27[a], İ 27[b]

63

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Úayırmaz oldı kevni şular kim belÀ çeker
Bir yÀr-i bÀúì diyü her èÀşıú fenÀ çeker

2 Teslìm olurken eblehi gör èömri defterin
DevrÀn resìde başlasa ol BÀúıyÀ çeker

3 DeryÀ-yı eşküm üzre bu cismüm sefìnesin
Dil yelkeni hevÀ bulıcaú çoú yaña çeker

4 Gözyaşı òÀke meyl ider Àhum feleklere
Ùurmaz biri yuúaru biri aşaàa çeker

Y 27[b], İ 27[b]

64

NAÔÌRE-İ ÒAYÁLÌ[*]

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

[*] Başlık:İ

1 Her úaçan àam baña zehr-Àlÿde sÀàar ãunar
Meşrebini gör meyüñ cÀm-ı ãafÀ-perver ãunar

2 Gösterür Àyìne-i èÀlem-nümÀ şeklin göñül
Úalb-i ãÀfì kişiye mir'Àt-ı İskender ãunar

3 èAks-i óüsn-i yÀrla şevú irişür Àyìneye
Mihr-i èÀlem-tÀbdur kim mÀh nÿr u fer ãunar

4 Münèakis olalı kevkeb her kenÀr-ı Àbda
äuda èaks-i rÿy-ı zerd ol serve nìlÿfer ãunar

5 èÁşıúÀne BÀlìnüñ eşèÀrı firúat-nÀmedür
Anuñ içün her birin bir dil-bere yazar ãunar

Y 27b, İ 27b

65

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Neyki efendi èÀşıúuña àayr ãanmalar
Döyince görmedük seni ne bu uãanmalar

2 ÇevgÀn-ı zülfe başımuz èÀlemde ùop iken
İller öñüñde niçeye dek yuvalanmalar

3 èÁşıú úulından Àh-ı muúaddem midür úuşaú
Úollayup ince bilüñi neyki dolanmalar

4 Her aàzı egrü düşeri midür dile alup
Biñ biñ yalan ile lebüñ içün yalanmalar

5 Döndürdi bir óabÀba hevÀ ile BÀlìyi
DeryÀ-yı óüsni çalúanubanı bulanmalar

Y 27[b], İ 28[a]

66

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Şemsüñ degül zamÀne yoluñda úılıç ãalar
Tìàuñ şuèÀèì şevú ile ardın öñin çalar

2 äayduñ öñüñde cÀn uçuraldan şÀhinlerüñ
Kebg ü teõervi dipdiri yirlerdi bulsalar

3 Zeyn eyledükde püşte dehen bezm-i óüsnini
Sìb-i õeúanda sìnede úomış turuncalar

4 Úadrüñ şebinde ney gibi nÀlÀn olur göñül
Bir Mevlevì-i rÿze durur kim ãaóÿr çalar
5 Çoú lÀf uçurdı BÀli o kebge raúìb zÀà
Şeh-bÀz-ı çeşme dÀm olımaz ol uçurmalar

Y 28[a], İ 28[a]

67

NAÔÌRE-İ NECÁTÌ*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Göricek yÀrini aàlar kişi kendin yiñemez
Ser-i zülfe dolaşan nÀle kemendin yiñemez

2 Yaúdı vü yıúdı göñül mülketini òÀl-i òaùuñ
ŞÀh-ı óüsn èaskerinüñ kimse unıdan yiñemez

3 Çıúdı Yeécÿc òaùı diyü aúar seyl-i sirişk
Puãuñuñ sedd-i Sikender daòı bendin yiñemez

4 At ãaldı ruò-ı gül-gÿnına şeb-dìz ãaçı
Şeh-süvÀrum çeküben nÀz-ı semendin yiñemez

5 Bir başı yillü güzeldür feraóından ãalınur
SÀyeler ãaón-ı gülüñ serv-i bülendin yiñemez

Y 28[a], İ 28[a]

68

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Engÿruñ Àbın istese ãÿfìye virmezüz
Minnet de itse õÀhide úurda ãıdırmazuz

2 Úaçma kenÀra gelmeden ey serv-i lÀle-òad

* Başlık: İ

ăaúınma leblerüñi öperken ıãırmazuz

3 Ger pÀrelerse sìneleri nÀòun-ı belÀ
èÁlemde etle ùırnaú arasına girmezüz

4 Çaldı çaàırdı nÀlelerüm ehl-i sÀzla
Ùabl-ı figÀnla kimseye nevbet degirmezüz

5 Ser-òalúa-i semÀè-ı maóabbetdür ehl-i èaşú
Devr-i ãafÀda BÀlì güõÀfı esirmezüz

Y 28[a], İ 28[b]

69

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Mezelenmege çemen bergini her èişret-i sÀz
Salata sebzelerüñ rìşine ùoàradı piyÀz

2 MuùrıbÀ çeng ile úÀnÿna iki elle yapış
Bir meåeldür bu ki virmez yaluñuz el ÀvÀz

3 Zülf içün sìneyi ãad-çÀk idüben sünbüller
Didiler elde piyÀz ey yüzi gül dilde niyÀz

4 Kaèbe-i óüsni yüzin örter ise zülf-i siyeh
Rÿmdan ŞÀma varup eyleyemem èazm-i ÓicÀz

5 áonca mecmÿèasını açdı gül-istÀnda ãabÀ
Yaz geldi àazelüñ BÀlì gel evrÀúına yaz

Y 28b, İ 28b

70

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Bilmem n'idem ki geçdi günüm mÀh-pÀresüz
Oldum cihÀnda yıldızı yoú bir sitÀresüz

2 Sengìn-dilüñ belÀsı didüm ùaşlar altına
Altında úaldı ùaşuñ elüm Àh çÀresüz

3 Gül şehr-yÀrı baúmadı bì-nÀle bülbüle
Hìç şÀh-ı kişver olalı ùabl u naúÀresüz

4 DÀyim mübÀrizÀn-ı rezm pÀrelenmede
Olur mı kim dil-Àver-i èaşú ola yaresüz

5 Şevúum şuèÀ'ì BÀlì derÿnum øiyÀsıdur
DÀàum úararmış oda dönüpdür şerÀresüz

Y 28b, İ 28b

71

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Kuól-ı òÀke reh-i yÀr ile açıldı gözimüz
N'ola bir luùf-ı ãafÀ-baòş ile gülse yüzimüz

2 Kevkebüm şöyle úarìn oldı o saèd-aòtere kim
Ne úadar úaúısa mÀhum barışur yılduzımuz

3 RÿzgÀra ne duyur õerre-i òurşìd gibi
Gün ola görmeyiser bÀd-ı ãabÀda tozımuz

4 Görüp eùfÀl-i çemen ziynetini boyun eger
äaón-ı gül-şende benefşe mi iki öksüzimüz

5 Var olun õerrece BÀlìye tebessüm itdi
Óüsn içinde dehen-i dil-bere yoúdur sözimüz

Y 28[b], İ 29[a]

72

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Seyr iden ruòsÀr-ı yÀri her güle zìbÀ dimez
áonca-i bì-nÀùıúa dil yÀr-i müsteånÀ dimez

2 KÀkülüñ tevúìèınuñ óükmi begüm baş üstine
Ey elif-úad lÀm-zülf emrine kimse lÀ dimez

3 Her naôarda çeşm-i Àşÿbuñ çoú istiànÀ ider

Úara gözlüm göñlümi kimse gözüñ ala dimez

4 Úanda úalsun úand-i laèlüñ şerbetin nÿş itmeyen
Teşne-i dil-òasteye Àb-ı lebüñ bir mÀ dimez

5 Mihr-i óüsni BÀliyÀ bir meşèale uyardı kim
Şeb-çerÀà-ı mÀha kimse şemè-i Cemè-ÀrÀ dimez

Y 29a, İ 29a

73

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 ZÀr ider bülbül-i ser-mesti o gül tek ùurmaz
áoncalar anuñ içün gül-şene úuş uçurmaz

2 Ay u gün ruòları ile bigi seyyÀrelerüñ
Yÿsuf-ı óüsnini gören yaramaz düş görmez
3 Naúdini òÿn-ı sirişküñ ãaúınur yÀr elden
Başımuñ aúçalarınuñ úızılın gör durmaz

4 Çift olup yÀrla gezdüm dir imiş düşde èadÿ
Úodum uyur anı düş daòı görür tek ùurmaz

5 Aàladur güle güle sevilişi BÀlìyi
Lebinüñ òandeleri kimseleri güldürmez

Y 29a, İ 29a

74

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 äırça-sÀèatdür óabÀb-ı eşkimüz vaút beklerüz
YÀr ile óaşr olmaàa rÿz-ı úıyÀmet beklerüz

2 DÀne-i èömrin ögütdi ehl-i diller biz daòı
ÁsiyÀb-ı dehr-i dÿn içinde nevbet beklerüz

3 Kÿy-ı yÀri ùolayu alduú úamu èuşşÀúla
Bir sipÀhüz kim otÀà-ı şÀh-ı devlet beklerüz

4 Nevbetinde geçdi FerhÀd ile Mecnÿn biz daòı
Áhımuz ùabl ile derine maóabbet beklerüz

5 MÀ-sivÀdan geçmişüz BÀlì şarÀb-ı èaşú ile
ÒÀn-úÀh-ı dilde yüz getürte vuãlat beklerüz

Y 29[a], İ -

75

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèilü FÀèilün

1 Ùunca Meriç arada durur cÿy-bÀrımuz
DeryÀ-yı telòi úatreye ãaymaz kenÀrımuz

2 Gül-ruòlaruña èarúları her cÀna ãu seper
DÀyim gül−Àb-ı güldür ile bir güõÀrımuz

3 Şeh-bÀzımuz şikÀrıdur èAnúÀ-yı kÿh-ı ÚÀf
ŞÀhin yuvasıdur güzelüm kÿh-sÀrımuz

4 Gül-zÀr u gül-şen ile eúÀlìm-i sebèada
Heşt-i bihişte beñzedi şehr ü diyÀrımuz

5 Virdüñ cihÀna neşv ü nemÀ BÀlì çeşmle
Ser-çeşme oldı èÀleme bu çeşme-sÀrımuz

Y 29b, İ -

76

Mefèÿlü MefÀèìlü MefÀèìlü Faèÿlün

1 Áh eyleyene perde-i nÀmÿs gerekmez
Yil mÿmı yaúan èÀşıúa fÀnÿs gerekmez

2 AùùÀr-ı cihÀn ol oúı gel Mantıúu'ù−ùayrı
Úuş dili SüleymÀnına úÀmÿs gerekmez

3 Ey şÀh-ı kerem óüsn-i úudÿmuñla seóer-gÀh
Güm güm dögülür sìne bize kÿs gerekmez

4 ÜftÀdelerüñ maóbes-i àamda úoma cÀnÀ
ÁzÀdelerüñ derd ile maóbÿs gerekmez

5 BÀlì oúuma mey-kedeye õÀhid-i òuşki
èUşşÀú-ı cihÀnuz bize sÀlÿs gerekmez

Y 29b, İ -

77

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 İtmezem sìb-i õeúan bÀà-ı ruòından iltimÀs
Laèl-i ruòsÀr-ı nigÀrum baña yiter gül-kerÀs

2 N'ola aàzından ıraà olanuñ ıãırsa gözi
Leblerüñ şeftÀlüsin göziyle yirler cümle nÀs

3 Mıãr-ı óüsnüñ Yÿsufı yaşum taãavvur itmege
Nìl-i eşke merdüm-i dìdem durur ümmü'l-úıyÀs

4 Cism-i yÀre cÀmdan bakduàı'çün óammÀmda
Mihr ile mÀhuñ üşürdi ne melek başına ùas

5 Zer gibi Àyìne-i úalbümi jeng itmez bu àam
Ùabè-ı BÀlì òÀliã altundur ki ùutmaz hìç pas

Y 29b, İ -

78

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Kebg-i òırÀmum eylese biñ nÀz ile reviş
Nice göñül óiãÀrın alur işbu yürüyiş

2 Beñzetme kendüñ ol ãaneme şöyle ãÿretÀ
Taãvìr-i deyr-i yÀri úo dìvÀra var yapış

3 At depdi sürdi úarèıyı aradan bugün
Ol şeh-süvÀr óüsn atına ögredür süriş

4 ŞÀhuma eski úul geçinür bir yeñiçeri
Gitmez o ser tıraşuñ öñinden hìç ol úayış

5 Em-semle kimse laèlüñe cÀnÀ úarışmasun
BÀlì olursa n'ola lebüñle emiş úarış

Y 30[a], İ -

79

FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 Çoú mı yolına virse nice baş
YÀrimüñ şöyle óaúıdur biñ baş

2 Dartalum cevher ile úatı sözüñ
Úopduàı yirde aàur olur ùaş

3 Yazdı mercÀn duèÀsı laèline òaù
Virem aàzı duèÀluya cÀn baş

4 Baàlamalu bir aàzı açuúdur
Zaòm-ı sìne derÿnum eyledi fÀş

5 N'ola ger şehd-i fÀyıú olsa sözi
BÀli bal lebüñ iledür adaş

Y 30ª, İ -

80

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Görüñ pìr-i sipihri şeb-çerÀà-ı dehr uyandurmış
Yed-i beyøÀsına ãaçuñ úızıl altunı yandurmış

2 Úomamuş kimsede bir Mevlevì zìbÀ ãabır naúdin
SemÀè-ı şevú óüsninde cihÀn òalúın dolandurmış

3 Gidermiş èÀlem belÀlı èaynından elem úalmış
BelÀ-yı èaşú Mecnÿnı bu èÀlemden uãandurmış

4 HemÀn Óızr lebüñ Àb-ı õülÀli nÿş ider ãanma
Nice dil-teşneyi tìàuñ òayÀt Àbına úandurmış

5 Bu úayında beúÀ õevúını bulduú diyüben BÀlì
Yalan dünyÀya kendüsini gerçekler inandurmış

Y 30[a], İ -

81

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 YÀri arayup demür gidem ayaàa tìr-veş
Yir yir Àhen-bend iderlerse úomam şemşìr-veş

2 Óalúa óalúa olduàı duyuldı òalúa zülfüñüñ
Söyleşüp birbirine uladılar zencìr-veş
3 Ey úaşı yÀ key ãaúın nÀvek-figendür Àhımuz
Barmaàında döndürür mÀh-ı nevi zih-gìr-veş

4 Ey gözi Àhÿ düşüp izüñe dil ardduñcadur
Úaçmaà ile úurtulur mısın èaceb teòcìr-veş

5 áar-ı dilde BÀliyÀ EãóÀb-ı Kehfüm èaşú-ı yÀr
Gitmez içümden raúìb endìşesi Úıùmìr-veş

Y 30[b], İ -

82

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Úays u FerhÀd ile VÀmıú gözi oldı saña şeş

èÁşıú u maèşÿúımuñ olur ise cihÀnı úo düşeş

2 Ezelì ùıynetimüz òÀk-i reh-i yÀr oldı
N'ola ger cümle mezÀr ehline dirseñ yir deş

3 Dìdede óüsn-i òayÀlüñle seni farú idemem
èAks-i taãvìrüñ ile Àyìnede sen degiş

4 Ayla bir günde toàar şehr-i óasende o perì
N'ola hem-şehrì ola mÀh ile yÀr meh-veş

5 BÀlì teşbìh idemez gül yüzüñe ay u güni
Bir siyeh-çerde güzel meh saruşın òÿb güneş

Y 30b, İ -

83

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Günde biñ kez depelersin beni ne bunca úıãÀã
Úomazum zülfüñi elden gerek öldür gerek aã

2 Úurtulan maóbes-i àamdan barışur tìruñ ile
èAşúda menzil atarsa n'ola ger ehl-i òalÀã

3 İsm-i èaôam gibi nÀmın işiden meyl eyler
LÀ-cerem isimle göñül aúıdur ehl-i òavÀã

4 Gelüñüz òÀliã u muòliã úul olalum yÀre
Ki mücerìt durur envÀè-ı murÀda iòlÀã

5 O perì-rÿyı ÒudÀ ãaúlaya dilden gözden
Úorúaram dil döküne BÀlì lebine eşòÀã

Y 30[b], İ -

84

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 NÀmeye lÀzım degül óÀlüm ide cÀnÀna èarø
NÀle eyler bülbülüñ èaşúın gül-i òandÀna èarø

2 Ùutdı mektÿb-ı hilÀli pìr-i çarò bir gÿşede
Devr elinden ayda bir ãunar şeh-i devrÀna èarø

3 Ruúèa gibi dürdi bükdi àoncayı divşürdi gül
äunmaà içün bülbül-i dìvÀneden dìvÀna èarø

4 Bir iki barmaú beyÀø evrÀúını zinbaú-ı siór
Yazdı altun mülle ãuna şÀh-ı èÀlì-şÀna èarø

5 BÀliyÀ èuşşÀú derd-i èaşúı yÀre söylemez
èArøa èarødur itmek olmaz degme-i sulùÀna èarø

Y 31[a], İ -

85

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Kesre fetóe olmadı òÀl-i èizÀruña bu òaù
LÀ-cerem her yirde bì-ièrÀb olur cümle faúaù

2 Bir òaberdür bilde òançer teşneye içürmege
Ehl-i diller didiler lÀ-òayre illÀ fi'l-vaãat

3 ŞÀh-rÀh-ı cezm úonum dìde vü dendÀn òÀl
Ehl-i tecvìd-i maóabbet olmayan eyler àalat

4 Baór-i eşkümdür viren óüsn-i Sitanbÿluña fer
BÀèiå-i ÀbÀd-ı BaàdÀt oldı lÀ-büd nehr-i şaù

5 İşbu zìb ü ziynet-i dünyÀyı n'eyler BÀlì kim
YÀr-i bì-hem-tÀ durur maúãÿdı èuşşÀúuñ faúaù

Y 31[a], İ -

86

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 İtdi Àyìne-i dil yÀri temÀşÀdan òaù
Bülbüle oldı muúadder gül-i zìbÀdan òaù

2 Lebinüñ olsa õülÀli n'ola baór-i muóìù
Ehl-i diller ide lÀ-büd leb-i deryÀdan òaù

3 Cürèa-i bezm-i elestini niåÀr itdükde
Yazdı taúdìr-i ÒudÀ cÀm-ı muãaffÀdan òaù

4 Leb-i sÀúìye naôar cÀm-ı Cemüñ oldı óabÀb
Òalúa bir nükte durur sÀàar u ãahbÀdan òaù

5 BÀliyÀ levóa-i berg-i güle yazdı ki bahÀr
Bülbül-i èaşú ide bir àonca-i raènÀdan òaù

Y 31[a], İ -

87

FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 Vaãf-ı ebrÿña mÀh-ı nev mıãraè
Úaşuñ aña naôìre bir maùlaè

2 YÀrde úaùèì cevÀb seyf-i úalem
Ser-i èuşşÀúı eyledi maúùaè

3 ÒÀk-i pÀyuña meyl ider èÀşıú
Ùıynet aãıl ola n'ola mercaè

4 Òaùù-ı müşgìn-niúÀb-veş cÀnÀ
Eyledi zülfüñ èanberìn-bürúaè

5 Nüsòa-i cÀmiè olalı BÀlì
Oldı mecmÿèa maèÀniye mecmaè

Y 31b, İ -

88

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 İrüp gül vaãlına bülbül olupdur òÀrdan fÀrià
TesellÀsında her vÀãıl cihÀn aàyÀrdan fÀrià

2 Leb-i cÀnÀn gibi dil cÀn-ı èÀlem olanı ister
Göñül deyrinde èÀrif ãÿret-i dìvÀrdan fÀrià

3 Yaşumla deyre ãÿret buldı èaks-i óüsn-i yÀrümle
Olur mı Àb ile Àyìne hìç dìn-dÀrdan fÀrià

4 El ucıyla ùutaldan nabøını dil-òaste èuşşÀúuñ
Ùabìbüm èizz ü nÀzından yürür bìmÀrdan fÀrià

5 Daúın bir tÀze àonca BÀliyÀ pejmürde gülden geç
ÒazÀn irişdi bülbül gül-şen ü gül-zÀrdan fÀrià

Y 31b, İ -

89

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 TÀrìk-i èÀlem içre olur nÿr-ı fer çerÀà

Rÿşen-dil ola dünyede her kim yaúar çerÀà

2 Gel eksük itme Àteşini şemè-veş dilüñ
Sökünmesün efendi çeneñde yanar çerÀà

3 Mihr oldı şehre encüm ışıúlar alayıdur
DervÀze-i sipihre götürdi úamer çerÀà

4 EzhÀrı terbiyeyle ãafÀ-baòş idüp bahÀr
äaón-ı çemende nergis-i mesti ider çerÀà

5 DeryÀda BÀli èaks-i kevÀkib degüldür ol
Bir şÀh-ı ber ü baóre ùutar nìlÿfer çerÀà

Y 31b, İ -

90

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Oldı diş yareleri gerden-i cÀnÀn ãaf ãaf
äanki boynına dizer laèl-i BedeòşÀn ãaf ãaf

2 Baór-ı òÿnìn sirişkümde úızıl bayraúlar
Dìdemüñ dizdi donanmasına her gÀh ãaf ãaf

3 Úalbe ùoúunmaàa meydÀn-ı óüsnde müjesi
ÇÀr-ebrÿdan alayı baàladı cÀnÀn ãaf ãaf

4 Ey kemÀn-ebrÿ tenüm olmaàa taèlìm-òÀne
Dizdi pehlÿlarumı yÀ gibi devrÀn ãaf ãaf

5 O sipÀhì güzeli BÀli daúınduúda bilüñ
Per ider dil ãadefin nÀvek-i hicrÀn ãaf ãaf

Y 32ª, İ -

91

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Daòı úundaúda tüfeng idi yabana atacaú
Öykinür naèralarum ùopına ol çatlayacaú

2 Naôarın irdi nigÀruñ aña göz degmek ile
Úomadı dìdelerüm óÀlüme bir yir baúacaú

3 YÀre baúmaàa çıúar dìdeleri aàyÀruñ
Göz diker bir baúacaàımuza iki çıúacaú

4 Başdan tiàìnı ãavdum diyü faòr eyler imiş
Ser-i sevdÀ-zedenüñ başına var ùoúınacaú

5 èÌdde óadd-i èaraú-rìzi gül-Àb ile bugün
YÀr ola bÀrì göñül naúdini BÀlì alacaú

Y 32ª, İ -

92

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Úadìmì sÿòte vü efrÿòtesiyüm dir babaú
Diş biler laèline bir sÿòtedür ammÀ ùoñuzaú

2 SÀàar-ı derd-i derÿnunı ãurÀòi ne döker
äaúın ey sÀkì ki çatlamaya başuñda úabaú

3 YÀr-i merdÀna geçer zaòm ser-i èÀşıúda
RÀstı òayli òünerdür er olup baş yarmaú

4 Úılıcuñ Àb-ı óayÀtını içen biñ yaşadı
Ol sebebden virilür tìàuña úırú yidi yaraú

5 Yüzde sulùÀnı begüñ şÀh-ı Óabeşdür diyeli
ServerÀ òÀl-i ruòuñ neyki bize úararmaú

6 äalsa bir cÀm-ı ãafÀ didüm o mestÀne gözüñ
Didi keyfiyyet-i mey kimseye ãaldurmaz ayaú

7 Bellüdür àamzesinüñ fitnelerinden BÀlì
Áfet-i devr-i zamÀnda olıcaú bir olacaú

Y 32[a], İ 29[b]

93

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 SÀz u söz ehli ile úarşu úulaàın buruñ
Ravøa-i yÀre durur yeltemesi ùanbÿruñ

2 Neyi bir bÿselige iden esìr-i şehnÀz
Naàme-i ùarz-ı hevÀ-baòşı durur mÀhÿruñ

3 İli biz n'idelüm ilsüz çalalum çaàıralum
Teni şeş-òÀnesini bozuàayuz mehcÿruñ

4 Eràanÿn dil-i èuşşÀúı nevÀ-sÀz eyler
Söz ile naàme-i úanÿn-veş-i ãantÿruñ

5 äÿr-ı Àh èÀleme gül-bÀng-ı fenÀ naèrasıdur
äavt-ı ãÿrìsi durur BÀlì nefìr ol ãÿruñ

Y 32[a], İ 29[b]

94

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Bezm-i ãafÀda sÀúì olan èişve-ger gerek
Çeşm-i óabÀb-ı mey gibi ãaçup naôar gerek

2 Berg-i gül olsa bülbül-i èaşúa n'ola kefen
Kim şìvenine ölüsi anuñ deger gerek

3 Başı göge irişdi ùutalum ãanevberüñ

Servüm bülend-himmete elde óüner gerek

4 Her ó°Àce-i cihÀn geçenüñ dür degül sözi
äarrÀf-ı dehr olanda efendi güher gerek

5 ÒÀk-i belÀ vü àamda yanan gözi yaşluya
BÀlì cihÀnda luùf-ı şeh-i baór u ber gerek

Y 32[b], İ 30[a]

95

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Yüz buldı uydı zülf-i siyeh-kÀre beglerüñ
Sen mÀha oldı sebèa-i seyyÀre beglerüñ

2 Yaàmada mülk-i óüsnüñüñ üftÀde dillerin
äaçma segirdüm eyledi ruòsÀre beglerü

3 Yaúdı buòÿr-ı meryemi òÀl-i muèanberüñ
Misk-i òıùÀda nÀfeye el úara beglerüñ

4[a] dür degül sözi: sözi dür degül

4 Teskìn iderse dÀà-ı derÿnum odın n'ola
Derdine úara baàrımızun çÀre beglerüñ

5 Eglenmez oldı dÀà-ı àam-ı èaşú-ı yÀr ile
BÀlìyi şöyle eyledi ÀvÀre beglerüñ

Y 33[a], İ 30[a]

96

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 N'ola ey merd-i sipihr artar ise nÿr u ferüñ
Mihr ü meh iki çerÀàıdur elüñde bir erüñ

2 Yed-i beyøÀ-yı şeh-i óüsn olalı mihr ile meh
Bir eli gölgesidür hÀle sipihre úamerüñ

3 äar ciger zaòmını gel sìne-i kÀfÿruñ ile
Òoş durur òaste-dile sarması cÀnÀ cigerüñ

4 Ol perì ùutar elümdür diyü faòr itmez idüñ
Olmasa ey dil-i dìvÀne senüñ bir ùutaruñ

5 CÀn niåÀr itme hemÀn vaède-i vaãla BÀlì
İótimÀli olıcaú ãıdúa vü kizbe òaberüñ

Y 33[a], İ 30[a]

97

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

---

* bkz.,Sabahattin Küçük, age, s. 271

Başlık: İ

1 Bugün yarın diyü biz vaède-i dìdÀra eglendük
Göñül eglencesi ÀrÀm-ı cÀn bir pÀre eglendük

2 CihÀn deyrinde taãvìr-i vefÀsız yÀre meyl itdük
Dirìàa óayf naúş-ı ãÿret-i dìvÀre eglendük

3 ÒayÀlüñ ile derün dilde oldıú [46] —bÌÛa ïÏ bàç ‹a
Biz ol EãóÀb-ı Kehfüz óÀlet ile àÀra eglendük

4 èÖmür ser-óaddiñe her rÿz u şeb gitmekdeyüz cÀnÀ
Yol ehli ãandılar kim ara gitdük ara eglendük

5 Dolaşmaz murà-ı dil BÀlì belÀ-yı bendine òÀruñ
CihÀn bÀàında bülbül-veş gül-i gül-zÀra eglendük

Y 33[a], İ 30[b]

98

[46] Tevbe Sûresi 30. Âyet: Eğer siz O'na (peygambere) yardım etmezseniz, bildiğiniz gibi Allah O'na yardım etti. Küfredenler O^nu (Mekke'den) çıkardığı sırada iki kişiydiler. İkisi mağarada iken, o sırada arkadaşına : "Mahzun olma; çünkü Allah bizimle beraberdir" diyordu. Derken Allah O'nun üzerine rahmetini indirdi, onu da görmediğiniz ordularla destekledi. Öyle yaptı ki, o küfredenlerin şirk davasını en alçak etti. Allah'ın tevhidini ise en yüksek kıldı. Şüphesiz ki Allah üstün ve güçlü olup hüküm ve hikmet sahibidir

5[a] cÀn: cÀnÀ Y

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 KÀkülüñ başdan esìr-i èaşúa ser-bend eyledüñ
Zülf ile deryÀ-yı óüsnüñde èaúıl-bend eyledüñ

2 Şehd-i laèlüñ vaãfı düşdi ehl-i diller aàzına
Micmer-i dehrüñ dehÀnında èasel-bend eyledüñ

3 TÀzelense úanı ger baàrum kebÀbunuñ n'ola
Zülf-i perçìnüñle beñzüm şekl-i rÀvend eyledüñ

4 Yaàmalar kimse geçürmez uàrın uàrın baúışuñ
Ol óarÀmì gözlerüñle dehri der-bend eyledüñ

5 DÀyimÀ mìò-ı nücÿm üstinde döner raòş-ı çarò
BÀliyÀ aña kemend ehlini peyvend eyledüñ

Y 33b, İ 30b

99

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Bende-i muúbiliyem ehl-i dil-i maúbÿluñ
Yÿsuf-ı óüsn úabÿluñ ola n'ola úuluñ

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s. 265
Başlık: İ

2 RÀh-ı èaşú ile göñül vuãlat-ı cÀnÀna iriş
Bilmek oldur kişi kendüye çıúarır yoluñ

3 SÀúiyÀ söyleme söz pìr-i muàÀn fevúında
Geçme üstinden eger köpri olursa oluñ

4 èÁşıúa dime ãafÀñ var mı vefÀdan cÀnÀ
Eyü söze ne danışaú yiridür maèúÿluñ

5 ÓÀãılı òırmen-i óüsninde ögütdüm kevnüñ
BÀliyÀ dÀne-i òÀl-i ruòıdur maóãÿluñ

Y 33b, İ 30b

100

NAÔÌRE-İ YAÓYÁ*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Gerçi yüz aúlıàıdur geldi aàardı saúaluñ
Seni ãaúlamaú içün penbeye ãardı ecelüñ

* bkz. Mehmet Çavuşoğlu, Yahyâ Bey Dîvânı, Edebiyat Fak. Yay., İstanbul, 1977, s. 421
Başlık: İ

2 Gün gibi şevú-ı tecerrüdde diñilsen yek-tÀ
HÀle-i mÀha dönüp sÀyeñ olupdur èamelüñ

3 Göreyin iki gözüm merdümi çoú çoú yaşasın
Áb-ı rÿy ile ki alnuñ teridür mÀ-óaãaluñ

4 Eglenürse dil ü cÀn èaşú-ı maabbetle n'ola
Cevr-i nÀzından eyü bir nesi vardur güzelüñ

5 Bì-sütÿn-ı felege BÀlìyi ùaşlatma göñül
Döndürür úıããa-i FerhÀda êarb-ı meåelüñ

Y 33[b], İ 31[a]

101

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Geldi yÀr Àyìne-i èÀleme elvÀn-şekil
Gelmedin Àdeme urunmadın bu cÀn-şekil

2 Ol ãanem òasteleri cÀnlu úadìr eyleyeli
Oldı deyr içre ki dìvÀr ile yek-sÀn-şekil

3 Vechi var [47]áíìÔm ågya ola cÀnÀ Àdem

[47] Tîn Sûresi 4. Âyet: Biz insanı en güzel bir biçimde yarattık.

äÿret-i Óaú bu degül kim ola insÀn-şekil

4 Gelicek Àyìne-i óüsn ele ãÿret buldı
Vechi var göstere ger mihr-i dıraòşÀn-şekil

5 Gizlemez óüsn-i òayÀlini cemÀlüñ dilden
BÀliyÀ olmaya Àyìnede pinhÀn-şekil

Y 34[a], İ 31[a]

102

FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Yaşumı yÀd it eyÀ àonca-i Àl
Güllerüñ   ãolmasun aàzuña ãu al

2 Mevlevìyüz elifì-kisvet ile
NÀmemüz aú yazılıdur abdÀl

3 Şöyle nÀzükdür o sìmìn-ten kim
Bir derüm iki çekirdekdür òÀl

4 Var òÀlüñde suèÀl-i óikmet
Didi LoúmÀn ki aña óubb-ı suèÀl

5 Òaù òayÀl-i ôıla beñzer BÀlì
SÀye-i zülfi şeb-istÀn-ı òayÀl

Y 34ª, İ 31ª

103

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Ehl-i èaşú içünde bir meyyÀl èÀşıúdur
LÀéü bÀlì ãÀf-dil yÀr-i muvÀfıúdur göñül

2 Bir hevÀsı òÿb u rÿşen şÀh-ı èÀdil úaãrıdur
Gice gel gündüz de gel úapanmaz açıúdur göñül

3 Bir mekÀn-ı lÀ-mekÀndur nesne eglenmez geçer
Añlayana şÀh rÀh-ı bì-èalÀyıúdur göñül

4 Ùurfetü'l-èaynına mÀverÀ-yı kÀyinÀt
Berú-ı hÀtifdür yÀòÿd bir Óıør-ı fÀyıúdur göñül

5 BÀliyÀ Àyìnesinde şemm-i vechu'llÀhı gör
Maùlaèından gün doàar bir ãubó-ı ãÀdıúdur göñül

Y 34ª, İ 31ª

104

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Úand-ı mükerrer Àb-ı lebine yiter ezel
Yanınca çoú ãalınma eyÀ tìà ol kesel

2 Dimezdi àonca gül-şen rÀzını bülbüle
Berg-i gül oldı aña açılduúda óüsn-i dil

3 ÁvÀze-i fiàÀnum irişdi feleklere
Var ise peyk-i Àhımuza nÀle daúdı zil

4 Gencìne olam èaşúa didüm n'eylemek gerek
VìrÀne göñlüñ ile didi yüri var yaúıl

5 èAks-i èiõÀr-ı sÀúì meye BÀlì renk virüp
CÀm-ı şarÀb humret ile geldi úan úızıl

Y 34b, İ 31b

105

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Úaşına altun úalem çekmiş bir ebrÿsı güzel
äanki bir meh-pÀredür óüsn ile ol rÿsı güzel

2 ÇÀr-ebrÿyıla óüsn içre bu ben bir bì-kese
ÇÀr-kesdür yÀr kendüm kevn-i gìsÿsı güzel

3 Bosnevì bir sìbdür bÀà-ı ruòında àabàabı
Bir ãanevberdür ya serv ol úadd-i dil-cÿsı güzel

4 Yüzidür óüsn ü cemÀliyle vücÿdı èÀlemüñ

Rÿmì bir meh-rÿ mıdur ol zülf-i gül-bÿsı güzel

5 Bir gül-i nesrìn mi BÀlì ya Yahÿdì peçça mi
Gün gibi altun başlu sìm pehlÿsı güzel

Y 34[b], İ 31[b]

106

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Güldi dem-i bahÀrla dil-i òurrem oldı gül
Gül mevsimin geçürme zamÀnuñ yüzine gül

5[a] bir gül-i nesrìn mi: berg-i nesrìn mi Y

2 Áhum yiliyle ãanma àubÀrum semÀè ider
ÒÀkisterini yÀda virür ehl-i èaúl gül

3 Küllense n'ola dÀà-ı derÿnum ocaàı ger
èAşú ehli cümle kendü ocaàına eşdi gül

4 Bildüñ o dürr-i pÀkine güher idügini
Gitdi nedür bilinmedi yÀri seven göñül

5 EzhÀrı BÀli urmaz iken gülle nev-bahÀr
Dirler benefşe destelerine döküldü gül

Y 34[b], İ 32[a]

107

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 BayrÀm yirinde àonca birer ikişer degül
Alay alay perìleri vardur beşer degül

2 èUşşÀúla ùutuşmasun aàyÀr ger naôar
Ger yeg durursa gözine anı baãar degül

3 Didüm lebüñden ey perì óaú-ı naôar gerek
Didi ki èayn-ı èÀşıúımuñ óarf-i cerr degül

4 Mest düşürüp úoúulayamaz kimse kÀkülin
Kim yÀr yaúıldıàı güni miski tüzer degül

5 CÀn levóasına BÀli yazuldı àazellerüñ
Añlayamaz şu kimse kim oúur yazar degül

Y 35[a], İ 32[a]

108

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Başum üstinden şerÀr-ı nÀr-ı Àh eksük degül
Devlet-i óüsnüñde bir zerrìn-külÀh eksük degül

2 NÀr-ı èaşúuñla dehÀn-ı Àhum aşdı başdan
Úanda kim Àteş ola dÿd-ı siyÀh eksük degül

3 Cürm-i bì-óaddur egerçi cÀndan sevmek seni

PÀdişÀhum èafv úıl úuldan günÀh eksük degül

4 Zülfi altundan hüveydÀ geh ruòı geh cebhesi
ÁsmÀn-ı óüsne lÀ-büd mihr ü mÀh eksük degül

5 Her zamÀn bir yÀr-i zìbÀ ile eglenseñ n'ola
BÀliyÀ dil mülketinde pÀdişÀh eksük degül

Y 35[a], İ 32[a]

109

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Çoú àuããa var başumda hemÀn derd-i ser degül
èAşú ehli bir belÀ ile ölmek hüner degül

2 Zaòm-ı òadeng-i àamze oñulmaz belÀ imiş
Şemşìr-i hecr yaresi olur biter degül

3 ÁlÀm-ı bÿy-ı zülfe úader dir úader bilen
Her şemme-i úaøÀ vü úader olur biter degül

4 Merd-i sipihr elinde meger nìmçedür hilÀl
Ya peyk-i Àha sìm-i beterdür úamer degül

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s. 279
Başlık: İ

5 BÀlìye rÿó-ı şÀfì vü cÀn pÀresi gerek
Deyr-i cihÀnda mÀyil-i şekl ü ãuver degül

Y 35[a], İ 32[b]

110

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Bugün ol çeşm-i àazÀlì úılıcumla aldum
Yine ãayyad-ı cihÀn içre şikÀrum çaldum
2 Meyl-i pÀ-bÿsla sÀúì elüñe irmedi el
Cürèa-i bezm-i àamum elden ayaúdan úaldum

3 Úoşuban raòş-ı dil-i serv-i semend-i tÀze
Şeh-süvÀr-ı şeh-i óüsne yine bir at ãaldum

4 YÀre cÀn virmek ile vaãla sen irdüñ ãanma
óÀlet-i nezèe düşüp ben daòı virdüm aldum

5 Vaãf-ı şehd-i leb-i cÀn-baòşı ile BÀlì yine
Dil-i óayrÀnımuzuñ aàzına bir bal çaldum

Y 35[b], İ 32[b]

111

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Dìdeden dÿr olıcaú òÀl-i ruò-ı cÀnÀnum
Ola yazdum yine ãandum ki dökindi dÀnem

2 Köhnedi pìr-i òarÀbÀt olalı òÀne-i ten
Úorúarum başuma bir gün yıúılur vìrÀnem

3 Beyt maèmÿr idersem n'ola ey dil yir evin
Mÿr-veş zìr-i zemìn olısar Àòir-òÀnem

4 Uramaz kimse delü göñlüme bend ü zencìr
Ne ùutulur úaçılur ne yeñilür dìvÀne
5 BÀliyÀ faúr u fenÀ zümresidür Àl èabÀ
Òilèat-ı şÀhı yiter òırúa-i dervìşÀnem

Y 35b, İ 32b

112

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 ÙÀèat u iòlÀãda her gözine úaldum bilmedüm
Secde-i sehv ile baş egdüm yañuldum bilmedüm

2 Ùurmış idim sÀye-i úadüñ içün ãaf baàlayup
Bir úıyÀm-ı úÀmet-i serve egildüm bilmedüm

3 Bu òamìde úametüm èaşú itdi mÀnend-i hilÀl
Bir dil-i sÀdem úalem-veş iki deldüm bilmedüm

4 Manię oldı gül-şen ü gül-zÀr seyrine raúìb

Reh-güõÀr-ı yÀrde bir òÀn eyledüm bilmedüm

5 Yire yüz sürmek úaøÀdur saña farøÀ sÀye-veş
BÀliyÀ baş eg úaøÀya dime bildüm bilmedüm

Y 36[a], İ 33[a]

113
NAÔÌRE-İ BÁÚÌ[*]
FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Bir hümÀyam velì ÚÀf-ı felege èAnúÀyem
äu gibi ki aúaram gÀhì ùurur deryÀyem

2 N'ola bir noúùa-i pergÀr ise cismüm ôÀhir
èÁlemüñ añladuàı dÀyireden aèlÀyem

3 Sözlerüm tÀc-ı ser itse n'ola her mìr-i kelÀm
Kişver-i mülk-i maèÀnìde bugün DÀrÀyem

4 Rişte-i şevúa dizüp õerre gibi maènÀyı
Felek-i naôma bugün mihr-i cihÀn-ÀrÀyem

5 Aómedì meşrebüz èÀlemde Muóammed óaúúı
Nÿş-ı cÀn isteyene sözde dem-i èÌsÀyem

[*] bkz. , Sabahattin Küçük, age s.294
Başlık: İ

Y 36[a], İ 33[a]

114

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 HilÀle döndi úadüm çenber-i eflÀkden geçdüm
Ùolundum gün gibi ãubóa bu zìr-i òÀkden geçdüm
2 Vücÿdum úatresi ãÀf olsa n'ola jÀle-veş her dem
Maóabbet sebze-zÀrına bir Àb-ı pÀkden geçdüm

3 Baña esrÀrını añmaàa kimse Zühresi yoúdur
İçüp cÀm-ı ãafÀ-baòşı hemÀn ter pÀkden geçdüm

4 Úamu ser-óalúa-i èuşşÀúa döne döne uàradum
SemÀè-ı şevú ile dÀyire-i idrÀkden geçdüm

5 Geçürmişken yaúamdan nÀvek-i hicrÀnuñı BÀlì
Dimiş tìruñ ki ben ol sìne-i ãad-çÀkden geçdüm

Y 36[a], İ 33[a]

115

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 èAşúuñda şöyle cÀnuma degdi cefÀ begüm
Zaómetler oldı degmez idük biz buña begüm

2 Öpe úuca güreşdüñ efendi miyÀn ile
Andan lebüñ nice ãoralum her ãabÀ

3 Úarşu gelürdi saña göñül görse úarşudan
Úuluñı şöyle úarşu gele bir aña begüm

4 ÚurbÀn iderse èÀşıúı àamzeñ meåÀb olur
Cevriyse óaddin aşdı hele òayr ola begüm

5 İki cihÀn yoluñda degül õerre BÀlìye
Ger cÀn ger cihÀn ise itseñ n'ola begüm

Y 36[a], İ 33[b]

116
NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*
FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Bu iki cÀm-ı müåelleå ki müselsel çekdüm
Cürèa-i cÀm-ı elestden anı evvel çekdüm

2 Gün gibi ãanma ãarardum ben eyÀ sìm-beden
äafóa-i çehreme altun ile cedvel çekdüm

1[a] şöyle cÀnuma degdi: şöyle degdi cÀnuma Y

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s.302
Başlık: İ

3 Ten-i zerden àam-ı zülfüñden ayurdı vaãluñ
Luùf ile ãırma ãaçuñdan yine bir tel çekdüm

4 Müjemi úıl úalem eyleyeli naúúÀş-ı eõel
Sìm-i eşk ile yüzüm üzre gümüş óal çekdüm

5 SÀúiyÀ elden ayaàa beni muótÀc itme
BÀlì mey çekmeden aàyÀr ile ben el çekdüm

Y 36b, İ 33b

117

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 İşigüñdür óarìm-i Kaèbe-yi ehl-i ãafÀ úıblem
Yüzüñdür nÿr-ı maóø-ı Úuds erbÀb-ı vefÀ úıblem

2 CemÀlüñ úıblesin gözler dem-À-dem merdüm-i dìdem
Gözümdür èaks-i óüsnüñle baña úıble-nümÀ úıblem

3 äafÀsı èumre sürdi Merve Óaúúı Kaèbe-i Óaúúuñ
Seni èÀlem ùavÀf itmek n'ola ger farø ola úıblem

4 äafÀ-yı beyt-i maèmÿruñ ùavÀf-ı Kaèbeden yegdür

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s. 306
2a ãarardum: ãordum Y

Degildür serde ÙÿbÀ úÀmetüñden müntehÀ úıblem

5 TemennÀ-yı viãÀl eyler yüzüñ tÀbın görüp BÀlì
Görinse nÿr-ı Kaèbeye müstecÀb olur duèÀ úıblem

Y 36b, İ 33b

118

NAÔÌRE-İ ÒAYÁLÌ*

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Yine bir sÀúì-i gül-ruò elinden cÀm-ı Cem çekdüm
Aúıtdum ol leb-i mey-gÿnı ejder gibi dem çekdüm

2 Elifler kesdüm abdÀla ne dögdüm sìnemi güm güm
Úudÿm-ı yÀrla èaşúuñ diyÀrına èalem çekdüm

3 áamum teslìm-i rÿó idince dek hìç olmadı fÀnì
BelÀ naúdini bÀúì diyü èuşşÀúa õimem çekdüm

4 Dimek úavs-ı úuzaó itdi ióÀùa Kaèbe-i kÿyın
Aña dÀyireyi bu rebè-i meskÿnı óarem çekdüm

5 Úadüñden ùoàrı óarf öğrenmek içün baş egüp BÀlì
Elif lÀma çıúınca ùıfl-ı dil òayli elem çekdüm

Y 36b, İ 34a

119

* Başlık: İ

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Zülf-i yÀre diledüm misk ile bir nÀme yazam
Úaşı èünvÀnın anuñ nÀmeye ser-nÀme yazam

2 ŞÀò-ı gülden úalem aldum ele mÀnend-i bahÀr
NÀme-i berg-i güli serv-i gül-endÀma yazam

3 RÀdde çekdi ãaçı oldı raúam-ı noúùa-i òÀl
Defter-i óüsnine bir gün gibi rÿz-nÀme yazam

4 Çeşm-i bìmÀrına maómÿm-ı àamuñ ãıóóat içün
Ol òayÀlin n'ola ger dìde-i bÀdÀma yazam

5 Leb-i mey-gÿnı ile sÀúì-i gül-çehrelerüñ
Nükte-i defè-i àamda cÀm-ı ser-encÀma yazam

6 Kilk-i dil àarú olalı baór-ı murÀd eleme
O úalem barmaàı vaãfında bulam òÀme yazam

7 Ehl-i èaşú oúumaàa gÿşe-be-gÿşe BÀlì
TÀze dìvÀnumı bir yÀr-i dil-ÀrÀma yazam

Y 37[a], İ 34[a]

120

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 ÙÿfÀn-ı Nÿóa döndi aúan yaşum aàlaram

Baña olacaú oldı hemÀn başum aàlaram

1[b] hemÀn: hem Y

2 Bezm-i ayaàa mey gibi gezdüm ayaú ayaú
èÁlemde bulmadum bir ayaúdaşum aàlaram

3 BÀlÀ úadüñle göñli düşürdim belÀlara
áurbetde úaldı derd ile yoldaşum aàlaram

4 äu sepmez Àteşüme meded gözlerem yaşı
Yandı àam odlarıyla içüm daşum aàlaram

5 óÀli úomazdı òÀli àamın BÀliyÀ beni
Hem ãormaz oldı óÀlümi óÀldaşum aàlaram

Y 37[a], İ 34[b]

121

MefÀèilün MefÀèilün MefÀèilün MefÀèilün

1 Yine bir Àh Àteş-nÀk işigüñden yaña çekdüm
Gören ãandı göge odlar ãaçar bir ejderhÀ çekdüm

2 äadÀ-yı ãÿr-ı İsrÀfille hem-dem olup naèram
Ser-Àmed raèd-ı mestüm dehre gül-bÀng-ı fenÀ çekdüm

3 Ser-Àmed-i pehlevÀnum yine bir Àhen-dil egdüm ben
Bugün meydÀn-ı èaşú içre demürden berg-i pÀ çekdüm

4 Uyardum şevúum ile çeşm-i èÀlem-bìnini mihrüñ
Baãìret nÿrı ile aña keól-i rÿşenÀ çekdüm

5 N'ider èaşú ehli yanında didüm Mecnÿna ben BÀlì
Maóabbet şÀh-rÀhında anı òayli yola çekdüm

Y 37b, İ 34b

122

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 GiriftÀr-ı àam-ı èaşúam yine cÀnÀnı küstürdüm
Anuñ derd-i firÀúıyla birinde cÀnı küstürdüm

2 Güneş gibi seóer úalúup görinmez kevkeb-i devlet
Úara aòşam olur gelmez meh-i tÀbÀnı küstürdüm

3 Beni gördükçe gül-şende açılmaz yÀr şÀd olmaz
Yüzini àonça-veş dürdi gül-i òandÀnı küstürdüm

4 ÒayÀlüm ol perì-çehre beni gözine göstermez
Baña aàmÀz-ı èayn eyler göz-i fettÀnı küstürdüm

5 NigÀrı sevmeden àayrı òaùÀmı bilmedüm BÀlì
GünÀhum neyki yÀ Rabb ne itdüm anı küstürdüm

Y 37b, İ 34b

123

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Meclisde ittifÀú idüben sÀúiyÀ èumÿm
CÀm-ı lebüñ içün didiler dÀfièü'l-àamum

2 Resm itdi bÿy-ı zülfini bÀd-ı hevÀ diyü
TìmÀr-ı óüsni defterine baàladı rüsÿm

3 Úadd-i òırÀmı ile elif bir óisÀb imiş
Ol iki òÀli yüzde añı noúùa-i ruúÿm

4 Óüsn-i nigÀrı görmeye ne dime gördügüñ
èÁlem úaraàı ise gözüñ èÀrifÀne yum

5 BÀlì tutuşdı odlara dön nÀr-ı Àh ile
Olursa n'ola şevúuñ ile óıdmetüñde mÿm

Y 37[b], İ 35[a]

124

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Çarò ururken èaşú ile virsem eger cÀn dönmezem
Döne döne ger beni öldürse devrÀn dönmezem

2 èAşú ile pergÀra döndim dÀyirem bilmez o yÀr

Bir perìdür ger çeküp çevürse her-Àn dönmezem

3 èAşúda ser-óalúayam girdüm semÀèa yÀr içün
Döndürem dirse beni gerdÿn-ı gerdÀn dönmezem

4 Ol mehüñ gün gibi dÿr itdüm der ü dervÀzesin
Üstime dönmezse de ol şÿò-ı devrÀn dönmezem

5 BÀlìyi dolandurup her şeb ruòuñ pervÀne-veş
Dutuban baúmazsa ol şemè-i şeb-istÀn dönmezem

Y 38[a], İ 35[a]

125

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 KÀkülüñ ùaraña serdÀr olalıdan yÀrÀn
Didiler zülf-i dil-avìzüñe şÀh-ı mÀrÀn

2 Deşt-i Úıpcaàa dönüp sìnelerüñ ãaórÀsı
áamze TÀtÀrına kÀkülleridür ejderòÀn

3 Úatı merdÀne güzeldür o civÀn-ı tÀze
N'ola her merd-i àarìbe ola şÀh-ı merdÀn

4 SÀàar-ı teşne degül úanunı úurutmaà içün
Küpe küp düşdi bu mey bitdi küpe pìr-i muàÀn

5 Düşmenüñ lÀf-ı güõÀfından Àdem nefret ider
BÀliyÀ bir yire yalan ile sıàmaz ìmÀn

Y 38[a], İ 35[a]

126

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Naúd-i cÀn virdi alan kÀkülüñüñ sevdÀsın
Ehl-i dil ile lÀ-büd degişür dünyÀsın

2 Rÿyuñ üstinde úaşuñdur iki rÀ ruòsÀre
Òalú-ı èÀlem sever ebrÿlaruñuñ burasın

3 Yine peykÀn ucını úana baturdı cigerüm
Hele úanatdum ucın Óaú oñara ãoñrasın

4 Ne arar òalú-ı cihÀn miåligi èÀlemlerde
Yirde gökde yaluñuz mihr-i cihÀn-ÀrÀsın

5 BÀlìnüñ aàmadı bir òÿb-terÀzÿsından
Óüsn-i Yÿsuf ne alur ãatar èaceb zìbÀsın

Y 38[a], İ 35[b]

127

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 İtdi yaşumla gözüm zevraúı deryÀ seferin
Müjeler oldı görüñ ide donanma seferin

2 Düşicek reng-i ruòı èaks-i sìb-i õeúana
Eylesek Àl ile n'ola úızıl elma seferin

3 Ser-civÀnı getürüp muà-peçeler ki bezme
Her àalatdan idelüm yine áalaùa seferin

4 Sefer itmege bedenden úamu rÿó-ı èadÀ
Bir nümÿne idelüm èÀleme Malta seferin

5 Úıble-i óüsn-i ruòında dizilen BÀli o òÀl
ÓÀcılardur ki ider Kaèbe-i èalyÀ seferin

Y 38b, İ 35b

128

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 İçmeyen mey-gÿn lebüñ yÀdına nÿşı derd olsun
Sevmeyen sen sÀúì-i gül-çehreyi nÀ-merd olsun

2 Óaset itme èÀşıúı yoluñda úurbÀn itmede
áamze-i òÿn-rìzüñüñ úaããÀbı úo cömerd olsun

3 Çifte çifte kÀkülüñ boynına ãalındurmayun
Rişte-i zülf-i taèalluúdan kesilsün ferd olsun

4 YÀr daúmış verd-i nesrìn farúına dülbendinüñ
Gül-sitÀnı óüsninüñ èuşşÀúı rÿy-ı zerd olsun

5 BÀliyÀ mirèÀtı ol nev-òaùla muàber olmayın
Olsa ger Àyìne-i İskenderì pür-gerd olsun

Y 38b, İ 35b

129

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Sürersin òarca èuşşÀúı n'olur bu òarc-ı zÀyirden
Vaôìfeñ ola lÀyıú mı a sulùÀnum zevÀyirden

2 Fülÿs-ı aómere úadar degüldür gülleri ãanma
Şükÿfe bergine bir aúçeler kesdürdi kÀàıddan

3 Begüm bir bÿseñi biñ şÀhid-i bÀzÀra virmem ben
Lebüñüñ aàzı iúrÀrı baña biñ nice şÀhidden

4 O òaùù-ı laèl-i yÀúÿtuñ n'ola fetó itse reyóÀnı
áubÀr-ı óüsn taórìrüñ miåÀl almış èUtÀridden

5 äadef mecmÿèasında bir dür-i yek-dÀnedür naômuñ
Úarìr-i èÀlem ol BÀlì sözüñ var ùarz-ı vÀóidden

Y 38b, İ 36a

130

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Muècize gösterür ise n'ola óüsn-i cÀnÀn
Gün yüzinde yed-i beyøÀ durur anı alan

2 Çekmezem õerrece yÀrÀn-ı ãafÀnuñ àamını
YÀr yarsun başumı úoñ tek ol olsun yÀrÀn

3 Merdüm-i dìdeme óÀøırladı baòt-ı siyehüm
Dìdeden úara ãu ile iki ùolu fincÀn

4 Ayaú ayaú n'ola úalúınsa dil-i ãad-sÀlüm
SÀye-i úÀmet-i sÀúìdür èaãÀ-yı pìrÀn

5 BÀliyÀ dilde èaúìú-i lebinüñ õikri içün
Oldı tesbìói cihÀn òalúınuñ elde mercÀn

Y 39a, İ 36a

131

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

* bkz., Sabahattin Küçük, age s.322

Mefèÿlü MefÀèìlü MefÀèìlü Faèÿlün

1 El bir idelüm derd ile cÀnÀnuñ elinden
äad-çÀk idelüm sìnemizi anuñ elinden

2 Dil mi úalur alınmaduú ol óüsn-i nigÀre
Anı da alur Àn ile Àh anuñ elinden

3 Óüsn-i yed-i beyøÀsı içün zümre-i bÀnÿ
Úana boyar el Yÿsuf-ı Kenèanuñ elinden

4 äayd eyler idi Yÿsufı ol pìre-zen-i dehr
Úurtulmasa dÀmÀnı ZüleyòÀnuñ elinden

5 BÀlì àam ile gül gibi nÿş eyledigüm mey
Úan oldı baña sÀúì-i devrÀnuñ elinden

Y 39[a], İ 36[a]

132

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

Başlık: İ

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s. 320

Başlık

Mefèÿlü MefÀèìlü MefÀèìlü Faèÿlün

1 Uc virdi belÀ zülf-i perìşÀnuñ ucından
Ucdan uca miónet-zedeyüz anuñ ucından

2 Ey úaşları yaúanuma her dem girer oldı
PeykÀn-ı semm-i nÀvek-i müjgÀnuñ ucından

3 Dil ãoúduàı'çün yarelerüñ aàzına her dem
Úanlar ãaçılur èÀleme peykÀnuñ ucından

4 Yirden yire çalındı àubÀr-ı reh-i cÀnÀn
Bir òÀk ayaàa binmedi dÀmÀnuñ ucından

5 Daldan dala úondurdı göñül muràını BÀlì
TÀlim uçurup serv-i òırÀmÀnuñ ucından

Y 39[a], İ 36[b]

133

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

---

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s. 321
Başlık: İ

1 Urdum yüzümi èaşú ile ÀsitÀne ben
İrgürdüm anda başumı heft-ÀsmÀne ben

2 Çekdüm çoú èusr rişte-i maúãÿda dizmede
Tesbìó-i yüsr-i óÀl-i ruòın dÀne dÀne ben

3 Menzil ùaşı idindi bu seng-i mezÀrumı
Her úaşı yaya óaşre dek olam nişÀne ben

4 FerzÀne-i zamÀneyem ol şÀh-ı óüsnle
Naùè-ı cihÀnı seyr iderem òÀne òÀne ben

5 BÀlì bu mülk-i maènìde mìr-i kelÀm olup
ŞÀhum serìr-i naôma bugün ÒüsrevÀne ben

Y 39b, İ 36b

134

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Bükilüp fevte ãıúılmazdı çıúup óammÀmdan
Düşmeseydi ger cedÀsun serv-i sìm endÀmdan

2 Cÿşa geldi lülelerden serv-i úadüñ gördi ãu
Baúmaàa óammÀm saña gözler açdı cÀmdan

3 MÀhuñdur destüñde ùasuñ didüm ol gün yüzlüye
Başuma ãular úoyuldı ùaèn-ı òÀã-ı èÀmdan

4 Úor ne başına perìler ùas üşürse àam degül
Üstüñe ãu ãaçduàı'çün kÀse-i gül-fÀmdan

5 BÀliyÀ yÀr ayaàına ãu dökelde dìdeler
El yudum Àb-ı melÀmetle bu neng ü nÀmdan

Y 39[b], İ 36[b]

135

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Görenler àam-ı pusulasında óÀlüm Àh u zÀrumdan
Bilürler ne hevÀ úullanduàumı rÿzgÀrumdan

2 MaúÀbirde olan seng-i èalÀmet hice ùaşıdur
CihÀnuñ neydügüni heceleñ seng-i mezÀrumda

3 Dimeñ yirden úopar bÀrÀn deminde şemme-i òÀki
Gelür ùopraàımuñ úoúusı cism-i òÀk-sÀrumdan

4 ÚıyÀm-ı úÀmetüñ õevú ile çün úadem rükÿè itdi
Sücÿda vardı evrÀú-ı òazÀnum berg-i yÀrumdan

5 Görüp cÀnÀnumı BÀlì tekellüf eyledim cÀnı
Úabÿlı cÀna minneddür alursa bir güõÀrumdan

Y 39[b], İ 37[a]

136

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ [*]

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Od atdı çaròa Àhum ile gice mÀh-ı nev
Oldı şafaú şerÀreleri mihr bir èalev

2 Mengÿş-ı nev-arÿs sipihr olmaz idi meh
Söz cevherin daúınmasa gÿş-ı suòan-şinev

3 Her bir nihÀl àonçaya virdi şeh-i bahÀr
Gül òalúasını tÀze vü tÀze nev-be-nev

4 Açdı óayÀ úapuları yÀri gelür diyü
Gezdi şifÀè-i mihr ü mehi arayu ev ev

5 YÀrdan vefÀlar olmayacaàı muúarrerüñ
BÀlì cefÀ ise àaraøuñ bì-vefÀyı sev

Y 40ª, İ 37ª

137

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Ne úadar úıymete çıúsa o dür-i nÀ-süfte
Hìç bÀzÀrcılıú olur mı cihÀna müfte

2 Boynı úulaàı açuú tÀze gülüñ yÀr gibi
áonca-ebkÀrı başı örtilü bir nÀ-òufte

[*] bkz., Sabahattin Küçük, age, s. 346
Başlık: İ

3 Óüsn-i dìn-dÀrına Àyìne gibi her güzelüñ
Baúdı úaldı gözimüz oldı göñül Àşüfte

4 Yaúdı èaşú Àteşini maùbaò-ı úalb içre ÒudÀ
TÀ ki sözin pişirüp söyleye her nÀ-puòte

5 Leb-i vaãfındaki şièrüñ dime BÀlì àayra
Yaraşur mı eyü söz her dehen-i bed-güfte

Y 40[a], İ 37[a]

138

Mefèÿlü MefÀèìlü MefÀèìlü Faèÿlün

1 Úıldan úıla söyletmege o tÀrı kemÀnçe
Dir ciki ciki yalvarı yaúarı kemÀnçe

2 Olursa iki sözlü n'ola zìr ile yayı
YÀrüñ ãaúızın çekmege her yarı kemÀnçe
3 Anì çekerük iñledeli zülf-i siyeh-kÀr
Diñletdi nigÀr pÀresine zÀr-ı kemÀnçe

4 Nerm itmiş iken inceden ince sözi göñlüm
İtmese ãızladı ãoñunı bari kemÀnçe

5 äalınsa iki yaña ãafÀdan n'ola BÀlì
Seyr itdi óırÀm-ı úad-i dil-dÀrı kemÀnçe

Y 40[a], İ 37[b]

139

FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 Ne úadar kim ãafÀ ola dürde
İki lüélü dişüñ geçer òurde

2 YÀre yolında öldügüm dimegin
Utanup yire girdi her mürde

3 Beklerük óÀcı óüsnüñ iórÀmı
Şièrüm aña úaãìde-i bürde

4 Bir içim ãu mı tìàuñı görsem
Didi baş eg yaraàımuz kürde

5 BÀli ùururken èaşúuñı şÀhum
Efser itmeye her bir efsürde

Y 40[b], İ 37[b]

140

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Buraya cism-i óÀsir gibi yıúasın başuma
Şevú-ı şemèüñ çıúa fÀnÿs-ı tenümden daşuma

2 Eşkimüñ mevci seker düşdi kenÀr-ı yÀre
O düginden güzelüm irmedi başum başuma

3 Bir ayaú ùaşı durur menzilüme seng-i mezÀr
İrmedi kimse nişÀnuma ne ayaúdaşuma

4 Başımuñ yazusın eleminde siyeh-mÿ ãanmañ
Aãdı ol sÀye-i ebrÿsı úaraltı úaşuma

5 Gül gibi başuma bindükçe hevÀ-yı leb-i yÀr
BÀliyÀ óÀlet olur kim ãıçırar cÀn başuma

Y 40b, İ 37b

141

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Yine başdan girişür kÀkül-i müşg-efşÀna
Şöyle kim sünbülüñüñ sìnene beñzer şÀna

2 Lebüñ içün arasunda iki lÀm-ı zülfüñ
èAyn-ı laèl oldı gözüm döneli reng-i úana

3 Başumı tek yara yÀrÀn-ı ãafÀ àayretine
Ne tekellüf güzelüm baş virelüm yÀrÀna

4 Diş ãırıtmamaàa yÀrüm n'ola degsem aàzına
äarıdan rişteleri beñzemese dendÀna

5 Úanlu göñlüm giyürür BÀlì gözi merdümine
İnanan Yÿsuf-ı gül-çehresini iòvÀna

Y 40[b], İ 38[a]

142

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 NÀr-ı èaşúum şuèlelendürdi hevÀ-yı Edrine
Şu úadar ùurduúça óüsn-i iútiøÀ-yı Edrine

2 Her kenÀr-ı Àbda biñ serv-i gül-ruòsÀrı var
CÀn bitürse ùañıdur neşv ü nemÀ-yı Edrine

3 Remzdür men lem-yezuú lem-yaèrif èÀlem òalúına
Bundan añla neydügin õevú-ı ãafÀ-yı Edrine

4 BÀà u dÀà u ãaón-ı gül yer kenÀr-ı Àbdur
MÀ-verÀéü'n-nehre beñzer mÀ-cerÀ-yı Edrine

5 Münèakis ãuyında BÀlì mÀverÀé-yı kÀyinÀt
äÀfdur Àyìne-i èÀlem-nümÀ-yı Edrine

Y 41[a], İ 38[a]

143

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèilü FÀèilün

1 Rìşine güldi her çemenüñ berg-i sÀz ile
Ortaya geldi sünbüli gör bir piyÀz ile

2 Meh-tÀbuñ özge èÀlemin itsüñ senüñle biz
Maómÿd-ı mÀha beñzesüñ ey şeh ayaz ile

3 ŞÀhin gözüñe n'ola cenÀóın ola müjen
Òalú diye şÀh-ı óayra çıúar şÀh-bÀz ile

4 Rengìn ada libÀsı durur bikr-i maènìnüñ
Òoşdur ki nev-èarÿs-ı zamÀne cihÀz ile
5 Ölmemek ile úayda bu öldi BÀliyÀ
İrdüñ o serv-i úÀmete èömr-i derÀz ile

Y 41[a], İ 38[a]

144

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Didi dünyÀ deger il tìà-i àam-ı cÀnÀna
Düşeyin òançer-i berrÀnına degsün cÀna

2 Sìne ki sìnelere ãarmaàa biñ cÀn virelüm
CÀn-ı èÀlem degeridür olıcaú cÀn cÀna

3 Ùurra vü zülf gerekür ki girişmiş iken
Düşlerin yek idi ãaydurmasa òalúa şÀna

4 Elem-i cÀh-ı zeneòdÀnına itdi beni dil
Yÿsuf-ı èÀlem olaú yaramazuz iòvÀna

5 BÀliyÀ çek elem-i èaşúuñ èivÀ-ruòlarını
èAşú ser-defterine çünki yazılduñ òÀne

Y 41[a], İ 38[b]

145

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Çalışur dil bir leb-i cÀnÀn içün cÀn óaúúına
Gör o zülf-i kÀfiri ãarúar MüselmÀn óaúúına

2 KÀkül-i müşgìniñüñ her tÀrı èömr-i cÀvidÀn
Dimeñüz uzun úısa zülf-i perìşÀn óaúúına

3 Öldürüp úurtulmaàa ten maóbesünden cÀn dil
Tìruñuñ var ter òalÀãı ehl-i zindÀn óaúúına

4 Bedr-i tÀm iken cemÀli mihr-i èÀlem-tÀbımuñ
Artuú eksük söylemeñ ol mÀh-ı tÀbÀn óaúúına

5 Ser-fürÿ eylerse ÙÿébÀ n'ola BÀlì úaddine
Ùoàrudur dirler hep ol serv-i òırÀmÀn óaúúına

Y 41ᵇ, İ 38ᵇ

146

FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 Bikr-i maènÀya ùabèımuz ana
Sözüm erkegidür babayÀne

2 Nev-èarÿs-ı òayÀl-i rengìne
Söz eriyüz naômda merdÀne

3 N'ola mìr-i kelÀm olsaú naôma
Neseb-i èAlìyüz emìrÀne

4 Her úaãìdem begüm alay begidür
áazelüm biş bölük aàayÀne

5 Úorúmış ögünmege muòanneå olan
BÀli at sürdi òaãma meydÀne

Y 41ᵇ, İ 38ᵇ

147

FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 Biri gül yÀrimüñ biri àonca
MÀliküz èaşú ile iki gence

2 Yed-i beyøÀ-yı óüsn-i meh-rÿlar
Pençe-i ÀfitÀba ser-pençe

3 Bizi yÀr ile egler oyalar
Oldı dìvÀne dil del'eglence

4 Göñlimüz aldı göñli dil-dÀruñ
İki göñül uàraduú rence

5 BÀli aldamaà ile bÿseñ alur
Didi olsun baña bu ögrence

Y 41[b], İ 39[a]

148

MefÀèìlün MefÀèìlün Faèÿlün

1 Dime ebrÿ-yı yÀre şöyle böyle
Meh-i nev egri otur ùoàrı söyle

2 Òaùuñ gün yüzde òaùù-ı istivÀdur
Ne var ey ÀfitÀbum olsa öyle

3 Varup dil-òasteler yÀre ãaàaldum
Eyü vardum òoş itdüm işte şöyle

4 İçer ãÿfì mey-i òÿn-Àbı Àbı
Ki yaènì yumaú ister úanı ãuyla

5 Olaldan kÿy-ı yÀre BÀli mÀlik
Virürlerse degişmez şehri kÿyla

Y 42[a], İ 39[a]

149

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 CÀnlu bÀúì diyü ãararsaú oñulmaz yaraya
Sìneñüñ merhem-i kÀfÿrisi zaòmed yaraya

2 Baór-i óüsnüñ úızıl adası ruòuñdur güzelüm
Mermer-i seng-dilüñden geçelüm Marmaraya

3 Baór-i èUmmÀn melÀóat idi deryÀ-yı cemÀl
Mevc-i óüsnüñ göricek òaù úodı ayaú úaraya

4 Cengimüz úıymete götürmege úardı dökdi
Döndürelden ten-i şeş-òÀnemüzi pÀreye

5 BÀlìyi çekdi çevürdi o kemÀn-ebrÿlar
Göñlimüz her úaşı bÀde alınur yayúaraya

Y 42[a], İ 39[a]

150

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Óalú-ı èÀlem ideli ÀrÀm bir cÀnÀnla
Yürür oldı èaşú içinden biñ kişi bir cÀnla

2 ÓÀlüme aàlamaduàı'çün bu çeşm-i merdümi
Boàayın bir úatre ãuda dìde-i giryÀnla

3 SÀàar ile sÀúiyÀ şöyle aàız birikdi kim
äu gibi içdügimüz ebrÿ gider yÀrÀnla

4 Bezm-i gülde sÀàar-ı aèdÀya virdüñ inkisÀr
Yine şeyùÀn ayaàın úırduú bugün rindÀnla

5 TÀze şièr-i dil-güşÀn ile pür oldı BÀliyÀ
Gül gibi mecmÿèa-i bülbül hezÀr-destÀnla

Y 42[a], İ 39[b]

151

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Mey-i èaşú itdi yine bülbül-i mesti geveze
Sebzeler olsa n'ola bezm-i gül ehline meze

2 Lebüñe baàladı şerbet şeker-i ser-gülle
äu gibi bir úolı úuvvetlü gerek baş eze

3 Úatı ince egidür sÀúì harìr-i süròi
Arış aràaç yiterüz biz de raúìb meleze

4 Merdüm-i çeşmi raúìbüñ müjelerle dökinür
Gözi çırpınmaà ile aàıruban döndi beze

5 BÀliyÀ mey-kede vü bezm-i cihÀnı dolanup
Cürèalar çıúdı ayaúdan mey ile geze geze

Y 42b, İ 39b

152

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Öldügine sevinür èÀşıú-ı òoş-óÀli göre
èAşú dìvÀnesidür Úayàusuz AbdÀlı göre

2 NÀfe-i Leylìyi èÀlemlere vaãf itdügi'çün
Oldı Mecnÿn belÀ-keş deve delÀlı göre

3 Varaú-ı dìgeridür safóa-i gül bülbül-i èaşú
Muãóaf-ı óüsn-i ÒudÀ yÀr feraó fÀlı göre

4 Naèl'çüñ naúşı hevÀsı ile baş úoşduàı'çün
ÕÀhidüñ tÀcı serinde olan ol dÀlı göre

5 Ezelì ãiàar-ı bidÀyet olan èilm-i Óaúda
Noúùa-i BÀlì durur besmelede BÀlì göre

Y 42b, İ 39b

153
NAÔÌRE-İ NECÁTÌ*
FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 èAks-i òaù virdi óalel ãÿret-i mÀh-ı feleke
Hìç meydÀn-ı óüsnde yüz aàardur mı leke

2 YÀre maènÀ gibi irmege gerek istièdÀd
Çoú elem çekdi bu göñlüm irişince meleke

3 Çehre-i zerdümi altun oluú itdi başum
Beñzeliden óacerü'l-esvede òÀlüñ meóeke

4 äuda mÀhiyet-i mÀhì feleke èaks-i hilÀl
Òançerüñe şaèşaèsı irdi semÀk ü semeke

5 Vuãlatına beni çekmezse naãìbüm BÀlì
Atsa neyine úoñar kim ecelüm yÀri çeke

Y 42b, İ 40a

* Başlık: İ

154

Mefèÿlü MefÀèìlü MefÀèìlü Faèÿlün

1 İtdükçe temÀşÀ-yı cihÀnda didüm AllÀh
Óalú baúdı temÀşÀlaruma mÀ-òalaúa'llÀh

2 Dil-ber bu yürüyişle nemüz var ise aldı
Göñlümüzi de ala yorulıvire şÀéllÀh

3 Ey úadi elif kÀkülüñ oldıysa n'ola lÀm
Her sözüme lÀ dime didüm didi lave'llÀh

4 Òÿb olacaàı n'ider olan yÀrine úanèı
Baña olacaú oldı tevekkül èaliyu'llÀh

5 Óaúú-ı küle óÀøır görelüm ey büt-i sìmìn
BÀlì osun ol èÀlem-i vaódetde maèallÀh

Y 43[a], İ 40[a]

155

Mefèÿlü MefÀèìlü MefÀèìlü Faèÿlün

1 CÀnÀna muãaffÀ olur Àyìne-i sìne
MiréÀt-ı Sikender midür ol rÿy-ı zemìne

2 Yoluñda döküp ãaçmaà içün sìm-sirişki
èAşú itdi iki gözlerümi ãuya òazìne

3 äaórÀya düşer nÀfesi boyuñla àazÀluñ
ÒÀk-i rehüñi iltse ãabÀ kişver-i Çìne

4 Çün ehl-i hevÀ ile yile virdi deründe
Ney uàradı üstÀd-ı nevÀnuñ nefesine
5 DeryÀ-yı naômda dür-i maènÀ ile BÀlì
Oldı bu àazel ùarzına mecmÿèa sefìne

Y 43[a], İ 40[a]

156

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Görmezüz ol mihr ü mÀhı ãubóda aòşamda
Zülf-i dil-berle úılavuz gibi Àòir şÀmda

2 ÚÀmetüm döndi ãalıncaàa n'ola baúmazsa yÀr
äaà olun servüm ile ãalınalum bayrÀmda

3 Ayaàına dìdeler ãu dökdügin añar mı hìç
Ey perì bir ùas ãuyı bilemeyen óammÀmda

4 EvvelÀ ezhÀr-ı óüsnüñ oldı gözde münèakis
İbtidÀ lÀ-büd şükÿfe açılur bÀdÀmda

5 Naòl-i úadüñden müferrih söz úoparur BÀlì kim
Leõõet olmaz meyve-i eşèÀr-ı taèb-ı óÀmda

Y 43[a], İ 40[b]

157

NAÔÌRE-İ EMRÌ[*]

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Buluşmadın ölürsem serv-úad-i gül-çehre yÀrümle
Dökem tÀ óaşr olınca başumı seng-i mezÀrumla

2 Dimek òÀk-i mezÀrmm yile virdi gird-bÀd-ı Àh
HevÀ-yı èaşúı bir servüñ semÀè eyler àubÀrumla

3 Olaldan iki gözlü ÀsiyÀbum üstüò°Àn-ı ser
Degirmenler döner başumda eşk-i cÿy-bÀrumla

4 MurÀdum ger degülse ol úıyÀmet úÀmetün vaãlı
MülÀúÀt olmayayın rÿz-ı maóşerde nigÀrumla

5 Ruòuñ òaùù-ı siyÀhìdür úara baòtum benüm BÀlì
Ne úara günlere úaldum bu óÀl-i bì-úarÀrumla

Y 43[b], İ 40[b]

[*] Başlık: İ

158

NAÔÌRE-İ EMRÌ*

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Görinen yÀ dìde-i èuşşÀúdur ya şÀhda
Ey elif-úad óalúa-i yÀdur bu úaddüm Àhda

2 Sìne girsün sìneye bu sende ãarmayan seni
Óalúa-yı hÀ oldı çaròuñ çenberi sen mÀhda

3 HÀy èömrim hÀda òam zülfüñe rÀh-ı èaşúda
LÀ-cerem hÀ naèlicüñ naúşı gibidür rÀhda

4 áabàabuñı sìbe teşbìh itdi gerçi bÀà-bÀn
HÀ durur dÀyire-i çÀh-ı õeúan efvÀhda

5 BÀliyÀ cÀn ÀsitÀnına içerden baúmaàa
Zaòm-ı sìne hÀ gibi revzen durur der-gÀhda

Y 43^{b}, İ 40^{b}

---

* Başlık : İ

159

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 èÁşıúuñ girdükçe ol mÀh-ı şeb-ÀrÀ úoynına
Şol yed-i beyøÀya beñzer girdi MÿsÀ úoynına

2 Baór-i eşkümde perì-rÿlar ki oldı münèakis
äan deñiz mÀlikleridür girdi deryÀ úoynına

3 Sırr-ı èaşú yÀri pinhÀn eyledi dil àayrıdan
äanki àÀr EãóÀb-ı Kehfi úoydı tenhÀ úoynına

4 Mÿcib-i vaãl olsa ùañıdur maóabbet dostum
èAşú iletdi Yÿsufı Àòir ZüleyòÀ úoynına

5 DÀne dÀne òÀk-i müşgìn mi ki BÀlì sìnede
Yaòud èanber úoydı ol zülf-i muùarrÀ úoynına

Y 43b, İ 41a

160

Mefèÿlü FÀèilÀtün Mefèÿlü FÀèilÀtün

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s. 367
Başlık: İ

1 Yaèúÿb-ı dil ùufeylì èaşú ile hÀy hÿda
Devşürdi úayd-ı bendüñ cÀn Yÿsufın úuyuda

2 Úaddüñ şebinde ùoàdı ol mÀh-ı bedr tÀmÀm
äaldı òırÀm-ı úadi her sÀye-i sücÿda

3 Olalı úara baàrum derdüñ ile mürekkeb
Baòtum şebinde oldı Àhum duòÀn-ı dÿda

4 Bir yüzi ãulu tìà ol dÀyim óamiyyet ile
Kim ÀsiyÀb-ı dehrüñ döner hep Àb-ı rÿda

5 Yoà iken ol dehÀnuñ hergiz nişÀnı BÀlì
NÀmı delÀletiyle geldi èadem vücÿda

Y 44[a], İ 41[a]

161

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Nefèì var defè-i òumÀr ile úamu derd-i sere
Tÿrş-rÿlarda eyÀ sÀúì raúìbüñ gebere

2 Yolda günden úararup oldı siyeh-çerde nigÀr
Olalı ehl-i sefer beñzedi mÀh ãafere

---

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s. 364
Başlık: İ

3 Neseb-i gülde úamu àoncalar Àl olduàına
Varaú-ı sebzüñ èalÀyimleri yiter şecer

4 Naòl-ı úaddüñ elemin çekmede ey serv-i òırÀm
BÀà-ı óüsnüñde lebüñ meyveleridür åemere

5 BÀliyÀ òÀtimeme òatme duèÀsı yirine
Áyet-i òüsn-i ruòı nÿr-ı hidÀyet yetire

Y 44[a], İ 41a

162

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Zühre bir çengì güzelden mihr ü mÀh
Raúãa girmiş òÀver-i zerrìn-külÀh

2 Destini òınnÀ ile naúş eylemiş
Elde biş barmaàı naúş-ı pençe-gÀh

3 Deste-i reyóÀn durur zülf-i siyeh
İki sünbüldür yüzinde dÿd-ı Àh

4 Eyler ol Àhÿ baúışlum vaóşeti
Bir àazÀl-ı miskdür çeşm-i siyÀh

5 Sen begüm diyince BÀlì dil-bere
Ol èazìz yÀrenler anı didi şÀh

Y 44[a], İ 41[b]

163

NAÔÌRE-İ SULÙÁN SELÌM ÓÁN*

Mefèÿlü FÀèilÀtün Mefèÿlü FÀèilÀtün

1 äu içre èaks-i mehden şevú irdi gül-sitÀna
Gösterdi yÀri ãandum Àyìne-i zamÀne

2 Taãvìr-i óüsn-i óÿbÀn naúş oldı kÀyinÀta
Mihr ü meh ile eflÀk oldı nigÀr-òÀne

3 Öldürdi ben àarìbi boyınca úana girdi
Ol úolı úanlu döndi gül-şende eràuvÀna

4 Her bÀà-bÀn-ı gül-şen oldı èazìz-i èÀlem
Gül Yÿsufıyla döndi sulùÀn-ı kÀm-rÀna

5 Derd-i derÿnı BÀlì gösterdi zaòm-ı sìnem
ÓÀl-i mükedder velì-óÀcet degül beyÀna

Y 44b, İ 41b

164

Mefèÿlü FÀèilÀtün Mefèÿlü FÀèilÀtün

1 Naúl eyledüm cihÀndan ey yÀr rÿy-ı sÀde
DaèvÀ-yı èaşú tÀ kim ola naúl-ı şehÀde

---

* Başlık: İ

2 Òaù-ı zülfi sÀyesiken maóv itdi tÀb-ı óüsni
Kim ôıllı zÀyil eyler gün òaùù-ı istivÀda

3 ÁrÀy-ı òüsni mÀhuñ araladı cihÀnı
Ey mihr-i èÀlem-ÀrÀ úaldum iki arada

4 ÁlÀmı rÿzgÀruñ bir semm-i úÀtil iken
Rengìn-ruòuñ hevÀsı döndürdi sürò-i bÀde

5 Gel fi'l-óaúìúa rÿóum BÀlìye sürme elüñ
LeclÀó-ı dehride ki şah-mÀt ider piyÀde

Y 44b, İ 41b

165

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 BelÀ vü derd-i hecr ile zamÀnuñ başı yaãduúda
Şikeste óÀldür èÀlem-i cihÀnuñ başı yaãduúda

2 Dayanmış kürde bÀlişine çeşmüñ iki merdümler
Uyur ol nergis-i bÀà-ı cinÀnuñ başı yaãduúda

3 Uyanmaz çeşm-i baòtum gibi yatur cÀme ò°Àbunda
Gözi bìmÀr u ebrÿsı kemÀnuñ başı yaãduúda

4 Çemende sÀyesi güller düşinmiş àonca yaãdanmış

Òumàr-ı nÀz ile serv-i revÀnuñ başı yaãduúda

5 èAdÿ ùaş yaãdanup ùopraú düşinmiş didiler BÀlì
Ceóidu'llÀh raúìb-i bed-kemÀnuñ başı yaãduúda

Y 44[b], İ 42[a]

166

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Fitne-i devr-i ruòuñda çoú èalÀmetler ola
úÀmet-i servüñ ucından ne úıyÀmetler ola

2 Úıããa-i Yÿsuf ile Òüsrev ü Şìrìn olasın
Vaãf-ı óüsnüñde şehÀ özge óikÀyetler ola

3 Sevdügümdür ãuçum ancaú beni öldürme didüm
Didi àam yime günÀhuña kefÀretler ola

4 Úana úana yine içdüñ nice merdüm úanın
Nergis-i dìde-i bìmÀruña ãıóóÀtler ola

5 Úahr-ı mÀnì baúışuñ BÀlìye úahr eylemesün
Umarın bir gün aña èayn-ı èinÀyetler ola

Y 45[a], İ 42[a]

167

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Kişinüñ sen semen-sìmÀ gibi bir dil-beri olsa
TemÀşÀ-gÀh-ı óüsniyle göñül àamdan beri olsa

2 Diler bir begleri seyyÀre meh-rÿya düşe kevkeb
Güzeller çoú durur ammÀ úamunuñ Ülkeri olsa

3 Anuñ meftÿl-zer gibi dolasam ger dìnine úul
Dür-i dendÀn ile boynı úulaàı cevheri olsa

4 Muèanber kÀkülin ãunsa úoúunsa zülf-i reyóÀnı
äaçı sünbül nigÀruñ miskden beñleri olsa

5 Baña bir àonca-leb gül-bÿ muvÀfıú yÀr ola BÀlì
Muèaùùar eylese cÀnumı zülf-i èanberi olsa

Y 45[a], İ 42[a]

168

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Ortaya ãoúulmasun di òançer-i berrÀnuña
Geçmesün ol ãaylama hìç hey úul oàlı yanuña

2 Teşne-dil olma sirişk-i çeşm-i òÿn-efşÀna gel
Merdüm-i dìdem eger ãuãamaduñsa úanuña

3 èAnberìn-zülfüñe teşbìh itdügi'çün nÀfeyi
Tüyi yüzüñde bitedi òaùù-ı müşg-efşÀnuña

4 Çekdi bir ùuàrÀ-yı àarrÀ úaşlaruñ aókÀmı kim
Rìg-i zer ãaçdı şuèÀ-i ÀfitÀb èünvÀnuña

5 èAsker-i mìr-i suòan-verdür óurÿf-ı eşèÀrda
Her suùÿrı BÀliyÀ ãaf baàladı dìvÀnuña

Y 45[a], İ 42[b]

169

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Sìm-veş kimse aàız açmaz iken merd üstine
Ey elif-úad nÿn úaşuñ óarf itdi nÀ-merd üstine

2 Ehl-i diller n'ola cÀn virse àubÀr-ı rÀhuña
Yoluña her òÀk olan kef geçdiler gerd üstine

3 Úurã-ı mihrüñ göge aàdı geçdi kendümden göñül
Şimdi cÿ ióãÀnı taúdìr oldı cömerd üstine

4 Saña derdüm kim bu derdüm öldürür Àòir beni
DÀl úaddüm red ile derd eyledüñ derd üstine

5 BÀliyÀ reng-i òazÀn dehre èaceb naúş eyledi
äan zemìn ile zamÀn zer yazdılar zerd üstine

6 Vay aña kim müddeèì aña èAmır vÀvı ola
Óarf-i èilletdür n'ola úonulmasa verd üstine

7 Óüsn ile daèvÀ-yı ferdÀ niyyet eyler mihr ü meh

Sen ferìd-i èÀlem ol bu ferle her ferd üstine

Y 45[b], İ 42[b]

170

NAÔÌRE-İ KEMÁL*

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Var óarÀmì yataàı çÀh-ı zeneòdÀnuñda
Göñül uàrıları var gÿşe-i büstÀnuñda

2 äulu şeftÀlülerüñ òayli dirilmiş cÀnÀ
Görinür cÀn erügi ùarf-ı büstÀnuñda

3 Lebüñüñ àoncalarını kim úoúuladı el urup
Sünbülüñ destelemüşler gül-i òandÀnuñda

4 Berg-i gül gibi ãabÀdan mı açıldı seheri
Dest-res yirleri var gÿşe-i dÀmÀnuñda

5 BÀlìye luùf-ı vefÀ olduàı duyuldı şehÀ
Òaber almış gibi aèdÀ anı dìvÀnuñda

Y 45[b], İ 43[a]

---

* Başlık: İ

2[b] büstÀnuñda: gül-sitÀnuñda İ

171

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 El ãunalıdan berü gül dÀmenine her naşı
áoncalar götürür oldı eteginde başı

2 Az idüp òÿn-ı lebin baña durÿger-õÀdum
Úanlu yaşum gibi gözüm boyadı Àh işi

3 Baàrımuñ başı didüm öldürüp ider mi òalÀã
Didi kim úurtulımaz olsa eger biñ başı

4 Naúş bitdi ãaçınuñ õevúı semÀèì olalı
Mÿy-ı evtÀra döner èÀşıúı ãoñ úardaşı

5 BÀliyÀ òÿn-ı ciger gözüñe ùursun diyeli
Merdüm-i dìdelerüñe yidügidür gözyaşı

Y 46[a], İ 43[a]

172

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Medó itdi úadd-i yÀri NihÀlì àazelleri
Óüsn-i kelÀm-ı yÀr CemÀlì àazelleri

2 Añlatmadı òayÀli oúumaúla her òayÀl

İrmez òayÀl-i yÀre ÒayÀlì àazelleri

3 Şièr-i õülÀli ile lebin ãormaàa anuñ
Bir kez ele gireydi ViãÀlì àazelleri

4 Ölmek dirilmek èÀşıúa cÀnÀ laùìfedür
İrmez meéÀl-i èaşúa MeéÀlì àazelleri

5 Vaãf itdi laèl-i dil-beri şìrìn kelÀmla
Bal çaldı òalúuñ aàzına BÀlì àazelleri

Y 46[a], İ 44[a]

173

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Mümessekdür anuñ úand-ı lebinüñ şehd-i zìbÀsı
Anuñ içün úoúar dil-òastenüñ burnında óelvÀsı

2 O sìb-i àabàabuñ òalú ile işi alma ãatmada
Giyelden bÀà-ı óüsn-i nÀz içinde yÀr elması
3 èAceb mi ismine vird idene meyl itse cÀnÀnı
Ki tesòìre mücerrebdür anuñ esmÀ-i óüsnÀsı

4 O òÀk-Àlÿde ruòsÀr ile güller bitdi úabrinde
MezÀrında nigÀruñ lebleridür öli óelvÀsı

5 Ecel olduàı'çün BÀlìye cÀnÀ òaùù-ı ruòsÀruñ
Ùutar zülf-i siyeh pÿşuñ gibi ya úaşlaruñ yÀsı

Y 46[b], İ 43[b]

174

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Lebüñ èaksiyle sÀàar gibi kendin lÀle-gÿn itdi
Anuñ'çün mi òayÀli àarúa-i girdÀb-ı òÿn itdi

2 Ne úudretdür göreñ mièmÀr-ı taúdìr-i felek-ÀsÀ
BinÀ-yı èaşúa FerhÀduñ asasın bì-sütÿn itdi

3 Girelden bezm-i óüsn-i nÀz içinde mihr ü meh çaròa
ZeneòdÀnuñ àam-ı cÀm-ı sipihri ser-nigÿn itdi

4 Müselsel kÀküli ser-bend-i èaşú olalı cÀnÀnuñ
Anı ser-óalúa-i èuşşÀúa zencìr-i cünÿn etdi

5 ÒayÀl-i úadle BÀlì noúùa yiterdi baña dÀàum
Elif-úÀmetle òÀli derdümi bir iken on itdi

Y 46[b], İ 43[b]

175

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 Úoúular Yÿsuf-ı gül pìrehen-veş cÀn cÀnÀnı
Anuñ'çün èÀşıú-ı dil-òastenüñ yüzindedür cÀnı

2 Ne nÀzük ùabè olur cÀnÀn ki başın kesmeden yegdür
äatsa aàyÀrı ayaàın kese şemşìr-i berrÀnı

3 Urup başuma vü sögdi ne sensin didi cÀnÀnum
Didüm èaşúuñda dögenüñ sögenüñ úulı úurbÀnı

4 Serìr-i óüsn-i dil-berde diyÀr-ı èaşúa şÀhìyem
ÒayÀl-i şÿò-ı nev-restem derÿnumdan iç oàlanı

5 Aàardı pÀre-i meh-pÀrem içün aàaç-veş didüm
N'ola bir pÀreye BÀlì olursa iki èOåmÀnı

Y 46b, İ 43b

176

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Iãırur gözüm ıraúdan leb-i şekker-bÀrı
Bir yaúın ile nigÀrı öpebilseñ bÀrì

2 Şevú ile gördi gice pencereden cÀnÀnı
TÀb-ı meh işledi nÀzüklük ile şeb-kÀrı

3 Merdüm-i dìde düşer fikr ile istiàrÀú
Gör ne çoú ãu götürür çeşm-i ülü'l-ebãÀrı

4 Rÿy-ı zerd itdi àamuñ cÀna sirÀyet ideli
èAşú-ı sÀrì güzelüm eyledi beñzüm ãarı

5 BÀlìnüñ úanlu yaşından begüm ikrÀh itmek
PÀkdür úanda ise şerèada mÀè-i cÀrı

Y 46[b], İ 44[a]

177

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

Mefèÿlü MefÀèìlü MefÀèìlü Faèÿlün

1 SÀàarla óabÀb-ı mey o cÀnÀna dolandı
Gözyaşı gibi dìdelerüm úana bulandı
2 Şeh-bÀz-ı dile ùaşda yuva ideli FerhÀd
èUşşÀú-ı cihÀn içre nice ùaş yuvalandı

3 Keştì-i beden bata gibi baór-i firÀúa
Kim dìdelerüm zevraúı gitdükçe ãulandı

4 ReyóÀn ãaçı şeb-bÿyı gibi oldı perìşÀn
Sünbülleri var ise seóerden úoúulandı

5 Ser-óalúa olup BÀlìye ol zülf gerekir
Zencìr-i maóabbet gibi gitdükçe ulandı

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s.425
Başlık: İ

Y 47ª, İ 44ª

178

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Niçe bir şìvesi yÀrün niçe bir bu nÀzı
CÀnuma geçdi benüm àamze-i tìr-endÀzı

2 Zülfi sevdÀsını dÀm eyleyüben èaşúunda
Avlasaú murà-ı dil ile n'ola bir şeh-bÀzı

3 Resen-i zülf ile cÀn oynamaàa èaşúında
CÀna úalmaz geçer èuşşÀú-ı cihÀn ser-bÀzı

4 Úatı çoú başludur anuñla çıúılmaz başa
Òalúı bir úılla ider zülf-i kemend-endÀzı

5 Bezm-i yÀre úoma maórem düşe muùrıb BÀlì
Başúa dügün çalayın dir görüñ ol nÀ-sÀzı

Y 47ª, İ 44ª

179

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Hem-sÀye gördi yÀr ile ben òÀk-i yegi
YÀrÀn didi ki gül gibi dil-ber mübÀreki

2 Bir küşte èabd maòlasıdur bu úara başum
ÁzÀd iderse n'ola bu ölmiş mübÀreki

3 İúrÀr-ı bÿseñ ile n'ola vaãluñ olsa dil
Sözi virenden alan efendi gerek zeki

4 Ger tek mi çift mi oynasa èÀşıú nigÀr ile
Ol çifte begleri ile alur dil-i teki

5 BÀlìye õikr-i zülfüñ aàız miski olalı
Laèlüñ revÀyiş eyledi úand-ı mümesseki

Y 47[a], İ 44[b]

5[a] BÀlìye: BÀlì Y

180

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Duydı görmez yanan aàyÀruñ ö gözüm nÿrı
Baña çoú mihr-i vefÀ eyledi düşmen kÿrı

2 Úatı úız naúşıdur egnüñdeki bu cÀme-i Àl
Ki benefşe gibisin bikr-i óüsün sen mÿrı

3 Oturacaú ùuracaú yirüm ola didi raúìb
áamzesi òışm idüben didi ki elinüñ köri

4 İntiôÀr eyledi èuşşÀúı gözi yaşuna àarú

İtdi úara ãular ayaàına ùurı ùurı

5 èAks-i ruòsÀrı ile BÀlì bir od oldı yaşum
Úurı yanınca begüm yaş daòı yanar yüri

Y 47b, İ 44b

181

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Ol rÀh-ı èaşú olalı ùarìú-i melÀmeti
Ölen yoluñda cÀnunı virdi selÀmeti

2 Devlet budur ki ãataşa dil-dÀrına kişi
ÙÀlìè odur ki úarşu gele aña devleti

3 Luùf-ı ÒudÀyı gör ki bugün bir nigÀr içün
Ölmek dirilmek èÀşıúadur iki raómeti

4 NÀlem duyurdı vaède-i ferdÀmı düşmene
YÀr yine úaldı úıããa-i hecrüñ óikÀyeti

5 Her òaste cisr-i mevti geçer ãanma BÀliyÀ
Yoúlamadur geçe yirini òalúuñ èilleti

Y 47b, İ 44b

182

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 CÀn sevmedi kimesneyi ala hemÀn seni
Gel hey efendi bize ne virdi alan seni

2 Germ olur ise n'ola felek bir cihÀnla
VallÀhì virmem iki cihÀna inan seni

3 Óüsnüñ perì mi bilmediler ya melek misin
Her kişi gökden indi dir ey bì-zamÀn seni

4 Áhum bulur felekde seni ay gün usañ
Çıúsañ göge melek gibi şÀhum úoman seni

1[b] ne: İ

5 Vaãf itse BÀlì óüsn-i ruòuñ gül gibi n'ola
Òalú diyeler nihÀyeti sevmiş fülÀn seni

Y 47[b], İ 45[a]

183

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Úoyup giderse Àòir o rÿó-ı revÀn bizi
Mÿmlar yaúuban araya mihr-i cihÀn bizi

2 Ben seyr-i èaşú-ı yÀri úadìm olduàum duyup
Arayu ana raómete geldi bu cÀn bizi

3 Dest-i zamÀn ki ger düş-i dehri ùutar úopar

Òoş dutsa n'ola òaste-dilüz bir zamÀn bizi

4 Mihr ile meh ki çeşm-i cihÀn bize çarò iken
Görmez gözi kimesneyi ala hemÀn bizi

5 ÁåÀrı oldı BÀlinüñ evãÀf-ı óüsn-i yÀr
İrgürdi èömr-i åÀniye nÀm u nişÀn bizi

Y 48ª, İ 45ª

184
NAÔÌRE-İ ÓAYRETÌ*
FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Gösterür meh gibi her ayda felek bir güzeli
Oldı sevdÀ-zedeler èaşú ile hep tÀze dili

2 Òaúa-i zaòmımuza olalı èuşşÀú zırıh
O sipÀhì güzeli gösterür oldı cebeli

3 MÀh-ı yek-dest gibi bir elden işüñ görme göñül
Var şemşìr ü çenÀruñ göre her yirden eli

4 Òilèat-ı [48]áíiÔm ågya idi bu óüsn-i cemÀl

* bkz. , Mehmet Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, Hayretî Dîvânı, Edebiyat Fak. Yay., İstanbul, 1981, s. 230
Başlık: İ

[48] Tîn Sûresi 4. Âyet: Biz insanı en güzel bir biçimde yarattık.

Rişte-i òaù-ı ruòuñ yüzine urdı tekeli

5 Merd-i bì-maènÀ ne bilsün sözini BÀlìnüñ
Ùarz-ı erbÀb-ı muèÀyindür anuñ her àazeli

Y 48^{a}, İ 45^{a}

185

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Gel ey zamÀne Òüsrevi tÀc-ı keyÀnı giy
Gün gibi zer úabÀ-yı şeh-i kÀm-rÀnı giy
2 èÜryÀn ü pÀ-bürehnesi iseñ tecerrüdüñ
Rind ol úalenderÀne gel iki cihÀnı giy

3 Gün gibi nÿrımuzla muóìù-i cihÀn iseñ
Bu çarò-ı lÀceverdi vü heft-ÀsmÀnı giy

4 NìsÀn deminde gül-şene bÀrÀnıdur seóÀb
Vaút-i şitÀda gör ki içerden nihÀnı giy

5 BÀlì vücÿd-ı cÿdı giyer rÿó-ı pÀk olup
Her ne muúadder ise ÒudÀdan sen anı key

Y 48^{a}, İ 45^{b}

186

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 èAks-i yÀr oldı deñiz mÀliki eşk èummÀnı
äaçınuñ uclarıdur gözlerimüñ müjgÀnı

2 Deñeyü baúmaga biñ cÀn virelüm dir ise òalú
Deñemege de mi degmez saña òalúuñ cÀnı

3 Òÿb kim aàladı Yaèúÿb-ı dili firúat ile
Yÿsufa åÀnì ola yavı úılayın anı

4 Úatreler dÀne-i laèl oldı gözüm iki enÀr
TÀ olaldan berü yÀúÿt lebüñ rümmÀnı

5 BÀliyÀ renk viricek lÀlelere naúş-ı bahÀr
Úatı açıú boyadı berg-i gül-i òandÀnı

Y 48b, İ 45b

187

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilÀtün FÀèilün

1 Nev-bahÀr irdi açıl ey àonca verd-i ter gibi
Serve èarø-ı úÀmet it şÀh-ı gül-i aómer gibi

2 Şeb-i çerÀà èÀlem-ÀrÀdur fürÿà-ı cÀm-ı mey

* bkz. , Sabahattin Küçük, age, s. 411
Başlık: İ

Rÿşen itsün bezmimüz mihr-i øiyÀ–güster gibi

3 KÀse-i meh meclis-i eflÀki çoú devr eyleye
Bezme sÀúì ùoàmaya bir úutlu gün sÀàar gibi

4 Murà-ı zerrìn-perdür encüm ãayd-gÀh-ı çaròda
Mihr ü meh pervÀzìlerdür iki şÀhinler gibi

5 Öykinürseñ n'ola nergis-zÀr-ı èaşúa BÀlìyÀ
äuda èaks-i çehre-i zerdle nìlÿfer gibi

Y 48b, İ 45b

188

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 N'ola bayrÀmlıú ola èÀşıúa anuñ nÀmı
Ay u gün ruòlarıdur òalúuñ iki bayrÀmı

2 Çeşm-i bülbül gibi diksün eyÀ ehl-i naôar
YÀre kemòÀ yaraşur naúşı ola bÀdÀmı

3 Állar ile ùonanur èìd-i bahÀruñ gülidür
YÀsemen gibi ki aú sÀye giyer bayrÀmı

4 N'ola óüsnine nişÀn olsa lebi ebrÿsı
Çekdi tevúiè aña ùuàrÀ úaşınuñ aókÀmı

5 Kaèbe-i kÿyını cÀn ile ùavÀf eylemege
BÀliyÀ oldı kefen mürdelerüñ iórÀmı

Y 48[b], İ 46[a]

189

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Óaú TeèÀlÀ úulına şol güni úılsun rÿzı
Ki ola vaãl ile her rÿzı dem-i nev-rÿzı

2 O sipÀhì güzeline dikemez ser-mÿze
İzi tozından alur ölçeri raúìb mÿzı

3 Sÿé-i øan itme ricÀ idene Àb-ı tìàuñ
Teşne-i cisr-i dilüñ ãudadur iki kÿzı

4 Bir ùuz ek yarama gel nÀn u nemek óaúúı içün
Cevr-i bì-óaddüñüñ Àh olsun ne dadı ùuzı

5 BÀliyÀ ãanèat-ı şièriyede altundur işüñ
Olalı naôm ile ehl-i suòanuñ zer-dÿzı

Y 49[a], İ 46[a]

190

NAÔÌRE-İ BÁÚÌ*

Mefèÿlü MefÀèìlü MefÀèìlü Faèÿlün

1 Òoşdur başımuñ Àhum ise Àb-ı hevÀsı
Yaúdı beni göñül dinilen bir yıúılası

2 Şemşìri anuñ dil gibidür òalú serinde
Başdan çıúarur èÀşıúını işte burası

3 ÕÀhid ki úaøÀ eylemedi secde-i sehvin
Başına geliserdür anuñ dünye úaøÀsı

4 Yaraşdı zer ü zìver o sìmìn-tene ammÀ
ÒalòÀlınuñ eksük degül ayaú dolaması

5 BÀlì seóeri oúumaàa bülbül-i şeydÀ
Ögretdi àazel gül-şen-i èaşúuñ şuèarÀsı

Y 49[a], İ 46[a]

191

FeèilÀtün FeèilÀtün FeèilÀtün Feèilün

1 Gözi şÀhindür anuñ zülf-i siyeh püfteresi
Yaşum uàrın baúışı itdi óarÀmì deresi

2 SÀde-rÿlarda ne yüz úaralıàıdur bu kim

---

* bkz., Sabahattin Küçük, age, s. 416
Başlık: İ

Òalú o pìr ola çıúa dir saúalı aàırası

3 Yed-i beyøÀsına úarasını bulaşdurur il
Olmasa pek o mehüñ aydın elinde úarası

4 Başdan úapdı beni èaşúa hevÀ şeh-bÀzı
Oldı alnumda úaşum nÀòun-ı miònet beresi
5 Naúd-i cÀndur yine BÀlì úo göñül bÀzÀrı
İdicek vaède-i ferdÀ ile bÿseñ viresi

Y 49[a], İ 46[b]

192

MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün MefÀèìlün

1 BahÀr oldı donandı ehl-i èaşúuñ verd-i zìbÀsı
Edirne şehrinüñ eksük degildür gül donanması

2 Güneş gibi ùoàar her günde bir mihr-i cihÀn-ÀrÀ
Olur her ayda peydÀ bir hilÀl-ebrÿsı àarası

3 Úılı daúıtda úırú yardum èaceb ùÿl-ı emel çekdüm
MiyÀn-ı zülf-i dil-dÀruñ bulınmaz ucı ortası

4 BióÀr-ı eşkümi pÀyÀne gel seyr-i kenÀr eyle
Girüp bulınmaz iy servüm bu èaşúuñ úaèr-ı deryÀsı

5 CihÀn bülbüllerin ser-mest-i èaşú itmek içün BÀlì
Bugün bezm-i bahÀruñ tÀze güldür cÀm-ı ãahbÀsı

Y 49b, İ 46b

193
Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 BÀàuñ güli vü sünbüli serv-i benefşesi
YÀri gelür diyü úodılar gözci nergisi

2 Aldı òaber ãabÀdan vü döndi göz eyledi
Yaènì gelür o gözleri Àhÿ keseñ sesi

3 YÀrüñ benefşe zülfine öykünmek istemiş
Miskìnüñ ol imiş çemen içinde sekmesi

4 BÀlì nice òalÀã ola úaplÀn-ı èaşúdan
Geçdi derÿn-ı dilden anuñ cÀna pençesi

Y 49b, İ 46b

194
FeèilÀtün MefÀèilün Feèilün

1 NÀr-ı èaşú etdi ben semenderi óay
LÀ-cerem Àòiru'd-devÀl likey

2 Õevúı hep naàme-i semÀèìdür

Oldı bir sÀz beñzlü Mevlevì ney

3 Gül-ruòı virmedi bahÀra vücÿd
Bÿy-ı ezhÀra zülfi dir lÀ-şey
4 Gül müre devÀ olursa n'ola
Oldı telò olmaàıla nÀfiè mey

5 Zemherìde ıãındı cÀn BÀlì
YÀr ãovuúluàı oldı şiddet dey

Y 49[b], İ 47[a]

195

Mefèÿlü FÀèilÀtü MefÀèìlü FÀèilün

1 Bir nev-èarÿs-ı tÀze yaúup sìne daàını
Ölçerdi bikr-i óüsni erenler ocaàını

2 Leylì lebine meyl ideli Úays nÀ-murÀd
äarúutdı òayli nÀfe-i Leylì ùuùaàını

3 Baór-i çemende òalúa güli èarø idüp bahÀr
Gösterdi èandelìbe deñizde úulaàını

4 RindÀn-ı òaãm bÀdede bil baàlamış görüp
Úırú yirden itdi óarúımı öldüm úuşaàını

5 Künc-i ãafÀda gÿşe-nişìn oldı BÀlì kim
èİrfÀn yüzinde seyr ide dünyÀ bucaàını

Y 50[a], İ 47[a]

SONUÇ

Çalışmamızla ulaştığımız sonuçları şöyle sıralayabiliriz:

1. 16. yüzyıl gibi, Divan Edebiyatı'nın en parlak zamanını yaşadığı bir dönemde eser vermiş olan Bâlî Çelebi, dinî yönü kuvvetli bir şair olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. Divanındaki şiirlerde aşk konusuna daha fazla yer vermiş olan şairimiz, din konusunu da ihmal etmemiştir. Bâlî, dünyanın geçiciliği, aşk şarabı gibi konuları da işlemiştir.

3. 16. yüzyılda uzun bir yaşam sürmüş olan ve hayatı hakkında fazla bilgi bulunmayan Bâlî, ilk önce İstanbul'daki medreselerde görev almış, daha sonra da yaşamının geri kalan kısmını sürdürdüğü Edirne'ye geçerek medreselerde görev almıştır. Darülhadis mütevellisi olarak görevini ifâ ederken şiirle tanışan şairimiz, her ne kadar birkaç eserinden bahsetse de elimizde sadece divanı mevcuttur.

4. Elimizdeki iki divan nüshası arasında, İstanbul Üniversitesi Nüshası'ndaki 18 gazelin eksik olması dışında çok ciddî farklar bulunmamaktadır.

5. Bâlî, dil ve üslûp bakımından incelendiğinde başarılı bir şair olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak sade ve samimî bir dil kullanmış olan şairimiz, bunun da etkisiyle deyimleri çok sık kullanmıştır. Bu, onu diğer şairlerden ayıran en önemli özelliğidir.

6. Bâlî Çelebi, her ne kadar edebiyat tarihinde hak ettiği yeri alamamış da olsa, edebiyat tarihimizde geri plânda kalmış bir değer olarak dikkat çekmektedir.

İNDEKS

Sìmurà : K20/3

TIPKI BASIM